

Handläggare
Gunnela Börjes

Telefon: 08-508 22 052

Till
Hägersten-Liljeholmens
stadsdelsnämnd
2016-02-04

Verksamhetsberättelse 2015 för Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd

Förvaltningens förslag till beslut

1. Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd godkänner förslaget till verksamhetsberättelse med bokslut för 2015.
2. Nämnden begär att ackumulerat netto 17,3 mnkr avseende resultatenheterna överförs till 2016.
3. Nämnden godkänner förvaltningens svar på skrivelsen om åtagande av verksamheter.
4. Nämnden godkänner förvaltningens svar på skrivelsen om sjukfrånvaro.

Lars Arvidsson
stadsdelsdirektörLars Wennberg
avdelningschef

Sammanfattning

Nämnderna har i uppföljningen redogjort för uppnådda resultat och analysera eventuella avvikelser för verksamhet och ekonomi jämfört med verksamhetsplanen och det förväntade resultatet. Uppföljningen har fokuserat på nämndens bidrag till att uppfylla kommunfullmäktiges inriktningsmål och verksamhetsmål med tillhörande analyser av utfallet. Måluppfyllelse och ekonomiskt resultat har redovisats under respektive mål.

Målen har i huvudsak uppfyllts. Det ekonomiska resultatet visar budget i balans före resultatöverföringar och ett överskott med 0,6 mnkr efter resultatöverföringar.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom samtliga avdelningar och samordnats av administrativa avdelningen. Ärendet behandlas i samverkansgrupp den 19 januari 2016 och i förvaltningsgrupp den 26 januari 2016.

Bakgrund

Nämnderna ska årligen upprätta verksamhetsberättelse med bokslut i enlighet med utfärdade anvisningar. Nämndernas redovisning utgör underlag till stadens årsredovisning och uppföljning av kommunfullmäktiges budget för 2015.

Verksamhetsberättelsen fokuserar på uppföljning av kommunfullmäktiges inriktningsmål och verksamhetsmål samt hur nämnden har bidragit till att uppfylla dessa.

Innehållsförteckning

Sammanfattande analys.....	5
Uppföljning av Kommunfullmäktiges inriktningsmål.....	18
1. Ett Stockholm som håller samman	18
1.1 Alla barn i Stockholm har jämlika uppväxtvillkor	19
1.2 Utbildningen har hög kvalitet och elever får tid för lärande	21
1.3 Alla barn har lika möjligheter i förskolan och skolan	25
1.4 Tidiga sociala insatser skapar jämlika livschanser för alla	27
1.5 Stockholm är en stad som håller ihop, med trygga och levande stadsdelar	33
1.6 Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo	36
1.7 Stockholm har ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgängligt för alla	38
1.8 Alla äldre har en trygg ålderdom och får en äldreomsorg av god kvalitet	40
2. Ett klimatsmart Stockholm.....	49
2.1 Stockholm är klimatneutralt	49
2.2 Transporter i Stockholm är hållbara.....	51
2.3 Stockholm har ren luft och rent vatten	51
2.4 Det är enkelt att välja en miljövänlig livsstil.....	52
3. Ett ekonomiskt hållbart Stockholm	52
3.2 Företag väljer att etablera sig i Stockholm	53
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	53
3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar	55
4. Ett demokratiskt hållbart Stockholm.....	58
4.1 Stockholm är fritt från diskriminering.....	58
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	60
4.3 Stockholm är en stad som respekterar och lever upp till mänskliga rättigheter och barnkonventionen	67
4.4 Stockholm är en stad där ingen behöver vara rädd för våld	68
4.5 Stockholm är en tillgänglig stad för alla	69
4.6 Stockholm är en demokratisk stad där medborgarna har inflytande	74
4.7 Alla stockholmare har nära till kultur och eget skapande	76
4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning	78
Uppföljning av ekonomi.....	79
Analys av resultaträkning – uppföljning av driftbudget.....	79

Resultatenheter	89
Investeringar.....	90
Försäljningar av anläggningstillgångar	90
Stora projekt som inte är investeringar.....	90
Ombudgeteringar.....	90
Medel för lokaländamål.....	90
Analys av balansräkning	90
Synpunkter och klagomål.....	91
Sjukfrånvaro – svar på skrivelse	92
Återtagande av verksamheter - svar på skrivelse	93
Övrigt.....	95
Avgångsersättningar	95
Avgångar med avtalspension.....	95

Bilagor

- Bilaga 1: SDN22 Blanketter
- Bilaga 2: Bokslutrapport
- Bilaga 3: Agressorrapport
- Bilaga 4: Uppföljning av internkontrollplan 2015
- Bilaga 5: Uppföljning av aktiviteter RoV
- Bilaga 6: Kvalitetsredovisning förskola 2015
- Bilaga 7: Utvärdering av jämställdhets- och mångfaldsplan
- Bilaga 8: Nyckeltalsbilaga
- Bilaga 9: Kompletterande uppföljning
- Bilaga 10: Skrivelse om sjukfrånvaro
- Bilaga 11: Skrivelse om återtagande av verksamheter

Sammanfattande analys

Nämnderna har i uppföljningen redogjort för uppnådda resultat och analysera eventuella avvikelser för verksamhet och ekonomi jämfört med verksamhetsplanen och det förväntade resultatet. Uppföljningen har fokuserat på nämndens bidrag till att uppfylla kommunfullmäktiges inriktningsmål och verksamhetsmål med tillhörande analyser av utfallet. Måluppfyllelse och ekonomiskt resultat har redovisats under respektive mål.

Målen har i huvudsak uppfyllts. Det ekonomiska resultatet visar ingen avvikelse jämfört med budget före resultatöverföringar och ett överskott med 0,6 mnkr efter resultatöverföringar.

Förvaltningen bidrar med att uppfylla stadens mål genom att prioritera det förebyggande arbetet samt tidiga insatser. Förskolor av god kvalitet bidrar positivt till barns utveckling, lärande och till mer likvärdiga möjligheter. Det är en bra grund för det livslånga lärandet. Alla som önskat har kunnat erbjudas förskoleplats inom garantitid. En hög andel av barnen går på förskola. Brukarundersökningar visar att brukarna blir allt nöjdare med verksamheten.

Miljöarbetet som genomförs i nämndens verksamheter utgår från de mål och indikatorer som fastställts av kommunfullmäktige. Nämndens miljöhandlingsplan, som utgår från Stockholms miljöprogram, ligger till grund för nämndens miljöarbete. Nämnden bidrar till stadens mål genom att miljöanpassa sina verksamheter.

Stadsdelsförvaltningen har bidragit genom att diskutera och planera utveckling av näringslivsfrågor tillsammans med de lokala näringslivsorganisationerna.

Förvaltningen har bidragit till målet bland annat genom arbeta med att stärka dialogen med invånarna i stadsdelsområdet, genom att arbeta mot diskriminering i förvaltningens verksamheter och genom att arbeta med att tillgänglighetsanpassa stadsdelsnämndens webbsidor. Förvaltningen har skapat en Facebooksida för att underlätta kommunikation och kontakter med invånarna.

Genom att eftersträva att ha en god arbetsmiljö, erbjuda heltidsanställningar och andra goda anställningsvillkor har förvaltningen försökt att under året bidra till stadens mål att vara en förebild som arbetsgivare. För att kunna rekrytera de medarbetare som behövs i verksamheterna är det viktigt att erbjuda goda förutsättningar att göra ett bra arbete.

Nämndens arbete under året

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd har bestått av 13 ledamöter och 13 ersättare enligt följande:

Ledamöter

Jessica Jormtun (MP) ordförande, Abit Dundar (L) vice ordförande, Eva Fagerhem (S), Larsolof Blixt (S), Sara Gunnerud (S), Patrik Lindgren (S), Johan Faxér (MP), Carita Stenbacka Tenezakis (V), Lars Svärd (M), Anette Hellström (M), Tomas Tetzell (M), Tita Bergquist (M) och Malin Strid (L).

Ersättare

Maja Brännvall (S) 1 januari – 20 april, Bror Eriksson (S), Eleonore Eriksson (S), Axel Lindersson (S), Catharina Piazzolla (S) från 20 april, Banafsheh Hejazi (MP) 1 januari – 25 maj, Joakim Löf (MP), Parasto Rosencrantz (MP) från 7 september, Jonas Santesson (V),

Susanne Sjöblom (M), Maria Sjögren (M), Mikael Nilsson (M), Jessica Bagge (L) 1 januari – 19 oktober, Herje Larson (L) från 2 november, Hans Tjernström (C), Edvard Agrell (KD) 1 januari – 25 maj, Pierre Frennesson (KD) från 15 juni.

Stadsdelsnämnden har haft 12 nämndsammanträden under 2015. Vissa har föregåtts av särskilda teman:

- Mänskliga rättigheter och demokrati
- Projekt respekt och självrespekt, normer kring sexualitet bland ungdomar
- Klimatsmart förskola i Skarpnäck
- Missbruksvården i Hägersten-Liljeholmen
- Grön flagg och hållbar utveckling i förskolan
- Ensamkommande flyktingbarn

Sociala delegationen

Stadsdelsnämnden utsåg en social delegation för beslut i enskilda ärenden som bestått av fem ledamöter och fyra ersättare. Sociala delegationen har haft 23 sammanträden under året.

Ledamöter

Eva Fagerhem (S) ordförande, Malin Strid (L) vice ordförande, Johan Faxér (MP), Carita Stenbacka Tenezakis (V) och Tita Bergquist (M).

Ersättare

Bror Eriksson (S), Joakim Löf (MP), Lars Svärd (M), Jessica Bagge (L) 1 januari – 19 oktober, Herje Larsson (L) från 26 november.

Viktiga nämndärenden

Exempel på viktiga nämndärenden som handlagts under året utöver de ordinarie styr- och uppföljningsdokumenten (verksamhetsplan, kvalitetsgarantier, budgetärenden och verksamhetsberättelse) har varit:

Budgethållningsåtgärder efter prognostiserat underskott i Tertiärrapport 1 samt Reviderade budgethållningsåtgärder efter enheternas åtgärdsplaner och konsekvensanalyser.

Fördelning av medel för demokrati- och utvecklingsarbete.

Tre genomförandebeslut om nya förskolor och två om upprustning och verksamhetsanpassning av befintliga förskolor samt ett ärende om planerad förskoleutbyggnad under 2015-2020.

Beslut om en ny servicebostad med 7 lägenheter i Årstadal,

Fem remisser om plansamråd:

- Förskola i Aspudden
- Studentlägenheter i Gröndal
- Nya bostäder i Henriksberg
- Skola och bostadshus i Midsommarkransen
- Permanent förskola i Midsommarkransen

Exempel på andra remisser som behandlats är

- Gångplan för Stockholm
- Trafikförändringar i SL-trafiken 2015-2016
- Våld i nära relationer hos personer med funktionsnedsättning
- Valfriheten inom äldreomsorgen
- Införande av en kontinuitetsbonus inom hemtjänsten
- Komplettering av stadens riktlinjer om ärendeansvar för ensamkommande flyktingbarn
- Strategi mot våldsbejakande extremism
- Betänkande – Arbetslöshet och ekonomiskt bistånd
- Skillnadernas Stockholm
- Plan för säkra och trygga skolvägar i Stockholms stad

Totalt nio skrivelser från nämnden har besvarats av förvaltningen om Upprustning av Krausparken (Spårvagnsparken), Barngruppernas storlek, De ekonomiska förutsättningarna för stadsdelsnämnden, Fler badplatser i stadsdelen, Ansökningar om plats på servicehus, Konsekvensanalys av majoritetens besparingar, Återtagande av verksamheter i kommunal regi, Ökad sjukfrånvaro samt Demokrati- och utvecklingsmedel.

Upphandlingar har genomförts av Parkskötsel, barmarksrenhållning och vinterväghållning på parkmark samt Kompletterande sjukskötersketjänster till Trekantens och Fruängsgårdens servicehus.

Nämnden har beslutat att delta i gemensamma upphandlingar av Missbrukarvård, Insatser för barn, ungdomar och familjer i öppenvård och i dygnetruntvård, jourhemsverksamhet, Upphandling av markarbeten vid parkinvesteringar, större underhållsinsatser och övriga anläggningsarbeten, Upphandling av drift av Fruängsgårdens servicehusrestaurang samt leveranser av heldygnskost inom äldreomsorgen samt Upphandling av boendeplatser för ensamkommande flyktingbarn och ungdomar som söker asyl.

Sju medborgarförslag har behandlats varav fyra gällde utemiljön: Bajamajor för löpare, Utegyms vid Hägerstensåsen och Personnebadet, Ny metod för snöröjning samt Vedeldad sjöbastu. Övriga handlade om Samlingspunkter för ungdomar, Medborgarmöten och Förslag till fristående satellit lägenheter till funktionshindrade.

Rådet för funktionshindersfrågor har haft 11 sammanträden under 2015. Nämndens gruppledare har besökt rådets sammanträden vid fyra tillfällen.

Pensionärsrådet har haft 11 sammanträden och tre möten med nämndens gruppledare under 2015.

Förskoleverksamhet

Antal barn och behov av förskolor

Behovet av förskoleplatser ökar konstant, men varje höst minskar behovet naturligt något då en stor grupp barn börjar skolan. Detta innebär att några förskolor har haft en del tomma platser för att möta senare behov platser från årsskiftet. Under årets första tertial ökade barnantalet från 4 746 till 5 012. Vid mätning sista augusti var antalet inskrivna barn 4 758. Vid mätning av Statistiska centralbyrån den 15 oktober uppgick barnantalet till 4779 barn. Då inga nya förskolor färdigställts under våren har en tillfällig förskola förhyrts i grannstadsdelen Bredäng. Detta i syfte att garantera alla barn förskoleplats. Förskolan avvecklades i augusti

och barnen har beretts platser inom stadsdelens förskolor. Om- och tillbyggnad av förskolorna Grågåsen, Udden och Ellen Key har färdigställs under sommaren och ger ett tillskott av tolv avdelningar. Platsgarantin har hållits. En avdelning med verksamhet på finska erbjuds och är fullbelagd. Fler sökande finns i kö. På en av stadsdelsförvaltningens förskolor erbjuds barnomsorg på obekväm arbetstid. Efterfrågan på förskolor är fortsatt stor och förvaltningen arbetar på olika sätt för att möta behoven av förskolor.

Organisation

Förskoleenheterna är indelade i tre förskoleområden tillika resultatenheter. Områdena är Norra förskoleområdet, Sydvästra förskoleområdet samt Östra förskoleområdet.

Avdelningen leds av chef som har en stab som består av en utredare, fyra köhandläggare samt tre områdeschefer. Stabens uppgift är att ge stöd och service till områdes- och förskolechefer, politiker och allmänhet. Staben driver förskoleutveckling, följer upp verksamheten, gör analyser, utvärderingar och utredningar. Vidare handlägger staben förskolekön med tillhörande inkomstregistrering, placering och kolloverksamhet samt utfasning av vårdnadsbidrag.

Utvecklingsinsatser och fortbildning

Det ökande antalet barn innebär att stadsdelsförvaltningen kommer att behöva anställa fler förskollärare och barnskötare. Förskollärarstudenter tas emot och introduceras på ett organiserat sätt. Under hösten anordnar Stockholms universitet en handledarutbildning för de förskollärare som fungerar som handledare i stadsdelsförvaltningens förskolor. Syftet är att visa och fånga upp de förskollärare som har verksamhetsförlagd utbildning att vilja arbeta i Hägersten-Liljeholmens förskolor.

Läsprojekten är ett sätt att arbeta med språkutveckling och samtidigt att öka de kulturella aktiviteterna. Stadsdelsförvaltningens samtliga förskolor har deltagit i läsprojekt där minst en representant har deltagit i studiecirkel tillsammans med biblioteken i stadsdelen. Ett samarbete som är uppskattat på förskolorna. Studiecirkelarna avslutades under våren och samarbetet fortsätter. Gemensamma föreläsningar om litteratur och läsning erbjuds under hösten och biblioteken bjuder in till olika träffar.

Verksamhets- och kvalitetsuppföljning

Dialoger har skett och fortgår mellan avdelningen och förskolorna om verksamheten mål, innehåll och arbete, som en del av det systematiska kvalitetsarbetet. Syftet är att bedöma måluppfyllelsen i förhållande till de nationella målen i läroplanen, identifiera framgångsrika arbetssätt och utvecklingsområden. Samtalen ger underlag till verksamhets- och organisationsutveckling av förskolan.

Social omsorg

Avdelningen ansvarar för

- stöd till barn och ungdomar samt deras föräldrar, inklusive skyddsinsatser för barn och ungdom
- stöd till och skyddsinsatser för personer med beroendeproblematik

- stöd till personer som utsatts för våld i nära relation
- stöd till personer med ekonomiska svårigheter och vissa insatser för arbetslösa
- biståndsbedömning och stöd till personer med fysisk, psykisk, intellektuell eller neuropsykiatrisk funktionsnedsättning
- biståndsbedömning för personer 65 år och äldre
- stöd till anhöriga till personer under 65 år med beroendeproblematik respektive fysisk eller psykisk funktionsnedsättning
- parklekar och ungdomsgårdar

Organisation

Avdelningen leds av avdelningschefen som har en stab med ansvar för utredningar och verksamhetsutveckling. Avdelningens uppgifter omfattar både myndighetsutövning och utförande av insatser inom individ- och familjeomsorg och stöd och service för personer med funktionsnedsättning. Även myndighetsövning för äldreomsorg ingår, men redovisas under rubriken Äldreomsorg.

Myndighetsutövningen är organiserad i fem enheter. Nio utförarenheter ger insatser i form av boendestöd, personlig assistans, avlösning, stödboende, gruppboende, daglig verksamhet m.m.

Entreprenader

Stadsdelens fyra ungdomsgårdar drivs samtliga på entreprenad. Ungdomsgårdarna Hägersten ungdomsgård, Fruängens ungdomsgård samt Aspuddens ungdomsgård drivs av Fritid Stockholm AB och Radiusgården drivs av Stadsmissionen.

Parklekarna Vippan och Lugnet drivs av Unga örnar och Aspuddens parklek drivs av Djur och kul AB.

Gruppboenden Broder Pehr drivs av Attendo och serviceboendena Telefonplan och Sjövikens drivs av Frösunda till och med den 30 september 2015.

Organisationsförändringar

Från januari 2015 delades enheten Liljeholmens gruppboenden till två enheter och därmed tillkom enheten Årstadals gruppboenden.

Den 1 oktober 2015 återgick Telefonplans serviceboende och Sjövikens serviceboende till kommunal regi. Processen med övertagandet fungerade mycket väl och merparten av medarbetarna följde med vid återtagandet vilket ledde till en smidig och trygg övergång för brukarna.

Den 1 oktober 2015 tog Stockholms stad över utförandet av hälso- och sjukvårdsinsatser i grupp- och serviceboenden samt dagliga verksamheter enligt LSS. För uppdraget inrättades en central enhet vid socialförvaltningen. Enheten består av en ansvarig verksamhetschef samt sjuksköterskor, arbetsterapeuter och sjukgymnaster/fysioterapeuter som utför sjukvårdsinsatser samt rehabilitering och habilitering i boendet respektive den dagliga verksamheten.

Behov

Barn- och ungdom

Under 2015 inkom det 2 374 anmälningar eller ansökningar gällande barn och unga som har behov av stöd eller skydd. Detta är en ökning med 600 anmälningar/ ansökningar jämfört med år 2014. Av årets 2 374 anmälningar var 1013 anmälningar i redan pågående ärenden vilket tyder på att många av de familjer som har kontakt med enheten har en stor och komplex problematik. Av anmälningarna/ ansökningarna inleddes det utredning i 21 % (490 st). Den fortsatta ökningen av anmälningar vad gäller oro för barn och ungdomar innebär en ökning av antal utredningar som förvaltningen ska genomföra.

Under året har det skett en snabb ökning av ensamkommande flyktingbarn/ ungdomar. Ansvaret för mottagandet, utredningen och uppföljningen av dessa barn kräver omsorg och tid och är därigenom personalkrävande och en ny utmaning för verksamheten. Mottagningsgruppen har under 2015 handlagt 148 ärenden gällande ensamkommande flyktingbarn (jämfört med 21 ensamkommande flyktingbarn/ungdomar under 2014).

Ekonomiskt bistånd

Under året har i genomsnitt 519 hushåll erhållit ekonomiskt bistånd jämfört med 490 hushåll 2014. Det är en ökning med 29 hushåll jämfört med genomsnittet per månad under samma period 2014. Övervägande delen av hushållen var ensamhushåll.

Försörjningshinder under november 2015 fördelade sig på följande sätt:

Den största gruppen bidragstagare, 40 %, var personer med arbetslöshet som försörjningshinder. Av dessa uppbar 32 % ekonomiskt bistånd på grund av otillräcklig ersättning från Arbetsförmedlingen (aktivitetsstöd) och 60 % saknade ersättning från arbetslöshetskassa. Av dem som saknade ersättning från arbetslöshetskassa var 63,2 % i aktivitet på till exempel Jobbtorgs verksamhet. Vilket är en liten ökning sedan föregående år.

Den andra stora gruppen som uppbar ekonomiskt bistånd, 23 %, var sjukskrivna. Vilket är en minskning från 27 % föregående år. Av dessa var 82 % sjukskrivna utan sjukpenning. Anledningen kan vara att sjukpenningdagarna är slut eller att personen saknar sjukpenninggrundande inkomst (SGI).

Den tredje stora gruppen som uppbar ekonomiskt bistånd, 21 %, hade socialmedicinska försörjningshinder till följd av beroendeproblematik eller andra problem som gör att de står långt ifrån den öppna arbetsmarknaden.

13 personer har i samarbete med Jobbtorget kommit ut i arbete genom de visstidsanställningar som staden budgeterat för under året.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning samt socialpsykiatri

I december 2015 var totalt 923 personer aktuella vid beställarenheten funktionsnedsättning, vilket är en ökning med 23 personer jämfört med samma tid förra året. Ärendetyperna fördelar sig enligt följande: 282 ärenden var personer aktuella för insatser inom socialpsykiatri, vilket är en ökning med 14 ärenden jämfört med året innan. 156 barn och ungdomar var aktuella för insatser inom funktionsnedsättning barn/ungdom (0-20 år), vilket är samma antal jämfört med året innan. 485 personer var aktuella inom funktionsnedsättning vuxna, vilket är en ökning med 9 ärenden jämfört med motsvarande period 2014. De allra flesta nya personer som

ansöker om insatser vid beställarenheten har neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, det gäller både barn och vuxna. Detta är en utveckling som pågått under flera år.

Under flera år har det skett en ökning av personer med assistansersättning genom Försäkringskassan, men under 2015 har det skett ett trendbrott, antalet ärenden har stabiliserats. Antalet personer i stadsdelen som beviljas daglig verksamhet fortsätter att öka för varje år. Beställarenheten funktionsnedsättning har många klienter som tidigare har beviljats boende i form av HVB utanför Stockholmsområdet. Enheten ser dock att det varje år minskar med nya personer som har ett långvarigt behov av en sådan insats. Antalet personer med boendestöd har under året fortsatt öka. Den insats som ökat mest under året är sysselsättning.

Missbruk och hemlöshet

Antalet personer som är aktuella vid förvaltningens vuxenenhet är i princip det samma som föregående år. Den tidigare trenden med sjunkande ärendeantal har således stannat av. Under året har totalt 348 personer varit aktuella på enheten. I december 2015 var 205 personer aktuella på enheten. Klienter med komplexa behov på grund av samsjuklighet är fortsatt stor på enheten. Alkohol är den dominerande drogen i stadsdelen, tätt följd av amfetamin och cannabis. Ungefär 40 % av de som varit aktuella vid vuxenenheten under året är hemlösa och har beviljats boendeinsatser.

Av de som varit aktuella vid vuxenenheten under året har 66 % fått insatser beviljade. De flesta insatser rör behandlings- och stödinsatser inom den egna enheten. Av de insatser som förvaltningen inte själv kan tillhandahålla, utan behöver köpa in, är boenden som stödboende, lågtröskelboende eller härbärge den vanligaste insatsen. Endast en liten del av insatserna rör behandlingsplaceringar i heldygnsvård.

Kvalitets- och kompetensutveckling

Vid de myndighetsutövande enheterna har medarbetarna deltagit i olika utbildningar utifrån sina yrkesroller. Gemensamt för enheterna är att nya handläggare löpande deltar i stadens MI-utbildning, motiverande samtal. Medarbetare vid utförarenheterna har fokuserat på att öka kompetens kring bemötande samt normkritiskt perspektiv samt kring alternativ kommunikation. Utförarenheterna har fortsatt att ta del av utbildningar via Carpe. Extern handledning finns vid samtliga myndighetsutövande enheter samt vid några av utförarenheterna.

Under året har de myndighetsutövande enheterna arbetat vidare med intern samverkan i syfte att öka samarbetet i gemensamma ärenden samt för att dra lärdomar om varandras kompetenser.

Förvaltningen har under året utvecklat det vräkningsförebyggande arbetet, gemensamma rutiner har uppdaterats och det planerade uppsökande arbetet har systematiserats och till viss del påbörjats. Detta kommer att utvecklas vidare under 2016.

Under 2015 fick social omsorg medel från staden för att starta ett projekt på två år med boendelots. Syftet med projektet är att genom ett aktivt arbete hjälpa enskilda som bor i stadsdelens jour-och träningslägenheter att hitta andra stadigvarande boenden på den reguljära bostadsmarknaden. En erfarenhet från året är att det i de flesta fall finns påtagliga hinder för den enskilde att gå vidare till eget boende, hinder som handlar om olika typer av

funktionsnedsättning där den enskilde inte har fått adekvat och tillräckligt stöd. Inför 2016 kommer projektet att rikta in sig mer på att försöka utveckla ett sådant stöd.

Förvaltningen har under året arbetat med att öka brukarmedverkan. Vid vuxenenheten har en arbetsgrupp bildats som undersöker lämpliga former för att inhämta brukarnas perspektiv och tillvarata deras idéer. Stöd- och aktivitetsenheten har fått projektmedel till "Ökad delaktighet på boenden". Målet med projektet är att brukarna ska bli mer delaktiga i sina vardagliga liv, få stärkt självkänsla och därmed bättre livskvalitet. I projektet ingår också att medarbetarna ska utveckla sina arbetsmetoder för att stödja processen hos brukarna.

Verksamhets- och kvalitetsuppföljning

Förvaltningen har under våren genomfört avtalsuppföljningar vid samtliga verksamheter som drivs på entreprenad. Uppföljningen visade att verksamheterna följer avtalen. Under hösten har avstämningsmöten med entreprenaderna genomförts.

De myndighetsutövande enheterna har under året genomfört olika typer av kvalitetsuppföljningar, bland annat har beställarenheten funktionsnedsättning genomfört kollegiegranskningar.

Under hösten 2015 genomfördes en granskning av stadens funktionshinderinspektörer vid beställarenheten funktionsnedsättning. Granskningen var inriktad på ärenden gällande personer med komplex problematik. Totalt valde inspektörerna ut 45 ärenden som aktgranskades. Aktgranskningen belyste följande områden: ansökan, utredning, beslut, handläggarkontinuitet, SIP (samordnad individuell plan) och barnperspektiv. Granskningsresultatet visade sammanfattningsvis att det i hög grad råder kontinuitet för brukarna, att handlägningsprocessen är i stort sett välfungerande med få undantag samt att den interna samverkan fungerar väl.

Inom social omsorg följs verksamheterna upp dels genom centrala brukarundersökningar och dels genom egna årliga brukarundersökningar med syfte att mäta brukarens nöjdhet och identifiera förbättringsområden. Under 2015 genomfördes egna brukarundersökningar vid två av de myndighetsutövande enheterna, medan utförarverksamheterna tog ett uppehåll under 2015. Detta med anledning av att resultaten har varit likvärdiga och mycket goda under många år. Resultaten från de centrala brukarundersökningarna redovisas närmare under nämndmål samt indikatorer.

Äldreomsorg

Äldreomsorgens uppdrag är att tillhandahålla en god och trygg service, vård och omsorg för de äldre som har behov av det. Inriktningen är att ge en individuellt anpassad vård och omsorg där den äldre är delaktig i planeringen och utförandet, så långt som möjligt.

Äldre i stadsdelen ska också ges möjlighet till ett aktivt och hälsosamt åldrande i gemenskap med andra.

Förvaltningens samlade bedömning är att äldreomsorgen under 2015 hållit en god kvalitet och att målen för verksamheten har uppfyllts.

Behov och efterfrågan

I december 2015 hade 2 053 personer insatser från äldreomsorgen, varav 1 286 personer hade hemtjänst i ordinärt boende, 80 personer bodde på servicehus och 509 personer bodde på

någon form av vård- och omsorgsboende med heldygnsomsorg. Genomsnittet för antalet helmånadsplatser i vård- och omsorgsboende har dock under 2015 varit 525 platser, vilket är en ökning jämfört med 2014 då genomsnittet var 520 platser.

Antal personer som har hemtjänst i ordinärt boende har under 2015 varit relativt konstant. Antalet äldre som bor på servicehus har minskat.

Utifrån biståndsbedömningen har den äldre möjlighet att välja utförare av hemtjänst, ledsagning, avlösning, vård- och omsorgsboende och dagverksamhet.

Inom stadsdelen finns en kommunal hemtjänstutförare och ett 60-tal aktiva privata hemtjänstutförare. Av brukarna har ca 60 % valt privat hemtjänstutförare och ca 40 % kommunal hemtjänstutförare.

Under året har äldreomsorgen haft problem med många tomma servicehuslägenheter framför allt på Fruängsgårdens servicehus. Även vid vård- och omsorgsboende finns tomma platser. Ett annat problem är att lokalerna på Axelsbergs vård- och omsorgsboende inte är ändamålsenliga utifrån ett resurs- och kostnadseffektivt perspektiv. Genom att varje våningsplan består av nio lägenheter kan inte personalresurserna samutnyttjas och användas optimalt. Beläggningen av korttidsplats vid Axelsbergs korttidsboende har också varierat under året.

Förvaltningen avser därför att göra en översyn av Fruängsgårdens servicehus och Axelsbergs vård- och omsorgsboende under 2016.

Arbetsmiljöverket har den 1 december 2015 genomfört en inspektion på Fruängsgårdens servicehus. Krav ställs på att undersöka arbetsutrymmet som i finns hygienutrymmena, genomföra riskbedömningar och vidta åtgärder utifrån undersökningen och riskbedömningen.

Organisation

Äldreomsorgen har under året haft en beställar- och utförarorganisation. Beställarenheten äldre tillhör avdelningen för social omsorg och ansvarar för myndighetsutövningen för personer 65 år och äldre.

Utförarenheterna i egen regi tillhör avdelningen för förskola och äldreomsorg i egen regi.

Äldreomsorgens utförare i egen regi har under året omfattat Axelsbergs vård- och omsorgsboende, Axcgårdens vård- och omsorgsboende, Fruängsgårdens servicehus, äldreostöd, Trekantens servicehus och Hägersten-Liljeholmens hemtjänst samt dagverksamheten Solkatten vid Fruängsgårdens servicehus och dagverksamheten Eternellen vid Axelsbergs vård- och omsorgsboende. Inom Fruängsgårdens verksamhet finns Seniorhälsan, öppna mötesplatser/träfflokaler, fixartjänsten, anhörigkonsulenter, dietist samt syn- och hörselinstruktör. Äldreomsorgen har en processledare för samordning, stöd och handledning i dokumentationsarbetet.

Verksamhetsuppföljningen av äldreomsorgens verksamheter som drivs i såväl egen regi som på entreprenad och av privata utförare har genomförts av uppföljare/administrativ sekreterare och medicinskt ansvarig sjuksköterska vid administrativa avdelningen.

Entreprenader

Fruängsgårdens vård- och omsorgsboende, som drivits av Vardaga fram till 30 september 2015. Åsengårdens vård- och omsorgsboende, som fr.o.m. september bytte namn från Vingslaget Omsorgs AB till Bräcke diakoni i Stockholm AB.

Organisationsförändringar

Under 2015 har två större organisationsförändringar genomförts, dels inom hemtjänsten och dels övergick Fruängsgårdens vård- och omsorgsboende från entreprenad drift till drift i egen regi fr.o.m. 1 oktober 2015.

Hägersten-Liljeholmens hemtjänst bedriver en omfattande verksamheter med ca 600 kunder och ca 100 tillsvidareanställda. Enheten har haft en enhetschef. I maj anställdes ytterligare en enhetschef och fr.o.m. 1 oktober delades hemtjänsten i två huvudområden Hägersten respektive Liljeholmen. Målsättningen är att möjliggöra ett mer tillgängligt och närvarande ledarskap i verksamheten, vilket ger enhetscheferna bättre förutsättningar att möta behovet av arbetsledning, medarbetarsamtal och arbetsplatsträffar. Det ger också ökade förutsättningar till kontroll av ekonomin och att utveckla och förbättra verksamhetens kvalitet tillsammans med medarbetarna. För att underlätta anskaffning av vikarier till verksamheten använder hemtjänsten sig av bokningssystemet "Vikariebanken".

Övergången av Fruängsgårdens vård- och omsorgsboende med 128 platser/lägenheter och ca 150 anställda gick bra. Boende och anhöriga informerades om förändringen och tillsammans med de fackliga organisationerna träffade förvaltningen personalen för information och dialog.

Kvalitets- och kompetensutveckling

Äldreomsorgens verksamheter arbetar utifrån stadens uppdragsbeskrivning för verksamheter i egen regi samt utifrån kommunfullmäktiges mål och indikatorer om brukarnas nöjdhet med verksamheten, tryggheten, måltiden, utevistelsen och möjligheten att påverka hur hjälpen utförs samt kvalitetskraven på kontinuitet, bemanning och utbildning.

Verksamheterna har under året ansökt om och fått del av de särskilda stimulansmedel som avsatts för ökad bemanning inom äldreomsorgen. Medlen om 6,8 mnkr, har bland annat använts för att höja sysselsättningen för deltidsarbetande, dietist och för kvalitets- och värdegrundsarbetet.

Utveckling av kontaktmannaskapet och dokumentationen har fortgått vid alla verksamheter för att säkerställa en individuellt anpassad vård och omsorg och den enskildes delaktighet.

Äldreomsorgens medarbetare har varit delaktiga i verksamhetens kvalitets- och utvecklingsarbete genom arbetsplatsmöten, teammöten, planeringsdagar och i arbetsgrupper. Enheterna har arbetat med värdegrunden som handlar om att införa äldreomsorgens värdegrund som ska präglas av självbestämmande och individualisering.

Prioriterade områden för kompetensutveckling har fortsatt varit bemötande, dokumentation, demensvård och vård i livets slutskede. Under 2015 har 27 omvårdnadspersonal från äldreomsorgen verksamheter deltagit i undersköterskeutbildningens olika delar, från del 1 till del 4, som anordnas av äldreförvaltningen. Fler anhörigombud har utbildats.

Olika former webbutbildning har genomförts såsom Demens ABC och fortsättningskurser inom demensområden, basal hygien, kost och måltiden, värdegrund och anhörigombud.

Interna utbildnings- och handledningsinsatser har genomförts av äldreomsorgens dietist kring kost, hälsa, nutrition och utveckling av måltidssituationen. Personalen har också fått handledning och stöd i dokumentationsarbetet. Fysioterapeut/sjukgymnast och arbetsterapeut har haft utbildning i ergonomi med förflyttningsteknik och hjälpmedelshantering för personal inom all kommunalt driven äldreomsorg i stadsdelen.

Det finns ett fortsatt behov av att öka kunskaperna om äldre med psykiska funktionshinder och missbruksproblem.

Biståndshandläggarna har deltagit i utbildningar som anordnats av äldreförvaltningen. Två projekt har pågått under hösten 2015 där beställarenheten äldre har fått medel från äldreförvaltningen. Det ena projektet handlar om uppföljning och utvärdering av beviljade hemtjänstinsatser och det andra projektet syftar till att bland annat utveckla kompetensen hos biståndshandläggarna inom området demens.

Stadsdelsförvaltningen deltar i EU-projektet DigIT, som startade den 1 december 2015. Syftet är att öka kompetensen hos stadens (och deltagande kommuner i länets) medarbetare inom äldreomsorg, funktionshinderomsorg och socialpsykiatri kring digitala hjälpmedel och digital teknisk såsom videokonferenser m.m. Målet är att medarbetarna ska kunna använda digital teknik som stödjer målgruppen i det dagliga arbetet.

Verksamhets- och kvalitetsuppföljning

Verksamhetsuppföljning har genomförts av förvaltningen, enligt stadens gemensamma mallar, som omfattar hemtjänst, dagverksamhet, servicehus och vård- och omsorgsboende. Verksamheter i såväl egen regi, som entreprenaddrivna och privata har omfattats av verksamhetsuppföljningen. Vid verksamhetsuppföljningen har också kontrollerats att enheterna genomfört egenkontroller av genomförandeplanerna.

Förvaltningen har genomfört avtalsuppföljning vid Fruängsgårdens vård- och omsorgsboende och Åsengårdens vård- och omsorgsboende som drivs på entreprenad. Oanmälda besök har genomförts på dagtid samt under kvälls-/nattetid. Uppföljningen och besöken har visat att verksamheterna följt avtalet. På vård- och omsorgsboende i egen regi, det vill säga på Axelsbergs vård- och omsorgsboende och Axxgårdens vård- och omsorgsboende har oanmälda besök gjorts under kvälls-/nattetid.

Vid Hägersten-Liljeholmens hemtjänst och Åsengårdens vård- och omsorgsboende har kvalitetsobservationer gjorts av stadens utbildade observatörer. Verksamheterna har fått många positiva omdömen samt synpunkter på förbättringsområden, som enheterna kommer att använda i det fortsatta kvalitetsarbetet.

Verksamhetsuppföljningen och avdelningens internkontroll har under 2015 haft särskilt fokus på enheternas ledningssystem för det systematiska kvalitetsarbetet och att det bland annat finns rutiner för intern och extern samverkan, riskanalys, avvikelshantering (Lex Sarah, klagomål och synpunkter), dokumentation och egenkontroll.

Utifrån incidenter, som rapporterats enligt lex Sarah, har översyn av larmrutiner och hantering av hjälpmedel/liftrar genomförts för att öka säkerheten och förebygga risker.

Verksamheternas arbete med riskbedömningar för fall, undernäring, trycksår och munbedömning har följts upp av medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS). Uppföljningen visar att verksamheterna har hunnit olika långt i arbetet med att erbjuda och genomföra riskbedömningar. Enheternas arbete med riskbedömningar och registreringar i de nationella kvalitetsregistren är ett fortsatt prioriterat förbättringsområde.

Biståndshandläggarna har gjort individuppföljningar för att säkerställa att den enskilde får sina insatser utförda enligt beslut och genomförandeplanen.

Sammanfattningsvis visar uppföljningarna och kontrollerna att äldreomsorgens verksamheter håller en god kvalitet.

Brukarundersökningar

Årliga brukarundersökningar för hemtjänst och vård- och omsorgsboende har genomförts av Stockholms stad och Socialstyrelsen.

För dagverksamhet har staden genomfört en egen brukarundersökning.

Äldrestöd har genomfört egna enkätundersökningar för uppföljning av nöjdheten gällande anhöriggrupper, dagsutflykter och Seniorhälsans verksamhet.

Inom avdelningen för social omsorg har en enkätundersökning genomförts vid beställarenheten äldre.

Resultaten från undersökningarna redovisas närmare under målen och indikatorerna.

Samhällsplanering

Avdelningen är en administrativ enhet med stödfunktioner för förvaltningens verksamheter. Inom avdelningen finns också ansvaret för underhåll och drift av stadsdelens parkmiljöer samt övriga stadsmiljöfrågor som rör stadsdelen.

Avdelningen bedömer att samtliga mål som ligger under avdelningens ansvar har klarats av under 2015. En viktig inriktning under året har varit avdelningens arbete med att utveckla nya lokaler för förskolor i stadsdelen för att möta den ständigt ökande efterfrågan på förskoleplatser.

Avdelningen ser i samråd med social omsorg fortlöpande över möjligheterna att inrätta bostäder med särskild service i kommande nybyggnation i stadsdelsområdet i dialog med berörda fackförvaltningar och byggherrar. I december 2015 färdigställdes sju lägenheter med särskild service i kvarteret Golvläggaren i Årstadal.

Under 2015 har arbetet fortsatt med fokus på utveckling av parkfrågor, med uppföljning av entreprenörsavtalen och beställningar. Under 2015 har förvaltningen upphandlat ny entreprenör för parkskötsel, renhållning och vinterväghållning. Det nya avtalet började gälla 1 oktober 2015.

Avdelningen tog under 2013 fram ett program för upprustning av Aspuddens parklek. Under 2015 har parkleken färdigställts, invigningen genomfördes i augusti 2015. Under hösten har förvaltningen även anlagt två utegym i stadsdelen för att öka möjligheterna till spontanidrott. Utegymsen placerades i Mellanbergsparken i Hägerstensåsen samt vid konstgräsplanen längs Vantörsvägen i Fruängen.

Vid upprustning och nyanläggning av parker med investeringsmedel samt vid drift och underhåll av offentliga miljöer har avdelningen alltid ett tillgänglighetsperspektiv utifrån stadens riktlinjer. Nämnden ansökte och beviljades 9,0 mnkr för tillgänglighetsinvesteringar under 2015. Genom en rad aktiviteter arbetar förvaltningen med tillgänglighetsfrågor som rör lokaler, fritidsverksamhet och lekparkar. Under året har investeringar gjorts i bl.a. en lekplats på Mellanbergsvägen 9 samt har förvaltningen rustat upp trappor och parkvägar runt om i stadsdelen för att öka tillgängligheten.

Förvaltningen har under året bidragit till att uppfylla stadens mål om en trygg, säker och ren stad genom det fortlöpande arbetet med underhåll och städning av stadsdelsområdets parkmiljöer med fokus på trygghet och trivsel. Det trygghetsskapande arbetet i Lokala Brottsförebyggande rådets arbetsgrupper som samordnas av avdelningen har fortsatt under året. Även arbetet med att minska ungdomars användning av tobak, alkohol och narkotika har fortsatt genom Lokala BRÅ:s olika samverkansgrupper, bl.a. genomfördes projektet *arbete mot cannabis och droger* som riktar sig till personal, föräldrar och elever i klass 8 i två skolor, samt har ett program tagits fram för stadsdelens högstadieskolor i syfte att ge ungdomar stöd och hjälp att hitta sunda värderingar, tankemönster och normer kring sexualitet och könsroller. Programmet har genomförts i fem högstadieskolor klass 8.

Administration

Avdelningen är en administrativ stödfunktion och leds av avdelningschefen. Avdelningen ansvarar för förvaltningens gemensamma administration som HR, kansli, uppföljning av nämndens medicinska ansvar och rehabilitering inom äldreomsorg och socialpsykiatriska gruppboheter, ekonomi, internkontroll, kommunikation och upphandling. Under avdelningen finns två enheter, ekonomienheten och kommunikationsenheten.

Avdelningen bedömer att målen som ligger under avdelningens ansvar har uppfyllts under 2015 med undantag för årsmålen i indikatorerna för sjukfrånvaro, ofrivilligt deltidsanställda som erbjuds heltid samt andel medarbetare som inte upplever sig diskriminerade på sin arbetsplats. Nämndmålen har uppfyllts.

Avdelningen har haft en god dokumenthantering och hantering av allmänna handlingar varit en fortsatt viktig uppgift. Stadsarkivet utförde arkivinspektion den 6 mars 2015. Vid inspektionen konstaterades att förvaltningen kontinuerligt arbetar med arkivfrågor och att förvaltningen är aktiv med att ta fram rutiner för förvaltningens dokumenthantering och att dokumentera dessa på ett tillfredsställande sätt.

Avdelningen har under året arbetat med att stödja förvaltningens chefer i att utveckla bemötande och varit fortsatt stöd för verksamheterna att minska sjukfrånvaron och för medarbetarenkäten.

Ramböll har under hösten 2015 på uppdrag av stadsledningskontoret tagit fram en rapport som belyser stadsdelsnämndens ekonomiska situation i jämförelse med de andra storleksmässigt jämförbara stadsdelarna. Rapporten visar områden där Hägersten-Liljeholmen avviker. Avvikelserna finns inom flera verksamheter. Anledningen till rapporten var att nämnden i tertialrapport 1 redovisade en prognos som innebar ett betydande underskott jämfört mot budget.

Avdelningen har också ansvarat för förvaltningens övergripande ekonomiarbete och samordningen av budget och uppföljningsarbete såväl för verksamheternas mål som för ekonomin samt för den interna kontrollen. Avdelningen har tagit fram bokslut och delårsbokslut samt bistår revisionen med underlag. Avdelningen har även arbetat med budget och uppföljning samt medverkat i internkontrollarbetet avseende ekonomihantering.

Ett arbete med att utveckla och förbättra prognosprocesser har inletts och flera versioner av enheternas uppföljningsverktyg har tagits fram, vilket förbättrar förutsättningarna att både förklara avvikelser och säkra prognoser. Prognosarbetet bygger på enhetschefers och controllers analyser av historisk utveckling av kostnader och prestationer samt förväntad

framtida utveckling. Utvecklingsarbetet mellan enheterna och ekonomienheten har stärkt fokus på ekonomistyrning.

Förvaltningen har varit pilot för projekt SUNE (Stockholms upphandling ny ekonomisystem) med införandet av det koncerngemensamma ekonomisystemet. Implementeringen har pågått under våren inklusive Agresso e-handel för beställningar av livsmedel, förbrukningsmaterial och kontorsmaterial.

Utveckling och samordning av förvaltningens demokratiarbete har varit ett viktigt utvecklingsområde under året.

Uppföljning av Kommunfullmäktiges inriktningsmål

KF:s inriktningsmål:

1. Ett Stockholm som håller samman

Stadsdelsnämnden har bidragit till att uppfylla kommunfullmäktiges inriktningsmål. Sju av kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet har uppfyllts helt och ett mål har uppfyllts delvis.

Förvaltningen har prioriterat det förebyggande arbetet samt tidiga insatser. Förskolor av god kvalitet bidrar positivt till barns utveckling, lärande och till mer likvärdiga möjligheter. Det är en bra grund för det livslånga lärandet. Alla som önskat har kunnat erbjudas förskoleplats inom garantitid. En hög andel av barnen går på förskola. Brukarundersökningar visar att brukarna blir allt nöjdare med verksamheten.

Förvaltningen bedömer att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet "Tidiga sociala insatser skapar jämlika livschanser för alla" delvis har uppfyllts. Förvaltningens arbete har fokuserat på det förebyggande arbetet samt har erbjudit enskilda tidiga insatser. Bland annat har förvaltningen utvecklat det vräkningsförebyggande arbetet och aktivt arbetat för att öka trygghet för ungdomar i stadsdelen. Myndighetsutövningen bedöms ha utförts rättssäkert och enskilda har getts möjlighet att vara delaktiga i utredning och planering av insats. Flera projekt för att öka brukarnas delaktighet har bedrivits och metoderna för systematisk uppföljning av insatser har utvecklats för att säkerställa att adekvata insatser beviljas. Förvaltningen uppfyller endast två av sju indikatorer tillhörande målet om tidiga sociala insatser. Flera av indikatorerna är nya för 2015 och förvaltningen bedömer att årsmålet är satt för högt, avvikelserna presenteras närmare under respektive indikator.

Underhåll och städning av stadsdelsområdets parkmiljöer görs med fokus på trygghet och trivsel. Förvaltningen ansvarar också över den fysiska miljön och tillgängligheten i området i syfte att genomföra förbättringar vid behov. Genom en rad aktiviteter har förvaltningen arbetat med tillgänglighetsfrågor som rör lokaler, fritidsverksamhet och lekparker. Under året har bl.a. en lekplats på Mellanbergsvägen 9 samt trappor och parkvägar runt om i stadsdelen renoverats och tillgängliggjorts.

En snabbare planprocess bidrar till att hindra uppskov med remissyttranden. Förvaltningen bevakar samtliga förslag på nya detaljplaner ur ett hållbarhetsperspektiv och lämnar synpunkter där det är motiverat. Förvaltningen har totalt lämnat synpunkter på fem detaljplaner under året. Förvaltningen har även som mål att färdigställa bostäder med särskild

service i stadsdelen med ett boende per år. I december 2015 färdigställdes sju lägenheter med särskild service i kvarteret Golvläggaren i Årstadal.

Genom kultur- och föreningsbidrag bidrar nämnden till möjligheter för medborgare att utöva kulturverksamhet. I samband med exploateringsprojekt i stadsdelsområdet bevakar förvaltningen möjligheterna att utveckla tillgången till lek, rekreation och spontanidrott. Under 2013 togs ett program för upprustning av Aspudsparken fram, i det arbetet har tillgänglighetsaspekten beaktats. Upprustningen av Aspudsparken påbörjades 2014 och slutfördes 2015, invigning genomfördes i augusti 2015. Förvaltningen har även anlagt två utegym i stadsdelen, i Mellanbergsparken i Hägerstensåsen samt vid konstgräsplanen längs Vantörsvägen i Fruängen.

Äldres hälsa och välbefinnande har stått i fokus för stadsdelens äldreomsorg. Målet är att genom äldreomsorgens förebyggande insatser bidra till ett aktivt och hälsosamt åldrande samt skapa möjligheter för gemenskap, bl.a. genom Seniorhälsans verksamhet på servicehusen och mötesplatserna som erbjuder olika former av aktiviteter, kultur och social samvaro. Verksamheten har varit välbesökt och uppskattad av de äldre.

Förvaltningens samlade bedömning är att äldreomsorgens verksamheter hållit en god kvalitet och erbjudit en trygg och individuellt anpassad vård och omsorg under 2015. Äldreomsorgens nämndemål har uppfyllts. Brukarundersökningarna visar bl.a. att brukarna tycker att de får ett bra bemötande och att personalen tar hänsyn till deras åsikter och önskemål om hur hjälpen ska utföras.

Måluppfyllelsen samt en kortfattad redovisning av den verksamhet som har bedrivits under året beskrivs under respektive mål för verksamhetsområdet samt under nämndmålen. Indikatorer och aktiviteter kommenteras.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.1 Alla barn i Stockholm har jämlika uppväxtvillkor

 Uppfylls helt

Analys

Förskolan spelar en viktig roll genom att ge alla barn en bra start i det livslånga lärandet. En mycket hög andel av stadsdelens barn går på förskola. De föräldrar med barn 3-5 år som inte är inskrivna i förskolans verksamhet får årligen erbjudande om gratis allmän förskola. Stadsdelsnämnden erbjuder förskola med barnomsorg på obekväm arbetstid och finskspråkig verksamhet.

Årets uppföljningar, brukarundersökningar, självvärderingar och verksamhetsdialoger visar att Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd bedriver en god förskoleverksamhet i enlighet med förskolans läroplan. Förskolor erbjuder innehållsrik, trygg och säker verksamhet. De pedagogiska verksamheternas arbete präglas av kvalitet, professionalism, respektfullt bemötande. Stadsdelsnämndens förskolor har inte helt levt upp till kommunfullmäktiges mål vad gäller andel förskollärare. Konkurrensen om kompetent personal är stor. Stadsdelen har en mångfald av kompetenser. Där andelen förskollärare inte är tillräckligt hög organiseras arbetet på annat sätt så att kvalitén i verksamheten blir god.

Stor kreativitet och flexibilitet finns för att möta den ständigt växande stadsdelens behov av förskoleplatser. Mycket av förskolans energi har gått till att växa och bereda platser för alla barn inom garantitid. Utifrån detta perspektiv gör förvaltningen bedömningen att förskolorna lyckats mycket väl med sitt uppdrag, Brukarnas nöjdhet har ökat och den pedagogiska kvalitén i verksamheten lever upp till läroplanen och styrdokumentens intentioner.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel barn som lever i familjer som har ekonomiskt bistånd	1 %	1 %	1,3 %	3,6 %	VB 2015
Analys Andelen barn som lever i bidragstagande familjer är fortsatt lågt, 1,0 %. Genomsnittet i staden är 3,1 %. Under december 2014- november 2015 fanns i genomsnitt 167 barn i bidragstagande familjer, vilket är en liten ökning jämfört med motsvarande period föregående år då 156 barn levde i bidragstagande familjer. Det totala barnantalet i stadsdelen fortsätter att öka med ungefär 1000 barn per år.					

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Kommunstyrelsen ska tillsammans med stadsdelsnämnderna och utbildningsnämnden förbättra möjligheten att få barnomsorg på obekvämt arbetstid.	2015-01-01	2015-12-31	
Analys Stadsdelen har en förskola som erbjuder barnomsorg på obekvämt arbetstid.			
  Stadsdelsnämnderna ska göra en särskild informationssatsning kring kollo på andra språk än svenska	2015-01-01	2015-12-31	
Analys Informationsbroschyr finns tillgänglig på tretton olika språk.			
  Stadsdelsnämnderna ska öka den uppsökande verksamheten för att öka andelen barn inskrivna på förskolan.	2015-01-01	2015-12-31	
Analys Förskolan är en viktig del av det livslånga lärandet. 95 % av barnen mellan 2-5 år deltar i förskolans verksamhet. Vårdnadshavare till de barn som inte är inskrivna i förskolans verksamhet vid 3-5 års ålder får årligen erbjudande om gratis allmän förskola			

Nämndmål:

Nämnden ska verka för att alla barn och ungdomar har jämlika uppväxtvillkor.

 Uppfylls helt

Analys

Förskolan spelar en viktig roll att ge alla barn en bra start i det livslånga lärandet. Uppföljningar och utvärderingar visar att stadsdelens förskolor ger en god grund för barn att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Förskolorna arbetar väl utifrån läroplanens och barnkonventionens intentioner. Alla barn har kunnat beredas plats på förskola inom garantitid. Stadsdelens öppna förskolor är populära med ett ökat antal besökare.

En mycket hög andel av stadsdelens barn deltar i förskolans verksamhet, vilket ger en god grund för jämlika uppväxtvillkor. Utmaningar är att skapa förskolemiljöer med tillräckligt god kvalitet och yta såväl inomhus som utomhus i en växande stadsdel där många andra intressen också ska tillgodoses.

Inom social omsorg har föräldrar erbjudits stöd i föräldrarollen genom familjestödet för att barnet ska få en god fysisk och psykisk omsorg. Barn och ungdomar kan också erbjudas enskilda stödsamtal vid behov. Barn som bevittnat våld har erbjudits krisbearbetande så kallade Trappansamtal och barn till föräldrar med missbruk har erbjudits behandling i grupp. Förvaltningen har erbjudit småbarnsföräldrar samtalshjälp kring svårigheter i relationen och i föräldraskapet samt deltagande i föräldragrupper vid föräldramottagningen som delar lokal med öppna förskolan.

Barn som växer upp i familjer som under lång tid är beroende av försörjningsstöd är en fortsatt prioriterad grupp. För att öka barnens möjligheter till jämlika uppväxtvillkor har förvaltningen arbetat aktivt med att bryta föräldrarnas bidragsberoende. Föräldrarna ges stöd i att ändra sin försörjningssituation. Insatserna är inriktade på att vara motivationshöjande, till exempel arbetsträning. I stadsdelen är andelen barn som lever i familjer med försörjningsstöd relativt låg.

I stadsdelen finns fem öppna förskolor och tre bemannade parklekar som är öppna fritidsverksamheter och mötesplatser för föräldrar och barn samt även för förskolor, skolor och fritidshem. I stadsdelen finns det också fyra ungdomsgårdar och ett ungdomscafé som är öppna för alla ungdomar i stadsdelen. Ungdomsverksamheterna stödjer ungdomars personliga utveckling och personalen på ungdomsverksamheterna är sunda vuxna förebilder. Ungdomsverksamheterna syftar till att minska risken för att ungdomar hamnar i destruktiva mönster.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.2 Utbildningen har hög kvalitet och elever får tid för lärande

◆ Uppfylls delvis

Analys

Uppföljningar och utvärderingar visar att stadsdelens förskolor ger en god grund för barn att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Alla barn har kunnat beredas plats på förskola inom garantitid. Stadsdelens öppna förskolor är populära med ett ökat antal besökare.

En mycket hög andel av stadsdelens barn deltar i förskolans verksamhet, vilket ger en god grund för lärande och utveckling.

Antal barn, grupper och förskolor

Antalet inskrivna barn i stadsdelens kommunala förskolor uppgick den 31 december till 4 815 barn vid 64 förskolor, inkl. allmän förskola med 19 barn. Det finns därutöver två kommunala dagbarnvårdare med 10 barn samt fem öppna förskolor varav en drivs på entreprenad.

Systematiskt kvalitetsarbete

Stora insatser görs för att erbjuda förskolor av god kvalitet till alla barn boende i stadsdelen inom garantitiden. En kontinuerlig översyn av barngrupperna sker så att det råder balans mellan barngruppens behov, storlek och antalet barn per anställd.

Förskoleavdelningen har arbetat med att utveckla det systematiska kvalitetsarbetet inom avdelningen och inom enheterna. Förskolorna arbetar i enlighet med nämndens mål för verksamhetsområdet. Dialoger pågår mellan förvaltningen och förskolorna kring verksamhetens mål, innehåll och arbete, som en del av det systematiska kvalitetsarbetet. Syftet är att bedöma måloppfyllelsen i förhållande till de nationella målen i läroplanen, identifiera framgångsrika arbetssätt och utvecklingsområden. Samtalen ger underlag till verksamhets- och organisationsutveckling för såväl förskola som förvaltning.

Förskolegaranti

Efterfrågan på förskolor är fortsatt stor och förvaltningen arbetar på olika sätt för att möta behoven av förskolor. En tillfällig förskola har hyrts i en grannstadsdel, Bredäng, under våren för att möta behoven. Förskoleplats inom garantitiden har kunnat erbjudas alla. Ett antal vårdnadshavare får sina barn placerade på annan förskola än sina främsta val. Detta i sin tur leder till förändringar i barngrupperna då omflyttningar sker när barnet får erbjudande om plats som stämmer med vårdnadshavarnas önskemål.

Andel förskollärare

Rekrytering av förskollärare sker i stor konkurrens. Det råder brist på förskollärare och utbildningsplatserna för barnskötare som vill fortbilda sig till förskollärare är otillräckliga.

Förvaltningen arbetar på olika sätt för att vara en attraktiv arbetsgivare för förskollärare. Bland annat erbjuds nyutexaminerade förskollärare mentorskap. Möjligheter till fortbildning inom organisationen ges dels genom kollegialt lärande i nätverk och dels i form av seminarier, föreläsningar och kurser. Studenter erbjuds verksamhetsförlagd utbildning inom stadsdelen där goda erfarenheter kan resultera i framtida rekrytering. En satsning görs för att ta emot studenter väl och för att utbilda handledare.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel enheter som genomför systematiskt barnsäkerhetsarbete	100 %	100 %	100 %	tas fram av nämnden	2015
  Andel förskollärare av antal anställda	33,8 %	38,3 %	39 %	39 %	2015

Analys

Den genomsnittliga andelen förskollärare i stadsdelen är 33,8% enligt uppgifter till SCB (statistiska centralbyrån) mätt 15 oktober 2015. Andelen förskollärare minskar och har gjort så under en rad år. Det finns en variation mellan olika förskolor där vissa förskolor har en större andel förskollärare än andra. En högre andel förskollärare ger högre personalkostnader. Att nå kommunfullmäktiges mål och öka andelen förskollärare är med denna bakgrund en stor utmaning.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Andel förskollärare med kompetens inom genuspedagogik/normkritik				fastställs 2015	2015
Analys Uppgift om mål och mätmetod saknas. Förvaltningen har därför inte följt upp indikatorn.					
Andel förskolor med mindre än 25 procent förskollärare	6,15 %		0 %	0 %	2015
Analys Fyra av stadsdelsförvaltningens 65 förskoleenheter hade lägre andel förskollärare än 25%.					
Andel nöjda föräldrar	86 %	83 %	85 %	85 %	2015
Analys Stockholms stad genomför årligen en kvalitetsmätning i stadens förskolor. Årets undersökning visar att föräldrarna i stadsdelen blir allt nöjdare inom alla frågeområden. Andelen nöjda föräldrar har ökat år från år. Stadsdelen resultat ligger nära medeltalen för staden resultat som helhet.					
Antal barn per grupp	15,9 barn/avd.	15,5 barn/avd.	16	16	2015
Antal förskolebarn per anställd (årsarbetare)	5,11 st	6,21 st	4,9	4,9	2015
Analys Antalet barn varierar något över tid. Mätperioden för insamlandet av denna statistik är oktober. Föregående år hade stadsdelens kommunala förskolor ett något högre genomsnitt (5,15) än kommunfullmäktiges årsmål (4,8). Ett resultat som balanserats mot andra mål om förskoleplats inom garantitid och budget i balans.					
Tertial 1 2015 Antalet barn varierar något över tid. Mätperioden för insamlandet av denna statistik är oktober. Föregående år hade stadsdelen ett något högre genomsnitt (5,15) än kommunfullmäktiges årsmål (4,8). Ett resultat som balanserats mot andra mål om förskoleplats inom garantitid och budget i balans.					
Tertial 2 2015 Antalet barn varierar något över tid. Mätperioden för insamlandet av denna statistik är 15 oktober. Stadsdelen ett något högre genomsnitt (5) än kommunfullmäktiges årsmål (4,9). Ett resultat som balanserats mot andra mål om förskoleplats inom garantitid och budget i balans.					
Personalens bedömning av "förskolans förmåga att stödja barns lärande och utveckling"	3,55	3,69	3,7	3,7	2015

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Kommunstyrelsen ska i samverkan med stadsdelsnämnderna och utbildningsnämnden utveckla uppföljningen av personal och bemanning i såväl kommunala som fristående förskolor	2015-01-01	2015-12-31	
Analys Förvaltningen deltar i forum med övriga stadsdelars representanter för förskoleverksamhet där arbete kring aktuella frågor pågår.			

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Kommunstyrelsen, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna ska tillsammans utreda vilka krav man kan ställa på kommunala och fristående förskolor för att öka andelen förskollärare	2015-01-01	2015-12-31	
Analys Förskoleavdelningen gör en satsning på gott motagande av studenter som gör praktik i stadsdelsförvaltningens förskolor (VFU). För att möjliggöra mottagande av fler studenter har stadsdelen i samarbete med universitetet anordnat en lokal handledarkurs om 7,5 poäng för förskollärare. En lyckad praktik kan locka studenter att söka jobb i stadsdelen. Stadsdelen har ansökt om att få en övningsförskola till stadsdelen som medför ett utökat samarbete kring praktik med universitetet.			
  Utbildningsnämnden ska i samverkan med stadsdelsnämnderna ta fram en strategi för modersmål, språkutveckling och flerspråkig verksamhet i förskolan och skolan.	2015-01-01	2015-12-31	
Analys Förvaltningen deltar i forum med övriga stadsdelars representanter för förskoleverksamhet där arbete kring aktuella frågor pågår.			

Nämndmål:

Förskolan ger barnen utmaningar som stimulerar lusten att erövra nya erfarenheter, kunskaper och färdigheter.

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Förskolorna följer varje barns utveckling och lärande. Förskolorna ger nya utmaningar utifrån barnens kunskaper, erfarenheter och intressen i språk, matematik, naturvetenskap, teknik och skapande.

Analys

Förskolorna arbetar utifrån nämndens mål och förskolans egna åtaganden. Förskolornas åtaganden beskriver huvudsakligen vad barnen ska få lära och vara med om under året.

Underlag för årets uppföljning och utvärdering av åtagandet är förskolornas egna utvärderingar och stadens förskoleindikator – ett självvärderingsmaterial där personalen skattar hur väl de arbetar inom fem områden; pedagogisk miljö och material/ skapande verksamhet och olika uttrycksformer/ barns språkliga och kommunikativa utveckling/ barns matematiska utveckling/ natur och teknik.

Förskolorna ska efter analys och bedömning beskriva sina styrkor och utvecklingsområden samt förslag till utveckling utifrån självvärderingen.

Självvärderingens genomsnittliga resultat (3,55) har sjunkit något jämfört med året innan (3,69). Året därför var genomsnittet 3,47.

Arbetslagens egna skattningar kan variera, men snittvärdena ligger mellan 2,6-4,09.

Den stora vinsten med självvärderingen är inte siffran i sig utan de samtal och utvärderingar som sker och som synliggör pedagogernas arbete med styrkor och önskvärda

utvecklingsområden. Den ökade medvetenheten gör ofta att pedagogerna blir mer självkritiska. Antalet genomförda självvärderingar har ökat i år jämfört med föregående. Så gott som samtliga förskoleenheter har lämnat in resultat i år.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Självvärdering av arbetet genom "Förskoleindikatorn" ska genomföras i arbetslagen under vårterminen. Resultat av självvärderingen skrivs in i ILS-webben vid T2 rapport.	2015-01-01	2015-06-30	
Analys Förskolorna genomför självvärderingen genom stadens förskoleindikator under våren. Resultaten ger underlag till förskolans fortsatta verksamhetsutveckling. Dialoger kring resultaten har förts inom förskolan och mellan de olika nivåerna inom förskolans organisation.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.3 Alla barn har lika möjligheter i förskolan och skolan

● Uppfylls helt

Analys

Förskolorna i Hägersten-Liljeholmen ska vara en plats som är fri från diskriminering, trakasserier och kränkande behandling. Samtliga förskolor har en plan för likabehandling som är aktuell. Planen bygger på en kartläggning av verksamheten och barnens behov. Barnen är delaktiga i att utforma planen. Arbetet med likabehandling handlar om att värna om barnens mänskliga rättigheter och att implementera FN:s barnkonvention i våra verksamheter. För att barnen ska kunna delta i verksamheten på lika villkor är en trygg vardag en förutsättning. Viktigt är också att varje barn får utmaningar och stimulans att lära och utvecklas utifrån sina behov, intressen och förutsättningar. Även här är barnen delaktiga utifrån ålder och förmåga.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Kulturnämnden ska i samverkan med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna genomföra en lässatsning	2015-01-01	2015-12-31	
Analys Stadsdelens förskolor har under året deltagit i läsprojekt i samverkan med stadsdelens bibliotek. Drygt 70 läsombud har deltagit i studiecirkel. Förskolorna har haft många olika projekt för att utveckla bokens plats och läsandet i förskolan. Läsområden och läsrutiner har förändrats. Arbetet har varit lustfyllt och även involverat föräldrar. Projektet är avslutat med samarbeten och inspirationsmöten mellan förskolor och biblioteken fortsätter.			

Nämndmål:

Förskolan främjar barnens förståelse för grundläggande demokratiska värden.

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Likabehandlingsplanerna följs upp, utvärderas, hålls aktuella och revideras utifrån barngruppernas specifika behov. Förskolorna bidrar till likvärdighet samt breddar barnens lekmönster och intressen.

Analys

Förskolornas arbete med värderingar och att stödja och utveckla sociala relationer inom gruppen tillhör det grundläggande arbetet och bedöms vara god och mycket god i samtliga förskolor. Arbete med att förebygga konflikter och konflikthantering är andra exempel på förskolornas arbete. Centralt är förskolornas arbete med barnens delaktighet i den dagliga verksamheten. Vad barnen är intresserade av påverkar verksamhetens innehåll och miljö.

Årets utvärderingar fokuseras på förskolornas likabehandlingsplaner och redovisning av vilka insatser som gjorts för att främja likabehandling, jämställdhet och förebygga kränkningar i enlighet med deras likabehandlingsplan. Resultat som redovisas kring likabehandlingsarbetet är bland annat nya och omarbetade likabehandlingsplaner, tydligare arbetsgång och rutiner samt en ökad medvetenhet om lagens innebörd. Insatser som beskrivs är kartläggningar av förskolornas miljö och barngruppen för att förebygga och minimera risker för kränkningar och diskriminering. Fall och dilemman har diskuterats vilket lett till reflektioner kring bemötande och förhållningssätt. Värdegrundsarbete har aktualiserats. Flera förskolor redovisar olika sätt att arbeta för att utmana sitt arbete kring slentrianmässiga könsroller och för att öka barnens delaktighet.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Förskolorna kartlägger barngruppernas behov	2015-01-12	2015-08-31	
Analys Vid större förändringar av barngruppen, såsom vid höstterminen när många barn slutar och nya tillkommer, görs en översyn av barngruppen för att planera en verksamhet som utmanar och möter behoven. Förskolorna ser över och utvecklar sina rutiner för detta.			

Nämndmål:

Förskolan har ett gott samarbete med skolan, socialtjänsten, landsting och andra parter för att stödja barnets allsidiga utveckling och lärande i ett långsiktigt perspektiv.

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Förskolan följer de samverkansmodeller som framtagits gemensamt i stadsdelen. Förskolan arbetar med övergångar till skolan och extra uppmärksamhet ägnas de barn som behöver särskilt stöd.

Analys

Förvaltningen och förskolorna har en rad samarbeten internt och externt, det är av stor vikt att grundläggande rutiner och goda kontakter finns för samverkan.

Olika mötesfora har utvecklats för samverkan bland annat med utbildningsförvaltningen, socialtjänsten och skolorna i stadsdelen för att utveckla och samverka kring förebyggande arbete och övergång mellan förskolan och skolans verksamheter.

Lokala rutiner för arbetet och samverkan med skola och socialtjänst finns liksom gemensamma samverkansdokument och riktlinjer för stadsdelen. Uppföljning, utvärdering

och dialog om det gemensamma arbetet sker i samverkans forum förskola-skola samt förskola-skola-socialtjänst. Förvaltningen samverkar med utbildningsförvaltningen om övergång mellan förskola och skola. Gemensamma riktlinjer har utarbetats för detta. Samverkan planeras, följs upp och utvärderas. Barn och föräldrars synpunkter tas tillvara. En liknande samverkan finns mellan förskola, skola och socialtjänst med ett gemensamt formulerat dokument kring hur man arbetar med förebyggande arbete, akuta insatser och övergångar mellan verksamheter där barnens perspektiv ska vara utgångspunkten. Uppföljning av nämndmålet sker i de olika fora som finns för samverkan och där görs en genomblick av gemensamma överenskommelserna.

	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Förskolorna har avslutande samtal inför övergången till skola	2015-01-01	2015-08-31	
Analys				
Förskolorna följer den handlingsplan som utarbetats i samarbete med Utbildningsförvaltningen kring övergång från förskola till skola. Ett avslutande samtal erbjuds de vårdnadshavarna vars barn ska börja skolan. I många fall sker samtal där även skolor deltar i överlämnande samtal.				

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.4 Tidiga sociala insatser skapar jämlika livschanser för alla

◆ Uppfylls delvis

Analys

Förvaltningen bedömer att målet delvis har uppnåtts. Bedömningen grundar sig på hur väl förvaltningen uppfyller tillhörande nämndmål, indikatorer och aktiviteter. De tre nämndmålen bedöms uppfyllas helt: myndighetsutövningen har varit rättssäker och tillvaratagit den enskildes resurser, anhöriga har upplevt att de fått hjälp och stöd samt att insatserna som utförts har varit av god kvalitet som stärker den enskildes delaktighet och självständighet. Mer utförlig beskrivning av arbetet och resultaten redogörs under respektive nämndmål. Årsmålen för två av kommunfullmäktiges sju indikatorer uppfylls helt, två uppnås delvis och tre uppnås inte. Flera av indikatorerna var nya för 2015 och förvaltningen bedömer att årsmålet har satts för högt. Avvikelserna beskrivs närmare under respektive indikator.

Ett gott exempel på hur förvaltningen har haft fokus på det förebyggande arbetet är bland annat genom projektet "Respekt och självrespekt, normer kring sexualitet bland ungdomar" som har pågått under hela året. En fokusgrupp bestående av 16 ungdomar bildades och har arbetat med att ta fram ett skolprogram samt har skapat en respekt/självrespektutbildning för ungdomar. Under festivalen We are Sthlm fyllde projektet en viktig funktion, ungdomarna i fokusgruppen utbildade ca 4000 besökare kring ämnet respekt och självrespekt. Målet med projektet har varit att öka tryggheten bland ungdomar genom att främja en växande självrespekt och respekt för andra. Arbetet med fortsatt implementering av projektet kommer att fortgå en bit in på 2016.

Ytterligare ett gott exempel på hur förvaltningen prioriterat det förebyggande arbetet är utvecklingen av det vräkningsförebyggande arbetet som pågått under året, gemensamma

rutiner har uppdaterats och ett uppsökande arbetet har påbörjats. Det vräkningsförebyggande arbetet kommer att utvecklas vidare under 2016.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel barn och ungdomar som varit aktuella för insatser inom individ och familjeomsorgen (Utredningstyp BoU eller Vuxen) och som inte är aktuella 12 månader efter avslutad insats (inom IoF, BoU och Vuxna, 0-19 år)	79,66 %	69,37 %	84 %	84 %	VB 2015
Analys Under perioden december 2013 till november 2014 avslutades 177 barn- och ungdomsärenden som haft insatser vid individ- och familjeomsorgen. Av dessa hade 141 inte återaktualiserade inom tolv månader. Det motsvarar en andel ej återkomna på 80 % i stadsdelen, jämfört med 69 % föregående år. Huruvida utfallet är att betrakta som bra eller dåligt undandrar sig förvaltningen att bedöma. Andelen i staden som helhet är 84 %.					
  Andel enskilda som har fått stöd i enlighet med sitt beslut inom socialpsykiatri	37,21 %		80 %	tas fram av nämnden	2015
Analys Indikatorn är ny för 2015, det är troligt att förvaltningen satt ett för högt målvärde. Det låga resultatet baseras på en väldigt liten andel av de antal uppföljningar som gjorts under året vid beställarenheten funktionsnedsättning vilket gör att indikatorn är missvisande. Under året har arbetsbelastningen varit hög vid beställarenheten funktionsnedsättning vilket lett till att biståndsbedömare behövt prioritera bort registrering av uppföljningen i DUR. Förvaltningen bedömer att andelen enskilda som har fått stöd i enlighet med sitt beslut inom socialpsykiatri är högre än vad indikatorns resultat visar.					
  Andel insats/insatser avslutade enligt plan inom vuxna missbruk	28,72 %		40 %	35 %	VB 2015
Analys Andelen insatser avslutade enligt plan inom vuxna missbruk är 29 % för perioden december 2014- november 2015. Årsmålet för indikatorn uppnås inte. Indikatorn är ny för 2015 och det är rimligt att anta att nämndens årsmål är satt på en för hög nivå. Förvaltningen har en stor andel klienter med komplex beroendeproblematik samt samsjuklighet. Det är inte ovanligt att klienter i svår beroendesituation upprepade gånger bryter kontakten med socialtjänsten under pågående insatser. Det kan eventuellt vara så att indikatorns låga utfall beror på att förvaltningen är relativt snabb på att avsluta ärenden där den enskilde brutit kontakten. Det är vanligt förekommande att samma klienter sedan återkommer en tid efter avslut för att på nytt ansöka om insatser. Årsmålet har sänkts från 40 % till 35 % för 2016.					
  Andel personer med insatser inom socialpsykiatri som är nöjda med hur utredningen av deras behov av stöd genomfördes	77 %	79 %	80 %	80 %	2015
Analys I stadens brukarundersökning som vänder sig till personer med socialpsykiatrisk insats ingår frågan om de anser att utredningen av deras behov av stöd varit bra. Av brukarna med insats beviljad av Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning svarade 77 % att så var fallet, detta är en sänkning sedan föregående år då 79,4 % svarade att de var nöjda med utredningen. Årets genomsnitt i staden är 79 %.					

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel ungdomar anmälda för brott som tillsammans med föräldrar eller vårdnadshavare kallats till samtal med socialtjänsten inom 48 timmar	90,18 %	100 %	90 %	tas fram av nämnden	2015
Analys Förvaltningen har fått kännedom om att 499 ungdomar anmälts för brott under året. Av dessa har 450 kallats till samtal. Av dem som inte kallats kan orsaken vara att de gällande missbruk visade negativt på provsvaret. I snatteriärenden har förvaltningen inte som rutin att kalla dem, dock skickas ett brev alternativt kort telefonsamtal med vårdnadshavare. Anledning till att ungdom inte kallas kan ibland bero på att polisen avskrivit brottsmisstanken mot ungdomen.					
  Andel uppnådda delmål inom socialpsykiatri	28,33 %		50 %	tas fram av nämnden	2015
Analys Indikatorn är ny för 2015, det är troligt att förvaltningen satt ett för högt målvärde. Förvaltningens resultat är dock lägre än stadens genomsnittliga resultat som är 57 %. Under året har arbetsbelastningen varit hög vid beställarenheten funktionsnedsättning vilket lett till att biståndsbedömarna behövt prioritera bort viss dokumentation. Förvaltningen bedömer att andelen uppnådda delmål inom socialpsykiatri är högre än vad indikatorns resultat visar.					
  Andelen försökslägenheter som övergått till eget kontrakt relaterat till totala antalet försökslägenheter i nämnden	26 %	23 %	25 %	25 %	2015
Analys Stadsdelen har under 2015 haft 27 försökslägenheter. Sju av dessa har övergått i eget kontrakt. Ett försöksboende har avbrutits i förtid.					

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Kommunstyrelsen ska i samråd med socialnämnden, arbetsmarknadsnämnden och stadsdelsnämnderna utreda hur arbetet med sociala insatsgrupper för målgruppen 20-29 år ska organiseras och hur det långsiktigt ska finansieras.	2015-01-01	2015-12-31	
Analys Projektet SIG (social insatsgrupp) för unga vuxna inleddes vid årsskiftet och en av vuxenhetens case managers blev projektledare. Målsättningen var att i tätt samarbete med polisen identifiera unga med en kriminell livsstil och motivera dem till att vilja bryta med sin livsstil. Trots ett mycket engagerat arbete av projektledaren lades projektet ned vid halvårsskiftet. Anledningen var att polisen inte identifierat en enda ung person som tillhörde målgruppen i vår stadsdel. Polisen bedömde att de kriminella unga vuxna i Hägersten-Liljeholmen hade en helt annan problembild än vad projektet var avsett att arbeta med.			
  Socialnämnden ska i samarbete med Arbetsförmedlingen och stadsdelsnämnderna ta fram förslag på åtgärder för att säkerställa att nyanlända ges lika rätt och tillgång till sociala insatser som andra.	2015-01-01	2015-12-31	
  Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda förutsättningarna för att starta fler familjecentraler, med fokus på ytterstaden.	2015-01-01	2015-12-31	

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Socialnämnden ska i samverkan med stadsdelsnämnderna planera för utbyggnad av boenden för personer med psykisk funktionsnedsättning.	2015-01-01	2015-12-31	
✓ Stadsdelsnämnderna ska förstärka det sociala arbetet exempelvis genom att förbättra arbetsvillkoren för socialsekreterarna.	2015-01-01	2015-12-31	
Analys Förvaltningen har på olika sätt arbetat för att förbättra socialsekreterarnas och biståndsbedömarens arbetsvillkor. Vid barn- och ungdomsenheten, som under en längre tid haft hög arbetsbelastning på grund av ökande ärendantal och personalomsättning har introduktionen till nyanställda utvecklats. Under året har även enheten förstärkts med fler medarbetare.			

Nämndmål:

All myndighetsutövning ska vara rättssäker och tillvara ta den enskildes resurser.

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Alla som har kontakt med förvaltningens myndighetsutövande enheter ska få sina rättigheter tillgodosedda i samband med utredningar och beslut. Alla ska också känna att deras egna resurser beaktas i kontakten med förvaltningen och vid beslut om insats.

Analys

Förvaltningens utredningar avseende enskildas behov av stöd- och hjälpinsatser har fokuserat på att frigöra resurser hos familjen och dess nätverk. Utredningar har utförts i enlighet med gällande lagstiftning samt stadens riktlinjer. Handläggarna vid de myndighetsutövande enheterna inom social omsorg använder olika former av standardiserade utrednings- och bedömningsinstrument som ska ge ett allsidigt underlag för beslut. Förvaltningen strävar ständigt efter att den enskilde är delaktig i de utredningar som rör dem samt i utformningen av de insatser som beviljas. När utredning inleds informeras den enskilde om hur utredningen ska gå till och hur lång tid den får ta. I utredningen dokumenteras den enskildes egen uppfattning om sin situation och eventuella förslag till lösning. I samband med beslut informeras om möjligheten att överklaga om man är missnöjd. Avgöranden i domstolar och beslut av tillsynsmyndigheter följs alltid. Granskning av olika aspekter av dokumentationen genomförs regelbundet både på enhets- och avdelningsnivå.

Kollegiegranskningar har genomförts vid beställarenheten funktionsnedsättning under året. Granskningen visar i stort att ansökan, utredning, kontakter under utredningens gång och beslut dokumenterats på ett tillfredsställande sätt. Ett utvecklingsområde som kvarstår är arbetet med att sammankalla till samordnad individuell plan, så kallad SIP, och att dokumentera SIP på samma sätt i alla ärenden.

Enhetschef vid beställarenheten funktionsnedsättning har även granskat samtliga ärenden med fokus på hur ofta uppföljning i ärenden skett samt hur utredningsmaterialet DUR använts, även här visar granskningen att dokumentationen är tillfredsställande.

Äldreomsorgens biståndshandläggare skriver utredningar i stadens kartläggnings- och utredningsinstrument vilket ger ett allsidigt underlag för beslut. Beställarenheten har arbetat aktivt med kvalitetsutveckling och haft fokus på uppföljning samt att säkerställa likställdheten i myndighetsutövningen. Två utvecklingsprojekt har pågått under hösten 2015 där beställarenheten har fått medel från äldreförvaltningen. Det ena projektet handlar om uppföljning och utvärdering av beviljade hemtjänstinsatser och det andra projektet syftar till att bland annat utveckla kompetensen hos handläggarna inom området demens.

Nämndmål:

Anhöriga ska uppleva att de får stöd och hjälp utifrån sin aktuella situation

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Anhöriga ska uppleva att de får stöd och hjälp utifrån sin aktuella situation.

Analys

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd erbjuder ett brett utbud av insatser som vänder sig till anhöriga som vårdar och hjälper närstående som både är under och över 65 år. Stadsdelsnämnden erbjuder bland annat information, råd och stöd av anhängkonsulenter, anhänggrupper och tematräffar. Syftet är att stärka de anhöriga och att i ett så tidigt skede som möjligt nå och fånga upp de anhörigas behov av stöd och insatser.

Äldreomsorgens anhängstöd har under våren och hösten inbjudit till tematräffar med föreläsningar och möjlighet för anhöriga att över en kopp kaffe samtala med andra anhöriga samt träffa anhängkonsulent för råd och vägledning. Exempel på ämnen för tematräffarna har varit föreläsningar kring bemötande, demenssjukdom, sömn, kost och hälsa, medicinsk Mediyoga, om självmedkänsla "Bli vänligare mot dig själv", om personer med samlarsyndrom samt information om hjälpmedel och information från biståndshandläggare och Anhörigas riksförbund. Anhänggrupper har erbjudits. Anhängkonsulenterna deltog under stadens anhängvecka i oktober, där anhöriga inbjöds till olika aktiviteter och föreläsningar samt informerades om anhängstöd.

För anhöriga som har närstående med beroendeproblematik erbjuds anhängstöd genom vuxenhetens egen öppenvård. Vuxenheten har under året påbörjat arbetet med att utveckla sitt anhängstöd. Syftet med utvecklingen är att öka tillgängligheten och nå de anhöriga på ett tidigare stadium.

Under året har stadens anhängkonsulenter inom stöd och service till personer med funktionsnedsättning påbörjat ett samarbete med anhängcirkel tillsammans med Studieförbundet vuxenskolan. Cirkeln vänder sig till anhöriga som är föräldrar till vuxna barn med psykisk funktionsnedsättning. Temat för cirkeln är frågeställningen; "vad händer när jag som anhäng inte orkar längre". Deltagandet från vår stadsdel har varit högt. Deltagarna har också uttryckt en önskan av att fortsätta träffas efter avslutad cirkel.

Anhängkonsulenterna vid beställarenheten funktionsnedsättning har hållit ett seminarium med biståndsbedömare och arbetsledare på enheten, i syfte att utveckla anhängstödet. Seminariet

innehöll frågeställningar kring hur vi ser på de anhöriga, vad lagstiftningen innebär, vilken resurs de anhöriga kan utgöra för oss med mera.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel anhöriga som är nöjda med anhöriggrupperna	100	100	85 %		2015
Analys Anhöriga har erbjudits att delta i anhöriggrupp som anordnats av anhörigkonsulent på servicehusen. Tre anhöriggrupper pågick under våren och tre under hösten. Anhöriggrupperna har varit mycket uppskattade av deltagarna.					

Nämndmål:

Den enskilde ska få insatser av god kvalitet som erbjuder delaktighet och stärker förmågan att leva ett självständigt liv

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Den enskilde ska kunna leva ett så självständigt liv som möjligt. Brukarna är nöjda med verksamhetens kvalitet.

Analys

Beviljade insatser syftar till att öka den enskildes förutsättningar för ett självständigt liv. Beviljade insatser har följts upp regelbundet för att säkerställa att de utförs i enlighet med uppsatta mål. Inom social omsorgs utförarverksamheter arbetar man aktivt med att erbjuda brukarna delaktighet i verksamheten. Alla utförarverksamheter upprättar en genomförandeplan i samråd med den enskilde, i genomförandeplanen ska det beskrivas hur och när insatsen ska genomföras samt målet med insatsen. Utförardelens dokumentationssystem ParaDifo, som är kopplat till det myndighetsutövande dokumentationssystemet ger den enskilde delaktighet i upprättandet av sin genomförandeplan samt stärker beställarens och den enskildes insyn i utförandet. Samordnade individuella vårdplaner (SIP) upprättas om den enskilde har insatser från både kommun och landsting.

Vid socialpsykiatriens utförarverksamheter har flera olika delaktighetsprojekt påbörjats under året. Bland annat har Kyrkogatans gruppboende och Triangelns profilboende fått beviljat medel via stadens PRIO-medel för delaktighet. Målet med projektet är att brukarna ska uppleva en ökad delaktighet och högre livskvalitet genom kunskap om sig själva, information och aktiviteter på boendet som gör att de känner att de kan vara med och bestämma över sin dag, sitt liv och sitt boende. En projektledare har anställts och projektet har börjat planeras.

Förvaltningens vuxenheten har under året påbörjat ett arbete med att implementera UBÅT som är ett uppföljningsinstrument kopplat till ASI. Tyvärr har det tekniska systemet haft stora problem under 2015 så arbetet har inte kommit så långt som planerat. Arbetet med att implementera UBÅT kommer att fortsätta under 2016. I samband med detta deltar enheten i ett landsomfattande forskningsprojekt som drivs av Umeå universitet som med ASI och UBÅT ska undersöka effekterna av insatser inom missbruksvården. Syftet är att på ett

systematiskt sätt ta reda på vilka insatser som fungerar för olika målgrupper. Enheten har fått utvecklingsmedel från staden som ett stöd i detta arbete.

	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Social omsorg ska ge stöd till enheterna med att utveckla det systematiska kvalitetsarbetet.	2014-01-01	2015-12-31	
	Analys Vårt mål är att tillsammans med medarbetare och chefer ta fram ett ledningssystem som följer Socialstyrelsens krav och som kan användas på ett enkelt sätt i verksamheterna. En mall har utarbetats som under 2016 kommer att uppdateras och prövas på enheterna.			
✓	Social omsorg ska utarbeta en modell för uppföljning av egna verksamheter.	2014-01-01	2015-12-31	
	Analys I arbetet med att utarbeta en modell för uppföljning av de egna verksamheterna har social omsorg samlat in olika förslag och inhämtat material som inspiration från andra förvaltningar. Upprättandet av en mall för uppföljning har påbörjats.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.5 Stockholm är en stad som håller ihop, med trygga och levande stadsdelar

● Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bidrar till att uppfylla stadens mål genom det fortlöpande arbetet med underhåll och städning av stadsdelsområdets parkmiljöer med fokus på trygghet och trivsel. Tillsammans med exploateringskontoret och trafikkontoret ser förvaltningen också över den fysiska miljön och tillgängligheten i området i syfte att genomföra förbättringar vid behov. Förvaltningen har under året fortsatt arbetet med att utveckla det trygghetsskapande arbetet som sker genom Lokala Brottsförebyggande Rådets (Lokala BRÅ) olika arbetsgrupper utifrån den framtagna handlingsplanen och samverkansöverenskommelser med berörda aktörer. Nämnden sökte och erhöll medel för 2015 för tillgänglighetsåtgärder i stadsdelens utemiljö. Genom en rad aktiviteter har förvaltningen arbetat med tillgänglighetsfrågor som rör lokaler, fritidsverksamhet och lekparkar. Under året har bl.a. en lekplats på Mellanbergsvägen 9 samt trappor och parkvägar runt om i stadsdelen renoverats och tillgängliggjorts. Arbetet med att identifiera sårbarheter som kommer att ligga till grund för förebyggande eller minimerande åtgärder har genomförts under hösten. Stadsdelsförvaltningen har anordnat utbildningar i brandskydd, samlat in enheternas krisplaner samt tagit fram rutiner för informationsspridning via sociala medier.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA	100 %	100 %	100 %	100 %	2015
Analys Åtgärder för att förebygga tre identifierade sårbarheter utifrån RSA har genomförts under hösten. Stadsdelsförvaltningen har anordnat utbildningar i brandskydd, samlat in enheternas planer för kriser och andra oförutsedda händelser samt tagit fram rutiner för informationsspridning till medborgarna via sociala medier vid krissituationer.					
  Andelen som upplever trygghet i den stadsdel där man bor	80 %	82 %	82 %	74 %	2015
Analys Förvaltningen arbetar kontinuerligt med att utveckla det trygghetsskapande arbetet som sker genom Lokala Brottsförebyggande Rådets (Lokala BRÅ) olika arbetsgrupper utifrån den framtagna handlingsplanen och samverkansöverenskommelser med berörda aktörer. Förvaltningen arbetar ständigt med underhåll av stadsdelens parkvägar med fokus på skymmande buskage, skymd belysning samt renhållning för att öka den upplevda tryggheten i stadsdelsområdet.					
  Stockholmarnas nöjdhet med skötsel av park och grönområden	68 %	72 %	62 %	62 %	2015
Analys Förvaltningen arbetar fortlöpande med underhåll och städning av stadsdelsområdets parkmiljöer med fokus på trygghet och trivsel. Tillsammans med exploateringskontoret och trafikkontoret ser förvaltningen också över den fysiska miljön och tillgängligheten i området i syfte att genomföra förbättringar vid behov.					

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Kommunstyrelsen ska i samarbete med intresserade stadsdelsnämnder studera förutsättningarna för att införa direktvalda stadsdelsnämnder.	2015-01-01	2015-12-31	
Analys Förvaltningen avvaktar kommunstyrelsens utredning.			
  Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelsnämnderna ta fram en stadsövergripande strategi för levande lokala centrum	2015-01-01	2015-12-31	
Analys Förvaltningen avvaktar kommunstyrelsens arbete.			
  Kommunstyrelsen ska under 2015 göra en översyn med inriktningen att delar av ansvaret för park, natur och gatuskötsel kan tillföras stadsdelsnämnderna. Parallellt ska en översyn göras av stadsdelsnämndernas ansvar och indelning med inriktning att stärka lokalt inflytande, effektiv förvaltning och rättsäkert bemötande av invånarna.	2015-01-01	2015-12-31	
  Trafiknämnden ska, i samråd med stadsdelsnämnderna, ta fram prioriterade förslag för hur de medel som reserverats för reinvesteringar ska användas.	2015-01-01	2015-12-31	

Nämndmål:

Boende i Hägersten-Liljeholmen känner sig trygga

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Att de boende i Hägersten-Liljeholmen känner sig trygga.

Analys

Förvaltningen arbetar fortlöpande med underhåll av stadsdelens parkvägar med fokus på skymmande buskage, skymd belysning samt renhållning för att öka den upplevda tryggheten i stadsdelsområdet. Under året har tre trygghetsvandringar genomförts då boende bjudits in och givits möjligheten att lämna synpunkter på närmiljön. Under året har arbetet med att minska ungdomars användning av tobak, alkohol och narkotika fortsatt genom Lokala BRÅ:s olika samverkansgrupper. På samma sätt har förvaltningen arbetat vidare med ökad trygghet för äldre samt att skapa tryggare och trivsammare centrum.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Arbeta för att minska tobak-, alkohol- och narkotikaanvändningen bland ungdomar.	2015-01-01	2015-12-31	
Analys Stadsdelsförvaltningen, utbildningsförvaltningen och lokalpolisen har samarbetat för att minska tobak, alkohol, narkotika och brott bland ungdomar i Hägersten-Liljeholmens stadsdelsområde. I projektet <i>arbete mot cannabis och droger</i> genomfördes det program som togs fram under 2014 och som riktar sig till personal, föräldrar och elever i klass 8 i två skolor. Projektet är ett samarbete mellan stadsdelsförvaltningen, utbildningsförvaltningen samt polisen. Med medel från socialnämnden har ett 30-tal personer som arbetar med barn och ungdomar gått utbildningen <i>Unga, nättdroger och sociala medier</i> , i ett samarbete med stadsdelsförvaltningar i Söderort. Med fördjupning i konkreta arbetsmetoder för tio medarbetare i barn- och ungdomsenheten. I samverkan har ett program för stadsdelens högstadieskolor i syfte att ge ungdomar stöd och hjälp att hitta sunda värderingar, tankemönster och normer kring sexualitet och könsroller tagits fram och genomförts i fem högstadieskolors klass 8.			
✓ Arbeta med ökad trygghet för äldre.	2015-01-01	2015-12-31	
Analys Samverkansgruppen med representanter från Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning, Skärholmens närpolis, brandmyndighet, och lokala pensionärsrådet har under året sammanträtt vid fyra tillfällen.			
✓ Arbeta vidare med tryggare och trivsammare centrumgruppen	2015-01-01	2015-12-31	
Analys Arbetsgruppen för tryggare och trivsammare centrum har haft möten sex gånger under året för att lyfta viktiga frågor och ta fram gemensamma trygghetsskapande åtgärder. I gruppen deltar en representant från Skärholmen lokalpolisområde, centrumchef för Liljeholmstorget och Fruängens centrum, Citycon, ansvariga för Lennart Erikssons fastigheter ABs bestånd i området, MTR, SL, trafikkontoret samt enhetschef med flera representanter för vuxenheten och avdelningschef med flera representanter för avdelningen för samhällsplanering vid Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning. Gruppen har sammanträtt sex gånger.			
✓ Fortsatt arbete med samverkansgruppen för skola, förskola, polis, socialtjänst och fritid.	2015-01-01	2015-12-31	
Analys Arbetsgruppen, med representanter från stadsdelsförvaltning, utbildningsförvaltning, närpolis och ungdomsgårdarna, har samarbetat för att främja en god uppväxt för barn och ungdomar i stadsdelsområdet. Gruppen har arrangerat en samverkansdag runt förskolebarn samt en för gymnasieskolan. En nätverksgrupp			

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
med de som möter ungdomar i sitt värv som skolans kuratorer, polisens yttre ungdomsgrupp, fältassistenter och andra representanter för barn- och ungdomsenheten, representanter för församlingarna och preventionssamordnaren har mötts vid fyra tillfällen under året. En annan nätverksgrupp med rektorer, enhetschef från barn- och ungdomsenheten, polisens yttre ungdomsgrupp, stadsdelens fältassistenter och preventionssamordnaren har sammanträtt fyra gånger.			
✓ Genomföra trygghetsvandringar i stadsdelsområdet.	2015-01-01	2015-12-31	
Analys Under hösten har tre trygghetsvandringar genomförts.			
✓ Minst en krisledningsövning ska genomföras under året.	2015-01-01	2015-12-31	
Analys En krisledningsövning i form av inringning, av Posom-grupp samt krisledning, utifrån ett explosionsscenario har genomförts under året.			

Nämndmål:

Stadsdelens parker upplevs rena

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Att stadsdelens parker upplevs som rena genom de insatser inom drift- och underhåll som förvaltningen genomför.

Analys

Förvaltningen strävar ständigt efter att stadsdelens parker ska upplevas som rena. Det sker genom entreprenadavtalet för parkskötsel och fortlöpande uppföljning av att avtalet följs. Under 2015 har förvaltningen upphandlat ny entreprenör för parkskötsel, renhållning och vinterväghållning. Det nya avtalet började gälla 1 oktober 2015.

Vid behov sätts fler papperskorgar ut och extra städning beställs vid ovanligt hög belastning på stadsdelens rekreationsytor.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Genomföra gallring av sly längs gångvägar och i parker samt städning i parker för att öka trivsel och trygghet.	2015-01-01	2015-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.6 Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo

● Uppfylls helt

Analys

För att bidra till en snabbare planprocess deltar förvaltningen tidigt i processen för att hindra uppskov med remissyttranden. Förvaltningen bevakar samtliga förslag på nya detaljplaner ur ett hållbarhetsperspektiv och lämnar synpunkter där det är motiverat. Förvaltningen har lämnat synpunkter på fem detaljplaner under året.

Förvaltningen har tagit fram en plan för utbyggnad av bostäder med särskild service i stadsdelen med målsättningen att färdigställa ett boende per år. I december 2015 färdigställdes sju lägenheter med särskild service i kvarteret Golvläggaren i Årstadal. Under året har förvaltningens arbete med att planera för bostäder med särskild service intensifierats.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Antal färdigställda bostäder med särskild service (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	7	7	7	tas fram av nämnden	2015
Analys I december 2015 färdigställdes sju servicelägenheter i kvarteret Golvläggaren i Årstadal.					
  Antal påbörjade bostäder med särskild service (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	0	7	0	tas fram av nämnden	2015

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Stadsdelsnämnderna ska i samråd med bostadsbolagen och fastighetsnämnden inventera möjligheten att bygga om/omvandla befintliga byggnader till gruppboende eller serviceboende	2015-01-01	2015-12-31	
  Stadsdelsnämnderna ska redovisa hur arbetet med att tillgodose behovet av bostäder med särskilt stöd och service fortskrider. Arbetet ska redovisas till kommunstyrelsens genomförandegrupp	2015-01-01	2015-12-31	
  Stadsdelsnämnderna, fastighetsnämnden, exploaterings- samt stadsbyggnadsnämnden ska i samråd med varandra säkerställa att minst fem procent av lägenheterna i exploateringsprojekt med minst 100 bostäder avsätts till omsorgslägenheter	2015-01-01	2015-12-31	

Nämndmål:

Nämnden ska bidra till en effektivare planprocess

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Att förvaltningen bidrar till en effektivare planprocess.

Analys

Genom information i tidigt skede om kommande planprojekt till nämnden samt genom tidig dialog med ansvariga förvaltningar är stadsdelsförvaltningen väl förberedd i samrådsskedet. På så sätt undviks begäran om uppskov med yttrande över nya detaljplaner.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Ge tidig information till nämnden om kommande planprojekt.	2015-01-01	2015-12-31	
Analys Nämnden informeras genom de markanvisningar som kommit till nämnden för kännedom.			

Nämndmål:

Nämnden ska verka för att nya bostäder med särskild service byggs i stadsdelsområdet

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Att fler personer med funktionsnedsättning kan få en lämplig bostad i stadsdelsområdet.

Analys

Förvaltningen bevakar fortlöpande möjligheterna att inrätta bostäder med särskild service i kommande nybyggnation i stadsdelsområdet i dialog med fackförvaltningarna och byggherrar. I december 2015 färdigställdes sju servicelägenheter i kvarteret Golvläggaren i Årstadal.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Förvaltningen ska öppna en ny grupp- eller servicebostad varje år.	2015-01-01	2015-12-31	
Analys Förvaltningen bevakar fortlöpande möjligheterna att inrätta bostäder med särskild service i kommande nybyggnation i stadsdelsområdet i dialog med fackförvaltningarna och byggherrar. Under 2015 har sju servicelägenheter i kvarteret Golvläggaren i Årstadal färdigställts.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.7 Stockholm har ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgängligt för alla

● Uppfylls helt

Analys

Genom hanteringen av kultur- och föreningsbidrag bidrar nämnden till möjligheter för medborgare att utöva kulturverksamhet. I samband med exploateringsprojekt i stadsdelsområdet bevakar förvaltningen möjligheterna att utveckla tillgången till lek, rekreation och spontanidrott.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
● Andelen ungdomar (10-17 år) som upplever att de har tillgång till meningsfulla	79,86 %		78 %	77 %	2015

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
idrotts- och fritidsaktiviteter					
Analys Stadsdelens skolelever i åldrarna 10-17 år har besvarat en enkät med frågor om bland annat deras fritidsaktiviteter. Av 1117 svarande elever är 80 % nöjda eller mycket nöjda med tillgången till meningsfulla aktiviteter.					

Nämndmål:

Boende i Hägersten- Liljeholmen upplever ett varierat och tillgängligt kultur- och idrottsliv

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Att boende i Hägersten-Liljeholmen upplever ett varierat och tillgängligt kultur- och idrottsliv.

Analys

Förvaltningen arbetar med att göra det lokala kulturutbudet mera tillgängligt. Barn och ungdomar är prioriterade i förvaltningens satsningar där de ska ges möjligheter att uppleva och själva utöva kulturaktiviteter. I samband med utveckling och exploateringar i området lyfter förvaltningen fram behovet av möjligheter till spontan lek och idrott. Under 2013 togs ett program för upprustning av Aspudsparken fram, i det arbetet har tillgänglighetsaspekten beaktats. Upprustningen av Aspudsparken påbörjades 2014 och slutfördes 2015, invigning genomfördes i augusti 2015. Förvaltningen har sökt och erhållit tillgänglighetspengar för 2015 och har under hösten bl.a. anlagt två utegym i stadsdelen, i Mellanbergsparken i Hägerstensåsen samt vid konstgräsplanen längs Vantörsvägen i Fruängen. Detta för att öka möjligheterna till spontanidrott.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Förvaltningen ska se till att tillgänglighetsaspekter beaktas vid Aspudsparkens upprustning.	2015-01-01	2015-09-01	
Analys Upprustningen av parken påbörjades 2014 och slutfördes 2015. Hänsyn till tillgänglighetsaspekter utifrån stadens riktlinjer har beaktats under hela processens gång.			
✓ Förvaltningen ska under året utreda om det finns möjlighet att anlägga två utegym i stadsdelen, förutsatt att tillgänglighetsmedel erhålls.	2015-01-01	2015-12-31	
Analys Under hösten anlades två utegym; i Mellanbergsparken i Hägerstensåsen samt vid konstgräsplanen längs Vantörsvägen i Fruängen.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.8 Alla äldre har en trygg ålderdom och får en äldreomsorg av god kvalitet

● Uppfylls helt

Analys

Äldres hälsa och välbefinnande har stått i fokus för stadsdelens äldreomsorg under 2015. Målet är att genom äldreomsorgens förebyggande insatser bidra till ett aktivt och hälsosamt åldrande samt skapa möjligheter för gemenskap. Seniorhälsans verksamhet på servicehusen och mötesplatserna med olika former av aktiviteter, kultur och social samvaro har under året varit välbesökta och uppskattade. Andra förebyggande insatser som erbjuds och uppskattas är stödet från syn- och hörselkonsulenter, fixartjänsten, anhörigkonsulenter samt dagsutflykterna. Pensionärs- och frivilligorganisationernas verksamheter och insatser är också uppskattade och har stor betydelse för de äldres möjligheter till aktiviteter i gemenskap med andra.

Äldreomsorgens verksamheter samverkar med andra vårdgivare för att ge den äldre med omfattande behov en trygg, säker och sammanhållen vård och omsorg i hemmet. Inom samverkansmodellen Bättre samverkan Bättre Liv har arbetet fortgått med att utveckla gemensamma rutiner för en personcentrerad, trygg och sammanhållen vård och omsorg för målgruppen mest sjuka äldre inklusive personer med demenssjukdom.

I fokus för verksamheterna har stått att stärka den enskildes delaktighet i planeringen och utförandet av den egna vården och omsorgen samt att ta tillvara och stödja den äldres egna resurser, så långt som möjligt.

Vårdplanering, genomförandeplanen och levnadsberättelsen är utgångspunkten för planering och utförande av den individuella omvårdnaden.

I samråd med brukaren upprättas en individuell genomförandeplan. Enhetscheferna har regelbundet följt upp att alla brukare har en aktuell genomförandeplan samt att löpande dokumentation förts för att säkerställa att den enskilde får sina insatser utförda.

Hemtjänstpersonalen använder handdatorer för att dokumentera och säkerställa att beställda insatser utförs. Hemtjänsten har planerat sin bemanning så att den äldre i så hög grad som möjligt kunnat få hjälp av samma personal. Uppföljningen av kontinuiteten totalt sett visar att årsmålet om 10 personal per brukare har uppfyllts.

Genom omsorgsdagboken kan anhöriga efter medgivande från den äldre följa utförandet.

Hägersten-Liljeholmens hemtjänst har fortsatt att utveckla sin specialiserade hemtjänstgrupp, som vänder sig till personer med demenssjukdom.

Verksamhetsuppföljning har genomförts utifrån stadens gemensamma modell och mallar. Bedömningen är att verksamheterna är säkra och håller en god kvalitet.

Enheter har också genomfört egna kontroller och uppföljningar för att säkerställa en trygg vård och omsorg.

Brukarnas nöjdhet med kvaliteten har bland annat följts upp genom de årliga brukarundersökningarna. Av årets resultat framkommer att andelen brukare som känner sig trygga med sin hemtjänst har ökat medan andelen brukare på vård- och omsorgsboende som känner trygghet har minskat. Andelen brukarna som upplever att de kan påverka hur hjälpen utförs av hemtjänsten har ökat. Andelen brukare som är nöjda med maten och måltiden på vård- och omsorgsboende har minskat.

Dagverksamheterna har haft fokus på att öka ”kundnöjdheten” genom att se över hur man kan utveckla och anpassa tider för öppethållande och aktiviteter utifrån deltagarnas önskemål. Resultaten från brukarundersökningen visar på en ökad kundnöjdhet, från 93 % nöjda deltagare 2014 till 97 % nöjda deltagare 2015.

Solkatten vid Fruängsgårdens servicehus har haft öppet två kvällar i veckan utifrån deltagarnas önskemål, vilket uppskattats.

Vid Hägersten-Liljeholmens hemtjänst och Åsengårdens vård- och omsorgsboende har kvalitetsuppföljning genomförts av stadens utbildade observatörer. Bedömningen är att verksamheterna ger en bra vård och omsorg.

Förvaltningens samlade bedömning är att äldreomsorgens verksamheter hållit en god kvalitet och erbjudit en trygg och individuellt anpassad vård och omsorg under 2015.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel personer som får en daglig utevistelse - vård och omsorgsboende	100 %		95 %	95 %	2015
Analys De boende på vård- och omsorgsboende har erbjudits daglig utevistelse, vilket följts upp i den årliga verksamhetsuppföljningen. Erbjudandet inkludera all form av utevistelse, exempelvis promenader eller möjlighet att sitta på balkong.					
  Andelen nöjda omsorgstagare - bostadsbedömd dagverksamhet (äldreomsorg)	97 %	93 %	95 %	95 %	2015
Analys Årsmålet har uppfyllts. Resultaten visar att det har skett en positiv utveckling vad gäller helhetsomdömet för dagverksamheten i stadsdelen, från 93 % nöjda brukare år 2014 till 97 % nöjda brukare i årets mätning. Resultatet för staden är 95 % nöjda brukare.					
  Andelen nöjda omsorgstagare - hemtjänst i ordinärt boende (äldreomsorg)	85 %	85 %	85 %	85 %	2015
Analys Årsmålet har uppfyllts. Brukarundersökningen omfattar både hemtjänst i egen regi och privat regi. För Hägersten-Liljeholmen var svarsfrekvensen för årets brukarundersökning inom hemtjänsten 64,7 %, vilket var något lägre jämfört med 2014 då svarsfrekvensen var 66 %. Liksom förra året var 85 % av brukarna nöjda med sin hemtjänst. Resultaten varierar dock mellan olika hemtjänstutförare från 70 % nöjda brukare till 100 % nöjda brukare. Stadens resultat totalt för brukarnas nöjdhet var 84 %. 97 % av brukarna tycker att de får ett bra bemötande av personalen. Totalt för staden 96 %.					

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andelen nöjda omsorgstagare - vård- och omsorgsboende (äldreomsorg)	77 %	86 %	85 %	85 %	2015
Analys Årsmålet har inte uppfyllts. Brukarundersökningen omfattar vård- och omsorgsboende som drivs i stadens egen regi, entreprenader och privata utförare som staden har avtal med. Svarsfrekvensen var 53,6 % vilket är en liten ökning jämfört med 2014 då svarsfrekvensen var 52 %. Resultaten för Hägersten-Liljeholmen visar att 77 % av de boende var nöjda med sitt boende. Genomsnittet för staden var 80 %. Jämfört med förra året har nöjdheten minskat. Samtidigt varierar nöjdheten mellan olika vård- och omsorgsboenden. Resultaten för Hägersten-Liljeholmen visar på en variation från 55 % nöjda boende till 100 % nöjda boende. 92 % svarade att de tycker att personalen bemöter dem på ett bra sätt. Genomsnittet för staden var 93 %.					
  Kontinuitet i omsorgen - hemtjänst i ordinärt boende	10		10	Maximalt 10 personer	2015
Analys Årsmålet har uppfyllts. Definitionen av kontinuitet är antal olika personal som en hemtjänsttagare möter under en 14-dagarsperiod. Gäller de personer, 65 år eller äldre, som har två eller fler besök av hemtjänsten varje dag (måndag-söndag). Trygghetslarm och matleveranser räknas ej. Mätningen avser tiden 07.00- 22.00. Rapport är framtagen av Tieto för äldreförvaltningen och visar hur många personal de äldre mötte under perioden 151005-151018. Mätningen har omfattat såväl privata hemtjänstutförare som hemtjänsten i egen regi. Resultatet visar på ett genomsnitt på 10,3 personal.					
  Måltiden är en trevlig stund på dagen - Vård och omsorgsboende (äldreomsorg)	64 %	66 %	77 %	78 %	2015
Analys Årsmålet har inte uppfyllts. 64 % av de boende tycker att måltiden är en trevlig stund på dagen. Jämfört med tidigare år har de boendes nöjdhet med måltiden minskat. Genomsnittet för staden var 67 %. Maten och måltiden är ett fortsatt viktigt förbättringsområde.					
  Omsorgstagarnas upplevelse av hur de kan påverka hur hjälpen utförs - hemtjänst i ordinärt boende (äldreomsorg)	85 %	84 %	77 %	77 %	2015
Analys Årsmålet har uppfyllts. 85 % av brukarna har svarat att man tycker att personalen tar hänsyn till deras åsikter och önskemål om hur hjälpen ska utföras. Nöjdheten har fortsatt att öka. Genomsnittet för staden var också 85 %. Resultaten för de olika hemtjänstutförarna varierar, från 82 % till 96 % av brukarna som tycker att personalen tar hänsyn till deras åsikter och önskemål.					
  Omsorgstagarnas upplevelse av trygghet - hemtjänst i ordinärt boende (äldreomsorg)	81 %	78 %	86 %	86 %	2015
Analys Årsmålet har inte uppfyllts. 81 % av brukarna har svarat att de känner sig trygga med sin hemtjänst. Tryggheten med hemtjänsten har dock fortsatt att öka från 78 % 2014 till 81 % 2015. Genomsnittet för staden var 80 %.					

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Resultaten visar att brukarnas upplevelse av trygghet varierar mellan olika hemtjänstutförare från 75 % till 100 % av brukarna som känner sig trygga med sin hemtjänst.					
  Omsorgstagarnas upplevelse av trygghet - vård och omsorgsboende (äldreomsorg)	83 %	92 %	90 %	90 %	2015
Analys Årsmålet har inte uppfyllts. 83 % av de boende svarade att de känner sig trygga, vilket är en minskning jämfört med förra året. Genomsnittet för staden var 88 %. Upplevelsen av trygghet varierar mellan olika vård- och omsorgsboenden. Resultaten för Hägersten-Liljeholmen visar att det varierar från 74 % till 100 % som känner sig trygga på sitt äldreboende.					

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Kommunstyrelsen ska, i samarbete med äldrenämnden och stadsdelsnämnderna, utveckla principer och metoder för uppföljning och styrning inom äldreomsorgen	2015-01-01	2015-12-31	
Analys Äldreförvaltningen har i samråd med stadsledningskontoret tagit fram en plan för uppdraget. Stadsdelsförvaltningarna kommer att involveras i detta utvecklingsarbete.			
  Stadsdelsnämnderna och äldrenämnden ska i samverkan ta fram ett system som ger en samlad bild av äldres synpunkter på äldreomsorgen i hela staden	2015-01-01	2015-12-31	
Analys I dagsläget registreras inkomna synpunkter och klagomål i förvaltningens diarium Diabas. System för synpunkter skulle kunna utvecklas och ingå i e-dok.			
  Stadsdelsnämnderna ska delta i stadens utredning av arbetstidsförläggning och heltidsnorm för grupper med särskilt utsatta arbetsvillkor	2015-01-01	2015-12-31	
  Stadsdelsnämnderna ska i samverkan med äldrenämnden och kommunstyrelsen utreda om riktlinjerna är underfinansierade samt behov av justering med hänsyn till boendelöftet 85+	2015-01-01	2015-12-31	
Analys Det pågår en utredning av stadens äldreboenden (ÄBO). När den är klar finns planer på att se över riktlinjerna för biståndsbedömningen.			
  Stadsdelsnämnderna ska införa könsuppdelad statistik i verksamheten	2015-01-01	2015-12-31	
Analys En lokal plan för hur arbetet med könsuppdelad statistik har tagits fram av förvaltningen. Statistik som beskriver nuläget av jämställdhet inom delar av våra verksamhetsområden har identifierats. Förvaltningen avvaktar SLK:s gemensamma riktlinjer för stadens fortsatt arbete och prioriteringar.			
  Stadsdelsnämnderna ska se till att alla äldre kan välja kommunal hemtjänst och kommunal utförare av trygghetslarm	2015-01-01	2015-12-31	

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Analys Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd erbjuder kommunal hemtjänstutövare som också svarar på trygghetslarm.			
  Stadsdelsnämnderna ska tillsammans med äldrenämnden ta fram en tydlig rättighet till utevistelser i vård- och omsorgsboende	2015-01-01	2015-12-31	
Analys Äldreförvaltningen genomförde under juni månad 2015 en uppföljning av rättigheten till daglig utevistelse för brukare på vård- och omsorgsboende i staden. Flera verksamheter upplever att det är positivt med en rättighet till utevistelse och att de aktivt arbetar för att uppfylla den. Det är viktigt att rutiner för utevistelse förankras i verksamheterna och i det dagliga arbetet.			
  Stadsdelsnämnderna ska utöka arbetet och registrerandet i Senior alert och svenska palliativregistret för att gynna verksamhetsutvecklingen inom äldreomsorgen	2015-01-01	2015-12-31	
Analys Äldreomsorgens verksamheter registrerar i de nationella kvalitetsregistren Senior Alert och Svenska Palliativa registret. Verksamheterna har kommit olika långt i arbetet med riskbedömningar och registreringar i kvalitetsregistren, vilket innebär att detta är ett fortsatt prioriterat förbättringsområde.			
  Äldrenämnden ska i samverkan med stadsdelsnämnderna och kommunstyrelsen se över den långsiktiga kvalitetsuppföljningen och behovet att återinföra äldreomsorgsinspektörer respektive tillsynspersoner över social omsorg. Utredningen samordnas med kommunstyrelsens uppföljning av den fördjupade kvalitetsuppföljningen.	2015-01-01	2015-12-31	
Analys Förvaltningen har medverkat i äldreförvaltningens arbete om hur uppföljningen inom äldreomsorgen kan utvecklas och förbättras.			
  Äldrenämnden ska initiera en utvärdering av valfrihetssystemet och ersättningssystemet inom hemtjänsten för att skapa en mer hållbar organisation och öka inflytandet för de äldre och de anställda, i samverkan med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna	2015-01-01	2015-12-31	

Nämndmål:

Den enskilde ska erbjudas en god hälso- och sjukvård som är trygg, säker och förebyggande.

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

De äldre som bor på vård- och omsorgsboende eller servicehus samt de som bor i socialpsykiatrisk gruppboende får en trygg och säker hälso- och sjukvård.

Analys

Förvaltningens bedömning är att hälso- och sjukvården för de verksamheter som stadsdelsnämnden ansvarar för hållit en god kvalitet under 2015. Inom äldreomsorgens verksamheter har kvaliteten följts upp genom förvaltningens avtals- och

verksamhetsuppföljning, dokumentationsgranskning, oanmälda besök, verksamheternas patientsäkerhetsberättelse, egenkontroll samt rapportering av indikatorer, hälso- och sjukvårdsstatistik och avvikelser till medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS), som sammanställs i en årlig rapport till stadsdelsnämnden.

Verksamheterna har fortsatt att utveckla teamarbetet kring varje boende för att säkerställa att vården, omsorgen och insatserna anpassas utifrån den enskildes behov och förutsättningar. Riskbedömningar för fall, undernäring, trycksår och munbedömning har genomförts. I Senior Alert registreras bland annat det förebyggande arbetet kring fall, undernäring, trycksår och munhälsa. I Svenska Palliativa registret registreras arbetet kring vård i livets slutskede. Verksamheterna har också registrerat i BPSD-registret. BPSD står för Beteendemässiga och Psykiska Symtom vid Demens. Ett fortsatt prioriterat förbättringsområde är verksamheternas riskbedömningar och registreringar i kvalitetsregistren, där arbetet kommit olika långt vid enheterna.

En god hygienisk standard har upprätthållits. Personalen arbetar utifrån de basala hygienrutinerna och hygienronder eller uppföljning av hygienronder har genomförts. Obligatorisk utbildning för sjuksköterskor i sårvård har genomförts.

Äldreomsorgens verksamheter har ett bra samarbete med läkarorganisationerna där man tillsammans arbetat med att säkerställa rutiner och utveckla det systematiska kvalitetsarbetet utifrån den lokala samverkansöverenskommelsen. Prioriterade områden har varit läkemedelsgenomgångar och vård i livets slutskede. Samverkansöverenskommelsen har reviderats och förtydliganden har gjorts bl.a. när det gäller den palliativa vården samt läkarorganisationernas ansvar för ev. basala minnesutredningar.

Stadsdelsförvaltningen har också haft regelbundna samverkansmöten med landstingets beställare och vårdcentraler inom stadsdelsområdet.

Införande av ett nytt dokumentationssystem har pågått. Dokumentationsstödet bygger på nationell klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa kallat ICF. Detta är ett omfattande förändringsarbete som kommer att pågå under flera år. Förvaltningens äldreomsorg har en organisation med en processledare för samordning och stöd i förändringsarbetet. Handledare finns som stöd för enheternas hälso- och sjukvårdspersonal.

Verksamheternas hälso- och sjukvårdsarbete redovisas och analyseras närmare i enhetens patientsäkerhetsberättelse. MAS kommer också att lämna sin årliga rapport om äldreomsorgens hälso- och sjukvårdsarbete.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
■ Andel boende som erbjuds munhälsobedömning.			95 %		2015
Analys Resultatet redovisas i enheternas patientsäkerhetsberättelse samt i MAS årliga kartläggningsrapport.					
■ Andel boende som erbjuds riskbedömning för fall.		87	95 %		2015
Analys Resultatet redovisas i enheternas patientsäkerhetsberättelse samt i MAS årliga kartläggningsrapport.					

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
■ Andel boende som erbjuds riskbedömning för trycksår.		86	95 %		2015
Analys Resultatet redovisas i enheternas patientsäkerhetsberättelse samt i MAS årliga kartläggningsrapport.					
■ Andel boende som erbjuds riskbedömning för undernäring.		85	95 %		2015
Analys Resultatet redovisas i enheternas patientsäkerhetsberättelse samt i MAS årliga kartläggningsrapport.					

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
▶ Verksamheterna ska säkerställa att en vårdplan upprättas för vård livets slutskede vid väntat dödsfall.	2014-01-01	2016-12-31	
Analys Äldreomsorgen har lokala regler för palliativ vård i livets slutskede, som bl.a. innebär att en separat vårdplan ska upprättas efter att läkaren har haft brytpunktssamtal med anhöriga. Dokumentationssamordnaren och MAS följer kontinuerligt upp journalerna för samtliga avlidna. Bedömningen är att arbetet kring palliativ vård i livets slutskede och upprättande av vårdplan är ett fortsatt prioriterat förbättringsområde.			
▶ Verksamheterna ska säkerställa att registrering genomförs i BPSD-registret.	2012-01-01	2016-12-31	
Analys Hälso- och sjukvårdspersonal, omvårdnadspersonal och chefer har utbildats i BPSD-registrering. Enheternas arbete med att registrera i BPSD-registret är ett fortsatt förbättringsområde.			
▶ Äldreomsorgen ska samverka och bistå landstinget i genomförandet av läkemedelsgenomgångar på vård- och omsorgsboende och servicehus.	2011-01-01	2016-12-31	
Analys De boende på servicehus och vård- och omsorgsboende har erbjudits årlig läkemedelsgenomgång som genomförs av ansvarig läkare.			

Nämndmål:

Äldre ska erbjudas aktiviteter och social samvaro

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

De äldre i stadsdelen är nöjda med Seniorhälsans verksamhet och dagsutflykterna.

Analys

De äldre erbjuds ett brett utbud av olika aktiviteter med möjligheter till social samvaro, som bidrar till att gynna ett hälsosamt åldrande i gemenskap med andra. Seniorhälsans och pensionärsorganisationernas verksamheter på servicehusen och på mötesplatserna Antikträffen och Hövdingagården har som vanligt varit uppskattade och välbesökta under

året. Seniorhälsan har som exempel haft fysisk aktivitet i form av gympagrupper, qigong på servicehusen och mötesplatserna samt styrketräning på Fruängsgårdens servicehus. Vidare matlagningsgrupper, hantverk, bingo, frågesport, musikunderhållning, fester och mycket mer. Verksamheten har samverkat med pensionärs- och frivilligorganisationerna och har haft hjälp av dessa vid olika arrangemang.

Uppskattade dagsutflykter har också anordnats under året, främst under sommaren.

Under 2015 har en rad finskspråkiga aktiviteter anordnas på mötesplatserna i Hägersten-Liljeholmen, Älvsjö och Skärholmen. Varje torsdag har det varit karaoketräff på Trekantens servicehus. I april anordnades en större mötesplats på Fruängsgårdens servicehus med karaoke samt en utflykt med finskt tema. Två bussresor har genomförts, en under våren och en under hösten.

Vid Fruängsgårdens servicehus har man haft aktiviteter kopplade till olika teman och samarbetat med restauratören vad gäller teman och matutbud.

På vård- och omsorgsboende har de boende erbjudits olika dagliga aktiviteter både i grupp och individuellt som planerats av aktivitetsombuden samt daglig utevistelse. Exempel på aktiviteter kan vara rörelsegymnastik, frågesport, musikstunder, högläsning, spela spel, måla, baka och filmvisning.

Projektet "Ungdomsbesök på vård- och omsorgsboende" där ungdomar på helgerna hjälper de boende att delta i olika aktiviteter, utevistelse och olika kulturupplevelser har fortgått.

Under sommaren har äldreomsorgens verksamheter haft totalt 90 feriearbetare inom såväl verksamheter i egen regi, som entreprenader och privata utförare. Feriearbetarnas insatser har uppskattats av både boende och personal.

	Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
	Andel deltagare som är nöjda med dagsutflykterna	100	100	85 %		2015
	Analys Årets uppföljning visar att dagsutflykterna är fortsatt mycket populära och uppskattade.					
	Andel deltagare som är nöjda med Seniorhälsans verksamhet	100 %	100 %	85 %		2015
	Analys Seniorhälsans verksamhet har under året varit mycket välbesökt och uppskattad av deltagarna.					

	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
	Dagsutflykter ska anordnas för äldre under hela året. Program ska tas fram.	2011-01-01	2015-12-31	
	Analys Dagsutflykter har genomförts under hela året med fokus på sommarmånaderna. Dagsutflykterna har samordnats av förvaltningens Äldrestöd i samarbete med äldreomsorgens verksamheter. Annonsering har skett genom stadsdelsnämndens informationssida i lokalpressen.			

Nämndmål:

Äldre ska få insatser av god kvalitet som erbjuder delaktighet och stärker förmågan att leva ett självständigt liv.

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Äldre ska vara nöjda med äldreomsorgen och tycka att de är delaktiga och kan påverka utformningen av sin äldreomsorg. Resultatet följs upp i brukarundersökningar.

Analys

Äldreomsorgens uppdrag är att ge äldre en god och trygg service, vård och omsorg, som är individuellt anpassad. I alla verksamheter står bemötandet, äldres hälsa, välbefinnande och delaktighet i fokus.

Enheternas arbete utgår från kommunfullmäktiges mål och indikatorer om brukarnas nöjdhet med verksamheten, tryggheten, måltiden, utevistelsen och möjligheten att påverka hur hjälpen från hemtjänst utförs samt kvalitetskraven på kontinuitet, bemanning och utbildning.

Utveckling av kontaktmannaskapet, teamarbetet och dokumentationen har fortgått vid alla verksamheter för att säkerställa en individuellt anpassad vård och omsorg och den enskildes delaktighet. Personalen har ett rehabiliterande synsätt för att så långt som möjligt ta tillvara den äldres egna resurser så att den äldre kan bibehålla sina funktioner.

För kvalitetsutveckling inom viktiga prioriterade områden finns personal med särskild kompetens så kallade ombud som fungerar som stöd för övrig personal. Exempelvis kostombud, hygienombud, aktivitetsombud, språkombud, anhörigombud samt handledare för stöd i dokumentationsarbetet och värdegrundsledare för stöd i värdegrundsarbetet. Utbildning av fler anhörigombud påbörjades under hösten 2015.

Mat och måltiden har stått i fokus för äldreomsorgens verksamheter under 2015. Äldreomsorgens dietist har gett stöd och handledning i detta arbete. Alla enheter har också kostombud.

Hemtjänsten har arbetat med att öka kontinuiteten, så att den äldre får hjälp av samma personal, så långt som möjligt. Den kommunala hemtjänsten har fortsatt att erbjuda stöd till personer med demenssjukdom genom sin specialiserade hemtjänstgrupp "demensgruppen".

Vid vård- och omsorgsboende har man arbetat med att ge de boende en meningsfull vardag genom möjlighet till daglig utevistelse, trevliga måltider, gemenskap och aktiviteter.

Kvaliteten i dagverksamheten har utvecklats och anpassats utifrån deltagarnas behov och önskemål.

Äldreomsorgens medarbetare har varit delaktiga i verksamhetens kvalitets- och utvecklingsarbete genom arbetsplatsmöten, teammöten, planeringsdagar och i arbetsgrupper. Enheterna har arbetat med värdegrunden som handlar om att äldreomsorgen ska präglas av självbestämmande och individualisering.

Förvaltningens bedömning är att äldreomsorgens verksamheter under året erbjudit en god och säker vård och omsorg.

KF:s inriktningsmål:

2. Ett klimatsmart Stockholm

Miljöarbetet som genomförs i nämndens verksamheter utgår från de mål och indikatorer som fastställts av kommunfullmäktige. Nämndens miljöhandlingsplan, som utgår från Stockholms miljöprogram, ligger till grund för nämndens miljöarbete. Nämnden bidrar till stadens mål genom att miljöanpassa sina verksamheter. Kemikaliesmart förskola har introducerats som begrepp och vad det innebär för stadsdelsnämndens förskolor. Genomförande av hämtning av matavfall i berörda verksamheter har fortsatt under 2015. Vid investeringar i inventarier och maskiner har inriktningen varit att byta ut äldre kyl- och frysanläggningar, torkskåp med mera i syfte att bidra till minskad energiförbrukning.

Ett viktigt fokus under 2015 har varit fortsatt information och tydliga anvisningar för att enheterna ska tanka alternativa drivmedel. Förvaltningen har totalt 15 miljöbilar varav 3 är elbilar. Ingen av dessa har dubbdäck. Nämnden bidrar även till stadens mål genom att i första hand välja miljövänliga alternativ vid upphandling av varor och tjänster.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.1 Stockholm är klimatneutralt

◆ Uppfylls delvis

Analys

Nämnden bidrar till stadens mål genom att miljöanpassa sina verksamheter. Arbetet för att öka hämtning av matavfall i berörda verksamheter har pågått under året. Förvaltningen använder enbart miljöbilar i sina verksamheter. Ett viktigt fokus under året har varit fortsatt information och tydliga anvisningar för att enheterna ska tanka alternativa drivmedel.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel av stadens verksamheter som sorterar ut matavfall för biologisk behandling	46,1 %	58,7 %	60 %	55%	2015
Analys Årsmålet har inte uppnåtts. Resultatet från 2014 visade sig vara felaktigt pga. att det någonstans i processen räknats fel och resultatet blev därför högre än det egentligen skulle vara. Därav den stora skillnaden mellan årets och förra årets resultat.					
  Elanvändning per kvadratmeter	62,98 kwh/kvm	63,4 kwh/kvm	63 kwh/kvm	32 kWh	2015

Nämndmål:

Verksamheterna bedrivs med lägsta möjliga miljöbelastning

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Att nämndens verksamheter bedrivs med lägsta möjliga miljöbelastning.

Analys

Förvaltningen bidrar till stadens mål genom att miljöanpassa sina verksamheter. Genomförande av hämtning av matavfall i berörda verksamheter har fortsatt under 2015. Vid investeringar i inventarier och maskiner har inriktningen varit att byta ut äldre kyl- och frysanläggningar, torkskåp med mera i syfte att bidra till minskad energiförbrukning. Ett viktigt fokus under 2015 har varit fortsatt information och tydliga anvisningar för att enheterna ska tanka alternativa drivmedel, samt att befintliga bilar byts ut mot elbilar när avtalen löper ut.

	Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
	Andel remissyttranden över detaljplaner där förvaltningen bevakar frågor ur perspektivet hållbar stadsutveckling	100 %	100 %	100 %		2015
Analys Förvaltningen bevakar samtliga förslag på nya detaljplaner ur ett hållbarhetsperspektiv och lämnar synpunkter där det är motiverat. Förvaltningen har lämnat synpunkter på fem detaljplaner under året.						

	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
	Ersätta befintliga bilar då avtalen löper ut under året, med elbilar där det är möjligt.	2015-01-01	2015-12-31	
	Genom informationsinsatser säkerställa att de enheter som berörs tankar förnyelsebart drivmedel när detta finns att tillgå på tankstationerna.	2015-01-01	2015-12-31	
Analys Vid två tillfällen under året har informationsinsatser genomförts med målsättningen att klara nämndens mål för förnyelsebart drivmedel.				
	Skapa förutsättningar för de enheter som tillhandahåller mat att genomföra utsortering av matanfall	2015-01-01	2015-12-31	
Analys Arbetet med att införa sortering av matavfall på enheter som tillhandahåller mat har pågått under året med fokus på förskolor				

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.2 Transporter i Stockholm är hållbara

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen har totalt 15 miljöbilar varav 3 är elbilar. Ett viktigt fokus under 2015 har varit fortsatt information och tydliga anvisningar för att enheterna ska tanka alternativa drivmedel samt att befintliga bilar kommer att bytas ut under året mot elbilar där så är möjligt när leasingavtalen löper ut. Medarbetarna följer förvaltningens resepolicy.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel elbilar	20 %	52,94 %	45 %	10 %	2015
Analys Under 2015 har antalet elbilar i verksamheten minskat. Anledningen är främst att elbilar inte klarar verksamhetens krav då bl.a. elen tar slut för fort och bilarna måste laddas ofta. Förvaltningen har istället valt andra miljöklassade alternativ som passar verksamheten bättre.					
  Andel miljöbilar i stadens bilflotta	100 %	100 %	100 %	100 %	VB 2015
  Andel miljöbränslen i stadens etanol- och biogasfordon	69,73 %	60,84 %	45 %	tas fram av nämnd/styrelse	VB 2015

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.3 Stockholm har ren luft och rent vatten

 Uppfylls helt

Analys

Nämnden bidrar till stadens mål genom att endast använda miljöbilar i sina verksamheter. Av stadsdelsförvaltningens 16 miljöbilar är 3 elbilar. Ingen av dessa har dubbdäck.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel dubbdäck	0 %	0 %	0 %	tas fram av nämnden/styrelsen	2015
Analys Förvaltningen använder inte dubbdäck till några av sina fordon.					

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.4 Det är enkelt att välja en miljövänlig livsstil

 Uppfylls helt

Analys

Nämnden bidrar till målet genom att i första hand välja miljövänliga alternativ vid upphandling av varor och tjänster.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel ekologiska livsmedel i stadens egna verksamheter	37,51 %	27,38 %	25 %	25 %	VB 2015
Analys Staden inledde 2013 ett pilotinförande av ett elektroniskt inköpsstöd, en e-handlingsmodul, i stadens ekonomisystem som ska möjliggöra för stadens nämnder att göra inköp på rätt sätt. Syftet har varit att utveckla, effektivisera och kvalitetssäkra stadens inköpsprocesser och rutiner i elektronisk miljö genom bl.a. en ökad ramavtalstrohet, förbättrade rutiner för beställning och bokföring samt förbättrade möjligheter för uppföljning och analys. Detta innebär bl.a. en trygghet i att de varor som köps redan är upphandlade varor, att inköpen godkänns innan beställningen går till leverantör samt att ekologiska varor är tydligt markerade i stadens ekonomisystem. Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning har sedan 2013 deltagit i pilotomgången av modulen, vilket till stora delar har bidragit till att andelen ekologiska livsmedel i förvaltningens egna verksamheter har ökat. Vänligen se länken för ytterligare information om inköpsmodulen: http://intranat.stockholm.se/Sidor/2013/4/Elektroniskt-inkop---staden/					
Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse		
  Konsumentrådgivningen ska ges ett uppdrag kring konsumentinformation om etisk och miljömässig konsumtion.	2015-01-01	2015-12-31			
  Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska tillsammans med stadsdelsnämnderna ta fram kriterier för att undvika barns exponering för skadliga kemikalier på stadens förskolor inom ramen för kemikalieplanen	2015-01-01	2015-12-31			

KF:s inriktningsmål:

3. Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Stadsdelsförvaltningen har bidragit genom att diskutera och planera utveckling av näringslivsfrågor tillsammans med de lokala näringslivsorganisationerna. Fokus har legat på innovationsutveckling för förvaltningens verksamheter och att lyfta fram ide kulturella och kreativa näringarna.

Nämnden redovisar ingen avvikelse före resultatdispositioner, vilket är en förbättring med 5,7 mnkr jämfört med föregående prognos. Underskotten finns inom individ- och familjeomsorg, ekonomiskt bistånd, samt inom äldreomsorg. Efter resultatdispositioner med 0,6 mnkr redovisas ett överskott med 0,6 mnkr mot budget. Detta är förbättring med 4,3 mnkr jämfört med föregående prognos.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.2 Företag väljer att etablera sig i Stockholm

● Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsförvaltningen har bidragit genom en lokal medverkan i Liljeholmens och Västbergas företagargrupper, styrgruppen för Telefonplan, möten med företagare, Stockholm Business Region och andra näringslivsorganisationer där utveckling av näringslivsfrågor har diskuterats och planerats. Fokus har legat på innovationsutveckling för förvaltningens verksamheter och att lyfta fram ide kulturella och kreativa näringarna.

Nämndmål:

Nämnden ska bidra till att Stockholm ska vara Europas ledande hållbara tillväxtregion 2020.

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Stockholm ska vara hållbar avseende såväl ekonomisk, social, demokratisk som ekologisk utveckling. För Söderort är en ökad etablering av attraktiva arbetsplatser särskilt viktig. För att nå framgång krävs deltagande från alla stadens nämnder och bolag, näringsliv och fastighetsägare. I det arbetet ska utvecklingen av Telefonplan till ett kluster för kreativa näringar prioriteras.

Analys

Stadsdelsnämnden har deltagit i lokala företagargrupper i området och informerat om Cross Innovation arbetet kring Telefonplan till lokala intressenter och i samband med framtagande av stadens Innovationsprogram och Internationella strategi.

	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Stadsdelsnämnden deltar i lokala företagargrupper i området.	2015-01-01	2015-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva

● Uppfylls helt

Analys

Stadsdelen har en förhållandevis stabil och låg andel bidragstagare jämfört med befolkningens storlek.

Fokus i arbetet har legat på att hjälpa bidragstagare till en annan försörjning genom att fortsätta samarbetet med jobbtorget, arbetsförmedlingen, försäkringskassan m.fl. Förvaltningen har särskilt satsat på gruppen långvariga bidragstagare bland annat genom att erbjuda visstidsanställningar inom staden samt genom att erbjuda andra anpassade insatser via Jobbtorget och även arbetsträningsplatser vid förvaltningens egna sysselsättningsverksamheter. Under året har 13 personer kommit ut i visstidsanställningar.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel personer som har ekonomiskt bistånd i förhållande till befolkningen	0,85 %	0,82 %	0,9 %	2,0 %	VB 2015
Analys Den tidigare trenden med sjunkande andel och antal personer som uppbär ekonomiskt bistånd har under året stannat av. Andelen personer som uppbär ekonomiskt bistånd i relation till befolkningen har ökat från 0,82 % föregående år till 0,85 % under 2015. Under december 2014- november 2015 var antalet i genomsnitt 707 personer jämfört med 666 personer samma period för ett år sedan. Genomsnittet för andel personer som har ekonomiskt bistånd i hela staden är 1,72 %, vilket är en minskning sedan föregående år då andelen var 1,86 %.					
  Andel vuxna som har ett långvarigt beroende av ekonomiskt bistånd jämfört med samtliga vuxna invånare	0,5 %	0,5 %	0,5 %	1,2 %	VB 2015
Analys Andel personer med långvarigt beroende av ekonomiskt bistånd är på en fortsatt låg nivå i stadsdelen. Andelen vuxna med långvarigt bidragsberoende jämfört med stadsdelens befolkning uppgår till 0,53 % vilket är samma andel som samma period för ett år sedan. Under mätperioden december 2014- november 2015 uppmättes antalet långvarigt bidragsberoende i genomsnitt till 302 personer jämfört med 299 personer för samma mätperiod för ett år sedan och 309 personer för två år sedan. I staden som helhet uppgår andelen långvariga bidragstagare till 1,10 %.					
  Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	21 st	84 st	20 st	500 st	VB 2015
  Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	271 st	268 st	270 st	6 700 st	2015
Analys Förvaltningen har tagit emot 271 ungdomar för feriearbete under 2015.					

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Arbetsmarknadsnämnden ska ansvara för att i samverkan med stadens nämnder och bolag genomföra ett utvecklingsarbete med syfte att stadens praktikplatser ska anpassas till de behov som finns hos jobbtorgens aspiranter. Stadens nämnder och bolag ska medverka i denna samverkan och i arbetet med att bereda aspiranterna praktiktillfällen	2015-01-01	2015-12-31	

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Arbetsmarknadsnämnden ska tillsammans med stadsdelsnämnderna kartlägga behovet av lokala jobbtorg ung och påbörja uppstart av två verksamheter	2015-01-01	2015-12-31	
✓ Arbetsmarknadsnämnden, socialnämnden och stadsdelsnämnderna ska samverka i syfte att främja samordning, utveckling och en effektiv uppföljning av stadens arbetsmarknadsåtgärder. Arbetsmarknadsnämnden ska vara sammankallande för denna samverkan	2015-01-01	2015-12-31	
✓ Stadsdelsnämnderna ska möjliggöra tidsbestämda anställningar, yrkesintroduktionsanställningar och lärlingsanställningar inom sina verksamheter.	2015-01-01	2015-12-31	
✓ Stadsdelsnämnderna, äldre- och arbetsmarknadsnämnden ska göra det möjligt för elever på omsorgsprogrammet och omsorgsskolan att få feriejobb i stadens äldreomsorg.	2015-01-01	2015-12-31	
Analys I samverkan med äldreförvaltningen planeras platser i äldreomsorgens verksamheter för att ordna feriejobb för elever på omsorgsprogrammet och omsorgsskolan.			

Nämndmål:

Andelen bidragstagare i befolkningen ska minska.

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Andelen invånare i stadsdelsområdet som har annan försörjning än ekonomiskt bistånd ska öka.

Analys

Andelen personer av stadsdelens befolkningen som uppbär ekonomiskt bistånd ligger i nivå med föregående år. Nämndens uppsatta årsmål uppfylls vilket är lågt jämfört med staden som helhet. Under året har en viss ökning av antal hushåll vid enheten för ekonomiskt bistånd skett under sommarmånaderna vilket föranledde en genomlysning av samtliga nyaktualiserade. Analysen pekade inte på några tydliga orsaker till ökningen. Av de nyaktualiserade var personer under 35 år något överrepresenterade, dessa hade främst arbetslöshet som försörjningshinder. Utvecklingen av tendenserna till ett växande ärendeantal har därefter följts nogsamt och under hösten 2015 har ärendeökningen inte fortsatt i samma takt. Av de personer som uppbär ekonomiskt bistånd har andelen långvarigt bidragsberoende fortsatt att minska något och utgör nu ungefär 42 % av samtliga bidragstagare i stadsdelen.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar

● Uppfylls helt

Analys

Nämndens mål uppfylls i allt väsentligt under året. Några har dock inte kunnat uppfyllas inom beslutad budget.

Nämnden redovisar budget i balans före resultatöverföring. Efter resultatöverföring redovisas ett nettoöverskott med 0,6 mnkr. Underskott finns dock huvudsakligen inom äldreomsorg, ekonomiskt bistånd samt inom individ- och familjeomsorg.

När det visade sig kärvt ekonomiskt läge efter första månadsprognosen införde förvaltningsledningen budgethållningsåtgärder till samtliga verksamheter. Enheter har noggrant analyserat och följt upp kostnader och intäkter varje månad och arbetat för fortsatt budgethållning. Nämnden beslutade även att alla utförarenheter åläggs ett budgethållningsbeting utom förskoleverksamheten som undantogs.

Väsentlighets- och riskanalys (VOR) har genomförts av alla enheter i samband med verksamhetsplanen. Under året har utbildningar genomförts i syfte att uppdatera och underlätta för enhetscheferns arbete med risk- och väsentlighetsanalysen. Internkontroll har genomförts på enheterna utifrån gällande riktlinjer och rutiner. Kontroll av enheternas internkontroll har även genomförts under året, bland annat genom besök på några utvalda enheter och genom stickprov i ekonomisystemet.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Antal tävlande i kvalitetsutmärkelsen	1 st	1 st	2 st	tas fram av nämnden	2015
Analys Under 2015 anmäldes två enheter, varav endast en fullföljde deltagandet i stadens kvalitetsutmärkelse.					
  Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	99,97 %	99,99 %	100 %	100 %	VB 2015
  Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	100 %	100,2 %	100 %	100 %	VB 2015
  Nämndens prognossäkerhet T2	-1 %	0 %	+/-1 %	+/- 1 %	2015

Nämndmål:

Nämndens verksamheter ska bedrivas på ett kostnadseffektivt sätt och inom beslutad budget

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Förvaltningen beräknar att verksamheterna kan bedrivas på ett kostnadseffektivt sätt och inom beslutad budget.

Analys

Nämnden redovisar ingen avvikelse före resultatöverföring. Efter resultatdispositioner med 0,6 mnkr redovisas ett överskott med 0,6 mnkr. Dock finns underskott inom ekonomisk

bistånd och äldreomsorg samt inom individ- och familjeomsorg.

Totalt redovisas kostnader om 2 109,7 mnkr och intäkter om 321,2 mnkr. För investeringar redovisas utgifter om 28,1 mnkr och inkomster om 1,0 mnkr

Resultatfonden minskar med 0,6 mnkr till 17,3 mnkr.

Investeringarna visar ett underskott om 0,8 mnkr, varav 2,7 mnkr avser parkinvesteringar och ett överskott med 0,9 mnkr inom maskiner och inventarier.

Årets bokslut har upprättats enligt god redovisningssed och i överensstämmelse med riktlinjerna för Stockholm stad.

Nämnd har totalt haft en nettobudget om 1 788,5 mnkr för år 2015. Utöver detta har nämnden totalt anmält omslutningsförändringar om 209,7 mnkr.

I kommunfullmäktiges budget fördelas resurser endast för stadsdelens egna behov. Budget för till exempel försäljning av platser till andra förvaltningar finns inte med. Förvaltningen har beräknat behovet av ökad omslutning till 209,7 mnkr för 2015. Nämnd- och förvaltningsadministration har ökat omslutningen med 2,0 mnkr för försäljning av verksamhet. Inom förskolan redovisas omslutningsökningar med 25,0 mnkr för bland annat försäljning av platser, försäljning av verksamhet och vårdnadsbidrag. Inom äldreomsorgen redovisas omslutningsökningar med 96,0 mnkr för försäljning av verksamhet, boendehyror egenavgifter och projektmedel. Inom individ- och familjeomsorgen redovisas omslutningsökningar med 28,4 mnkr för försäljning av verksamhet, försäljning av platser, hyror, egenavgifter, intäkter från Migrationsverket och projektmedel. Inom stöd och service till personer med funktionsnedsättning redovisas omslutningsökningar med 54,6 mnkr för försäljning av platser, hyror och egenavgifter och LASS. Inom verksamhet för barn, kultur och fritid redovisas omslutningsökningar med 1,7 mnkr för föräldraavgifter och hyresintäkter. Inom arbetsmarknadsåtgärder redovisas omslutningsförändringar med 2,0 mnkr för ökade antal personer som jobbar inom OSA. (se tabell nedan).

Nettobudget 2015	Budget 1/1	Tillägg under året	Justerat budget	Ökad omslutning
Verksamheterna	1 749,9	38,6	1 788,5	209,7
Parkinvesteringar	8,8	12	20,8	
Maskiner och inventarier	2,2	3,3	5,5	
Summa	1 760,9	53,9	1 814,8	

Nämndens mål har uppfyllts i allt väsentligt under året. Några har dock inte kunnat uppfyllas inom beslutad budget. Nämnden redovisar budget i balans före resultatöverföring. Efter resultatöverföring redovisas ett nettoöverskott med 0,6 mnkr. Underskott finns inom ekonomiskt bistånd, äldreomsorg samt inom individ- och familjeomsorg. Den gemensamma bufferten har kunnat täcka underskotten.

Alla enheter har noggrant analyserat och följt upp kostnader och intäkter varje månad samt arbetat med att utveckla verksamheterna för att minska kostnaderna under året. Vid avvikelser har åtgärder vidtagits omedelbart. Utvecklingsarbetet som dagligen pågår i verksamheterna, har bland annat gett effekter i form av samordningsvinster.

Under året har förvaltningsledningen infört budgethållningsåtgärder till samtliga verksamheter och nämnden beslutade även att alla utförarenheter åläggs ett

budgethållningsbeting utom förskoleverksamheten som undantogs. Bedömningen är att resultatet har förbättrats av budgethållningsåtgärderna, vilket bl.a. ökat delaktigheten och förståelsen för månatliga uppföljningsmöten.

Under hösten har Ramböll på uppdrag av stadsledningskontoret tagit fram en rapport som belyser stadsdelsnämndens ekonomiska situation i jämförelse med de andra storleksmässigt jämförbara stadsdelarna. Rapporten visar områden där Hägersten-Liljeholmen avviker. Anledningen till rapporten var att nämnden i tertialrapport 1 redovisade en prognos som innebar ett betydande underskott jämfört mot budget.

KF:s inriktningsmål:

4. Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Förvaltningen har bidragit till målet bland annat genom arbeta med att stärka dialogen med invånarna i stadsdelsområdet, genom att arbeta mot diskriminering i förvaltningens verksamheter och genom att arbeta med att tillgänglighetsanpassa stadsdelsnämndens webbsidor. Dialoger med och återkoppling till brukarna har gjorts utifrån synpunkter och resultat i brukarundersökningar. Förvaltningen har skapat en Facebooksida för att underlätta kommunikation och kontakter med invånarna.

Förvaltningen har försökt att under året bidra till stadens mål att vara en bra arbetsgivare bland annat genom att eftersträva att ha en god arbetsmiljö, erbjuda kompetensutveckling och bra anställningsvillkor. För att kunna rekrytera de medarbetare som behövs i verksamheterna är det viktigt att erbjuda goda förutsättningar att göra ett bra arbete. Uppföljningen av indikatorerna visar att vi inte når ända fram till målsättningarna att åstadkomma goda villkor. Störst skillnad finns avseende indikatorerna om heltidsanställning och långtidssjukfrånvaro. Att erbjuda heltidsanställning till alla ofrivilligt deltidsarbetande har varit svårt främst p.g.a. ekonomiska skäl. Många faktorer ligger bakom den ökade sjukfrånvaron vilket beskrivs mer under verksamhetsmålet (4.2).

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.1 Stockholm är fritt från diskriminering

 Uppfylls helt

Analys

Ett arbete har påbörjats för att öka kunskaper om jämställdhetsintegrering och hur nämnden kan motverka diskriminering.

Kansliet för mänskliga rättigheter har föreläst för chefer om jämställdhetsintegrering, i syfte att synliggöra effekten av nämndens beslut och resursfördelning beroende på kön.

Nämnden samverkar med SLK för att stärka arbetet mot diskriminering och motverka en etnisk- och könssegregerad verksamhet.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Nämnden ska samverka med rådet för mänskliga rättigheter för att stärka arbetet mot diskriminering och motverka en etnisk- och könssegregerad verksamhet	2015-01-01	2015-12-31	
✓ Stadsdelsnämndens verksamhet ska jämställdhetsintegreras i syfte att synliggöra effekten av nämndens beslut och resursfördelning beroende på kön	2015-01-01	2015-12-31	

Nämndmål:

Den enskilde ska få ett gott bemötande

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Alla som har kontakt med förvaltningens verksamheter ska bemötas med kunskap och respekt.

Analys

Under året har förvaltningen informerat om och genomfört inspirationstillfällen för cirka 150-200 personer och arrangerat workshops kring bemötande för chefer och ambassadörer i verksamheterna (maj och september) samt seminarier om exempelvis rättshaveristiskt beteende. Enheterna har genomfört en rad aktiviteter som syftat till reflektion och ökade kunskaper.

Bemötande var temat för Hägersten-Liljeholmen på årets Goda exempelmässa där verksamheternas bemötandearbete lyftes fram.

Resultat från brukarundersökningar visar att föräldrar och brukare är nöjda med bemötandet.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Jämställdhets- och likabehandlingsplanen behandlas på APT en gång per år	2015-04-22	2015-12-31	
Analys Cheferna uppger att de tar upp jämställdhets- och mångfaldsplanen på APT. HR-funktionen bedömer att detta vore lättare om det fanns en mer lättillgänglig version av planen. Därför kommer en sådan att ordnas under 2016.			
✓ Verksamheterna ska fortsätta arbetet med att utveckla sitt bemötande. Samtliga enheter väljer ut ett förbättringsområde.	2014-01-01	2015-12-31	
Analys Brukarundersökning hos förskolan visar att föräldrar är nöjda med bemötandet. På frågan "Personalen på förskolan bemöter mitt barn på ett respektfullt sätt." svarar 92% att de är nöjda. Och på frågan "Jag upplever att personalen på förskolan bemöter mig på ett respektfullt sätt." svarar 91% att de är nöjda. Äldreomsorgens brukarundersökningar visar att över 90 % av brukarna tycker att de bemöts på ett bra sätt av äldreomsorgens personal.			

Nämndmål:

Förvaltningens verksamheter är fria från diskriminering

● Uppfylls helt

Beskrivning

Inga klagomål och synpunkter gällande diskriminering

Förväntat resultat

Invånare och medarbetare upplever att nämndens verksamheter är fria från diskriminering.

Analys

Förvaltningen har arbetat aktivt med att informera om normer och värderingar på chefsforum och föreläsningar. Värdegrunden och stadens plan för likabehandling har diskuterats i verksamheterna.

Nämndmål:

Öka kunskaperna om normkritisk granskning

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Kunskaperna om normkritisk granskning ska öka genom utbildningsinsatser.

Analys

Utbildning för nyckelpersoner och chefer har genomförts under året.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Utbildningsinsats i normkritisk granskning för strategiska funktioner ska genomföras.	2015-01-01	2015-12-31	
Analys Förändring av normer är ett långsiktigt arbete som planeras att fortgå under flera år.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor

◆ Uppfylls delvis

Analys

Verksamhetsmålet att vara en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor uppfylls endast delvis, trots arbetssätt som syftar till att stödja måluppfyllelsen. Stadsdelsförvaltningen har arbetat aktivt för att vara en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor. Arbetsmiljöutbildning för chefer och skyddsombud har genomförts under våren. Chefsforum som har riktat sig till alla chefer har genomförts månatligen under vår och höst med olika teman. Kompetensförsörjning har säkerställts bl.a. via medarbetarsamtal då individuella kompetensutvecklingsplaner utarbetas.

Enheterna har arbetat aktivt utifrån jämställdhets- och mångfaldsplanen bl.a. vid rekryteringar, genom informationsinsatser och diskussioner. Jämställdhets- och mångfaldsplanen har följts upp och uppdaterats under hösten.

Målet att 100 % av de som har ofrivillig deltid ska erbjudas heltid under året har inte uppnåtts. Att erbjuda heltidsanställningar har varit svårt främst av ekonomiska skäl och svårigheter att samordna arbete på olika adresser. I december gick en ny förfrågan ut till samtliga månadsavlönade.

Målet om sjukfrånvaron har inte uppfyllts under året, tvärtom har sjukfrånvaron ökat. Detta är en generell tendens i landet men vi ser ett behov av att intensifiera arbetet med rehabilitering, förebyggande och hälsofrämjande insatser. Organisatoriska faktorer som bedöms ha påverkat sjukfrånvaron är arbetsmiljöfaktorer såsom tydligt ledarskap, förutsättningar för delaktighet och inflytande och ett förebyggande systematiskt arbetsmiljöarbete. Kulturen på arbetsplatserna och allmän arbetstrivsel kan också ha påverkat sjukfrånvaron.

Förvaltningen har under året erbjudit feriearbete till 271 ungdomar.

I oktober återtog Fruängsgårdens vård- och omsorgsboende (äldreomsorg) och Sjövikens och Telefonplans servicebostäder (LSS) till kommunal regi, varvid förvaltningen fick ca 150 nya medarbetare. Övergångarna medförde en stor arbetsinsats från flera funktioner för att allt skulle fungera.

Nyckeltal 2015	Hägersten-Liljeholmens SDF	Medelvärde alla SDF
Andel tillsvidareanställda	90,10%	89,80%
Andel heltidstjänster	83,90%	85%
Personalomsättning	10,40%	7,20%
Kvinnliga chefer	1,02	0,99
Utrikes födda chefer	0,46	0,41
Korttidssjukfrånvaro	2,76%	2,37%
Långtidssjukfrånvaro	6,31%	5,57%
Kostnad korttidsfrånvaro per årsarbetare (ej PF)	7 037 kr	6 152 kr

Nyckeltalen som sammanställs inför verksamhetsberättelsen (se tabell ovan) visar att andelen tillsvidareanställda i stadsdelen är ca 90 % och andelen heltidsanställda är 84 %. I stort sett är detta genomsnittliga värden för stadsdelarna. Personalomsättningen har under 2015 varit högre än för andra stadsdelar vilket sannolikt beror på stor personalökning till följd av verksamhetsövergång under 2015. Andelen chefer som är kvinnor jämfört med andel anställda som är kvinnor ligger nära den eftersträlvade kvoten 1. För utrikes födda chefer blir samma jämförelse bara 0,46, vilket betyder att för att chefsledet ska spegla andel utrikes födda bland övriga medarbetare så behöver förvaltningen rekrytera fler utrikes födda chefer. För alla nyckeltal som rör sjukfrånvaro ligger vi tyvärr högre än genomsnittet för stadsdelarna.

Under 2015 har förvaltningen inte haft något diskrimineringsärende.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Aktivt Medskapandeindex	78	80	82	82	2015
  Andel medarbetare med ofrivillig deltid som erbjuds heltid	11,54 %	42,5 %	100 %	100 %	2015
  Andel medarbetare som inte upplever sig diskriminerade på sin arbetsplats	81 %		100 %	100 %	2015
  Ledarskapsindex	76		78	78	2015
  Motivationsindex	78		82	82	2015
  Sjukfrånvaro	9,1 %	7,7 %	6,9 %	4,4 %	VB 2015
  Sjukfrånvaro dag 1-14	2,8 %		2,5 %	tas fram av nämnden	VB 2015
  Styrningsindex	81		82	82	2015

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Kommunstyrelsen ska i samarbete med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna fortsätta arbetet med stadsgemensamma principer och metoder för rekrytering, kompetensutveckling och karriärvägar för förskolans personal	2015-01-01	2015-12-31	
Analys Förvaltningen deltar i forum med övriga stadsdelars representanter för förskoleverksamhet där arbete kring aktuella frågor pågår om bland annat kompetensutveckling, rekrytering och karriärvägar .			
  Kommunstyrelsen ska i samråd med socialnämnden, äldre- och stadsdelsnämnderna ta fram gemensamma introduktionsprogram/mentorprogram för socialsekreterare och biståndsbedömare.	2015-01-01	2015-12-31	
Analys Förvaltningen har bidragit med information till äldreförvaltningen i denna fråga.			
  Kommunstyrelsen ska i samråd med stadsdelsnämnderna, socialnämnden och äldre- och stadsdelsnämnden ta fram stadsövergripande insatser för att förbättra arbetsvillkoren inom socialtjänst/biståndsbedömning, genom exempelvis ledarutvecklingsprogram och gemensamma introduktionsprogram/mentorprogram för socialsekreterare och biståndsbedömare Dessa åtgärder ska komplettera insatser för bättre arbetsvillkor som ska göras inom ramen för verksamheterna.	2015-01-01	2015-12-31	
  Stadsdelsnämnderna ska erbjuda fler personer med funktionsnedsättning anställning i staden	2015-01-01	2015-12-31	
Analys Det är svårt att göra jämförelser mellan åren då statistik inte finns tillgänglig. Vid rekrytering ska bedömning göras strikt efter kompetens.			

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Stadsdelsnämnderna ska erbjuda förskolans medarbetare kompetensutveckling och erbjuda medarbetarna pedagogisk grund- eller vidareutbildning till barnskötare eller förskollärare	2015-01-01	2015-12-31	
Analys Stadsdelen har drygt 30 medarbetare som deltar i utbildning från barnskötare till förskollärare. Utbildade erbjuds fortbildning till barnskötare. En handledarutbildning, på 7,5 högskolepoäng genomförts i stadsdelen i samarbete med Stockholms universitet. Syftet är att få flerhandledare på stadsdelens förskolor som kan ta emot studenter på sin praktik.			

Nämndmål:

Förvaltningen ska erbjuda en god arbetsmiljö där alla medarbetare behandlas likvärdigt. Medarbetares och chefers kompetens ska utvecklas genom riktade insatser

 Uppfylls helt

Beskrivning

Inom ramen för samverkansavtalet sker en fortlöpande dialog i arbetsmiljöfrågor mellan chefer, medarbetare och fackliga företrädare. I samverkan med företagshälsovården genomförs årligen arbetsmiljöutbildning för chefer och skyddsombud.

Förväntat resultat

Att individuella kompetensutvecklingsplaner utarbetas för samtliga månadsanställda medarbetare. En god arbetsmiljö och likvärdig behandling av alla medarbetare förväntas leda till större arbetstillfredsställelse, ökad motivation och effektivitet. Ett ökat antal medarbetare förväntas också uppleva att alla på arbetsplatsen behandlas med respekt samt att arbetssituationen är bra, vilket mäts i den årliga medarbetarenkäten.

Analys

Arbetsmiljö

Stadsdelsförvaltningens enheter har arbetat på många olika sätt för att erbjuda en god arbetsmiljö ur fysiskt och psykosocialt perspektiv. Ett systematiskt arbetsmiljöarbete och delaktighet har varit viktiga faktorer för att i samverkan skapa bra arbetsförhållanden och trivsel. Arbetsmiljöutbildning erbjöds chefer och skyddsombud och hade ca 25 deltagare. Medarbetarenkäten, medarbetarsamtal och skyddsronder har bidragit till att identifiera brister och ge underlag för åtgärder. Ergonomiska åtgärder har gjorts både avseende hjälpmedel och kunskap. Personalförstärkning har gjorts och arbetsfördelning har setts över vid behov. Hemtjänsten har fått ytterligare en enhetschef på grund av att det var en stor enhet. Hälsokontroll för nattpersonal har gjorts. Kompetensutveckling och handledning bidrar till en bättre arbetsmiljö. Likaså likvärdig behandling av alla medarbetare, ökade kunskaper om bemötande, värdegrundsarbete och arbete med jämställdhet och mångfald.

Medarbetarna har uppmuntrats till fysisk aktivitet bland annat genom hälsocoacher, promenadgrupper, stegtävling, STAR-aktiviteter, friskvårdstimme och friskvårdssubvention.

Återhämtning underlättas på vissa arbetsplatser genom massagestol, stresshanteringskurs och mindfulnessaktiviteter. Frisknärvaro har uppmärksammats. Hälsoprofilbedömning har erbjudits.

Kompetensutveckling

Att alla medarbetare har rätt kompetens är en förutsättning för kvalitet i verksamheten och bidrar till en god arbetsmiljö för alla. Introduktionsprogram för nyanställda ger en gemensam bas att stå på.Handledning har också inneburit kompetensutveckling. Individuella kompetensutvecklingsplaner i linje med verksamhetens behov har utarbetats för alla medarbetare.

Förskola: Utbildning av medarbetare till förskollärare respektive barnskötare pågår. 35 personer är lediga en dag i veckan för att vidareutbilda sig varav de flesta från barnskötare till förskollärare.

Stadsdelen har fått 6 platser i stadens rekryteringsutbildning. Deltagarna är intresserade av att i framtiden gå vidare till en chefskarriär inom förskolan och har visat prov på goda ledaregenskaper.

Social omsorg: Fortsatt kompetensutveckling sker inom Carpe, en kommungemensam satsning för bl. a. kompetensutveckling inom stöd och service till personer med funktionsnedsättning. Deltagande i ledarutvecklingsprogram och gemensamma introduktionsprogram/mentorprogram för socialsekreterare och biståndsbedömare. Centrala utbildningar för medarbetare inom socialtjänsten finns även inom stöd till anhöriga, våld i nära relation, samverkansfrågor med andra organisationer, barnperspektivet, MI, dokumentation och bemötandefrågor.

Äldreomsorg: Utbildning till undersköterska i stadens regi, en kontinuerlig kompetenshöjning som några medarbetare från varje enhet brukar delta i. Utöver grundutbildning är prioriterade områden för kompetensutveckling inom äldreomsorgen social dokumentation, demensvård, vård i livets slut och bemötande.

	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Enheterna och avdelningarna ska i verksamhetsberättelsen redovisa arbetet utifrån förvaltningens jämställdhets- och mångfaldsplan.	2015-01-01	2015-12-31	
	Analys Redogörelserna har inhämtats tidigare under hösten.			
✓	Enheterna och avdelningarna ska redovisa rekryteringsbehov, behov av avveckling och kompetensutveckling för kommande tolv månader.	2015-01-01	2015-12-31	
	Analys En kartläggning har gjorts i samband med verksamhetsplanen för 2016.			
✓	Förvaltningen prioriterar ungdomar med funktionsnedsättning för sommarjobb. (Program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning)	2014-01-01	2015-12-31	

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Analys Förvaltningen har särskilt prioriterat ungdomar med funktionsnedsättning vid rekryteringen av feriearbetare vilket har gett ett positivt resultat.			
✓ Förvaltningen ska erbjuda praktikplatser till personer med funktionsnedsättning. (Program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning)	2013-01-01	2015-12-31	
Analys Förvaltningen har erbjudit praktikplatser.			
✓ Förvaltningen ska se över hur förvaltningens arbetsplatser kan bli välfungerande för alla. (Program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning)	2013-01-01	2015-12-31	
Analys Resultaten av skyddsronder och medarbetarenkäter har följts upp och utvärderats bl.a. i syfte att göra arbetsplatserna mer välfungerande och tillgängliga för personer med funktionsnedsättning. Utvecklingsinsatser har gjorts kontinuerligt för medarbetare och chefer. Uppföljning av den interna kontrollen har gjorts bl.a. avseende arbetsmiljön. Ergonomer har anlitats vid behov. Arbetsmiljöutbildning för chefer och skyddsombud har genomförts.			
✓ Förvaltningen ska utse en ansvarig för praktikanter med funktionsnedsättning. (Program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning)	2014-01-01	2015-12-31	
✓ Inom äldreomsorgen ska personalen erbjudas kompetensutveckling. Prioriterade områden är fortsatt social dokumentation demensvård, vård i livets slut och bemötande. Personal som arbetar med personer med demenssjukdom ska göra webbutbildningen Demens ABC.	2013-01-01	2016-12-31	
Analys Under året har totalt 27 personal gått någon del i undersköterskeutbildningarna, som finns i del 1, 2, 3 och 4 i äldreförvaltningens regi. Olika webbaserade utbildning har genomförts såsom Demens ABC, fortsättningskurser inom demensområdet, basala hygienrutiner, mat och måltiden, värdegrund och anhörigombud. Personal har gått utbildning i ergonomi och förflyttningsteknik "Fördjupning i frisk förflyttning." Inom äldreomsorgens verksamheter finns bl.a. dokumentationshandledare, språkombud, kostombud, aktivitetsombud, hygienombud och anhörigombud med särskild kompetens. Utbildning av fler anhörigombud har påbörjats under hösten. Utbildning inom områdena demens, psykisk ohälsa, kost och vård i livets slutskede är fortsatt prioriterat.			
✓ Nyrekrytering av deltidsanställda ska övervägas noga.	2014-01-01	2015-12-31	
Analys En uppföljning av förvaltningens rekrytering visar att 95 % av tillsvidareannonserna avsåg heltidstjänster under 2015.			

Nämndmål:

Sjukfrånvaron ska minska jämfört med 2014

Uppfylls inte

Förväntat resultat

Sjukfrånvaron ska minska genom att samtliga chefer använder de verktyg som förvaltningen, staden och företagshälsovården tillhandahåller.

Analys

Målet om sjukfrånvaron har inte uppfyllts under året utan sjukfrånvaron har tyvärr ökat. Detta är en generell tendens i samhället och förvaltningen behöver intensifiera arbetet med rehabilitering, förebyggande och hälsofrämjande insatser.

Den totala sjukfrånvaron har jämfört med samma tidpunkt 2014 ökat med 1,4 procentenhet. Den senaste tillgängliga mätningen visar att sjukfrånvaron är 9,1 % av den totala arbetstiden.

En stor del av ökningen ligger i sjukfrånvaro längre än ett år. I detta intervall har äldreomsorgens medarbetare mer sjukfrånvaro än andra avdelningar.

	Dag 1-14	Dag 15-90	Dag 91-180	Dag 181-365	Dag 366-	Total sjukfrånvaro
Samtliga	2,8	1,6	1,1	1,8	1,8	9,1
Kvinnor	2,8	1,7	1,2	1,9	2	9,5
Män	2,5	0,9	0,6	0,9	0,9	5,8
Avd Social omsorg	2	1,4	0,7	1,7	1,1	6,7
Förskoleavd	3,1	1,9	1,5	2	1,7	10,2
Avd Äldreomsorg	2,7	1,4	0,6	1,1	3,6	9,4

Arbetet med att minska sjukfrånvaron har fortsatt. Enhetscheferna har arbetat aktivt med regelbunden uppföljning av enhetens sjukfrånvaro, samtal med medarbetare med upprepade korttidsfrånvaro och vid behov samarbetat med företagshälsovården. Insatser har gjorts i enlighet med stadens rehabiliteringsprocess vid långtidssjukfrånvaro. En del medarbetare har återgått i arbete på deltid men har fortfarande haft en deltidssjukskrivning som man måste arbeta vidare med.

Organisatoriska faktorer som bedöms ha påverkat sjukfrånvaron är arbetsmiljöfaktorer såsom tydligt ledarskap, förutsättningar för delaktighet och inflytande och ett förebyggande systematiskt arbetsmiljöarbete. Kulturen på arbetsplatserna och allmän arbetstrivsel kan också ha påverkat sjukfrånvaron. Dessa faktorer har följts upp i medarbetarsamtal, APT, medarbetarenkät, skyddsround, samt vid uppföljningen av enheternas interna kontroll.

Under 2015 har förvaltningen intervjuats av revisor från stadsrevisionen om hur arbetet med att sänka sjukfrånvaron är organiserat och förankrat i verksamheterna, samt kontrollerat några slumpmässigt utvalda ärenden för att se hur stadens rehabiliteringsprocess efterföljs. I granskningen framkom att vissa rehabiliteringsärenden inte hanterats enligt stadens process.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Chefer ska arbeta aktivt för att främja hälsan hos medarbetarna.	2014-01-01	2015-12-31	
Analys Stadsdelsförvaltningens chefer är aktiva i det hälsofrämjande arbetet. Grundläggande är ett aktivt arbete för ett öppet arbetsklimate, att ha roligt på jobbet, uppmuntra varandra, ha jämn arbetsfördelning och god			

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
kommunikation mellan medarbetare. Insatserna utöver detta varierar men vanligt förekommande är friskvårdsbidrag, friskvårdstimme, friskvårdsaktiviteter, samtal om livsstilens betydelse för vår hälsa, hälsocoacher bland medarbetarna, handledning och flexibel arbetstid. Fruktkorg, Må bra-kurs, tillgång till träningslokal och massagefåtölj förekommer också.			
✓ Chefer ska löpande följa upp all sjukfrånvaro på enheten samt systematiskt arbeta enligt stadens rehabiliteringsprocess vid medarbetares sjukfrånvaro.	2014-01-01	2015-12-31	
Analys Sjukfrånvaron följs upp löpande genom Lisa självservice och Infoview. Vid behov kontaktas företagshälsovården. Efter tre dagars sjukdom tar enhetschef kontakt med medarbetaren. När personal varit sjuk fyra korttidstillfällen under en sexmånadersperiod hålls ett möte för rehabiliteringssamtal. Om rehabilitering behövs följer cheferna de regler och rutiner som staden kräver och använder stadens underlag. Till exempel upprättas en Plan för återgång i arbete. Uppföljning har visat att ovanstående inte har följts fullt ut, vilket behöver åtgärdas.			

Deltid till heltid

Målet att 100 % av de som har ofrivillig deltid ska erbjudas heltid under året har inte uppnåtts under året. Utrymmet och möjligheterna att kombinera anställningar finns inte alltid i verksamheterna. Även om bara några personer kunnat erbjudas heltid tillsvidare så har ett större antal personer kunnat erbjudas utökad arbetstid i viss mån. Detta visar att cheferna har arbetat aktivt med frågan om att tillmötesgå önskemål om heltid. Underlag har skickats ut regelbundet till cheferna med aktuella uppgifter om deltidsanställda som vill ha heltid. Vid kontakter om behov av personal har cheferna påmint om dessa personer. I december 2015 gick en ny förfrågan ut till samtliga månadsavlönade.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.3 Stockholm är en stad som respekterar och lever upp till mänskliga rättigheter och barnkonventionen

● Uppfylls helt

Analys

Intentionerna i barnkonventionen genomsyrar alla verksamheter inom stadsdelsförvaltningen. Förvaltningens utgångspunkt är att alla barn och ungdomar ska ha lika goda möjligheter oavsett bakgrund. Förskolornas arbete med likabehandling handlar om att värna om barnens mänskliga rättigheter och att implementera FN:s barnkonvention i våra verksamheter. Förvaltningens arbete som berör barn och ungdomar grundar sig i ett tydligt barnperspektiv. Utifrån mognad och ålder ges barnen möjlighet att vara delaktiga i de beslut som rör deras vardag.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Kommunstyrelsen, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna ska tillsammans ta fram riktlinjer för papperslösa barns rätt till förskola och skola	2015-01-01	2015-12-31	
Analys Förvaltningen avvaktar centrala beslut och riktlinjer i frågan samt deltar i forum med övriga stadsdelars representanter för förskoleverksamhet där arbete kring aktuella frågor pågår.			

Nämndmål:

Alla som kommer i kontakt med förvaltningens verksamheter bemöts med respekt, lika värdighet och rättighet

● Uppfylls helt

Beskrivning

Barnperspektivet uppmärksammas alltid och de mänskliga rättigheterna respekteras. Förvaltningen har som mål att öka delaktigheten och dialogen med barn och unga.

Analys

Förvaltningen har under året arbetat med bemötande genom informationsspridning, utbildning, workshops m.m. för att aktualisera bemötandefrågan.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.4 Stockholm är en stad där ingen behöver vara rädd för våld

● Uppfylls helt

Analys

Förvaltningens team mot våld i nära relation bedriver ett välfungerande och långsiktigt arbete mot relationsvåld. Arbetet utgår från stadens "program för kvinnofrid- mot våld i nära relation" samt även stadens riktlinjer för handläggningen av relationsvåldsärenden.

Samtliga verksamheter inom förvaltningen arbetar för att uppmärksamma våld i nära relation.

Nämndmål:

Den som utsatts för våld i nära relation ska få ett samordnat och professionellt stöd

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Den som utsatts för våld i nära relation ska få stöd och sina rättigheter tillgodosedda så att personen kan leva ett fortsatt liv utan våld.

Analys

Förvaltningens team mot våld i nära relationer har gett stöd till våldsutsatta personer och har samverkat med övriga enheter inom förvaltningen. Även våldsutövande erbjuds att få stöd i förvaltningens regi. Barn som lever i familjer med våld har erbjudits stöd hos förvaltningens familjebehandlare bland annat genom Trappan-grupper. Vid avdelningen för social omsorg har samtliga enheter haft åtaganden som rör arbetet att motverka våld i nära relation.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Antal personer som utsatts för våld i nära relation som är kända av socialtjänsten	129 st		100 st	tas fram av nämnden	2015
Analys Under 2015 har förvaltningen fått kännedom om 129 personer som utsatts för våld i nära relation. Anmälningar har inkommit genom polis (23), socialtjänst (51), vården (11) eller genom att personen själv kontaktat förvaltningen (36). Informationssättet har vanligast varit per telefon därefter kommer skriftlig anmälan via fax. Den största åldersgruppen av de som varit kända för förvaltningen under 2015 är mellan 26 och 35 år, 47 personer. Av de 129 personerna som anmälts ha blivit våldutsatta blev 30 personer aktualiserade vid förvaltningens team mot våld i nära relation.					

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.5 Stockholm är en tillgänglig stad för alla

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att målet uppfylls helt. Bedömningen grundar sig på hur väl nämndmålen och indikatorerna har uppnåtts. Samtliga nämndmål bedöms uppfyllas. Årsmålen för åtta av kommunfullmäktiges nio indikatorer uppnås helt och en indikator uppnås delvis.

Förvaltningen har under året haft fortsatt fokus på att personer med funktionsnedsättning görs delaktiga i utformningen av den insats de har behov av.

Förvaltningen arbetar ständigt med att tillgängliggöra den fysiska utemiljön som ligger inom förvaltningens ansvarsområde i och med olika upprustnings- och renoveringsprojekt.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Stadsdelsnämnderna ska bygga bort enkelt avhjälptra hinder	2015-01-01	2015-12-31	
Analys Förvaltningen arbetar ständigt med att tillgängliggöra den fysiska utemiljön som ligger inom förvaltningens ansvarsområde i och med olika upprustnings- och renoveringsprojekt.			

Nämndmål:

Kommunikationen och informationen är tydlig och tillgänglig

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Andelen invånare som vet var information finns för att komma i kontakt med stadens verksamheter ska öka.

Andelen medarbetare som har tillgång till den information de behöver för arbetet ska öka.

Analys

Kommunikationsenheten har arbetat med de prioriterade kommunikationskanaler och deltagit i relevanta möten för att nå målet. Kommunikationsenheten har under året introducerat Facebook vilket har ökat informationsspridningen. En genomgång av webbsidor och Jämför service utifrån ett tillgänglighetsperspektiv har genomförts. Arbetet med att använda Pictogram på Jämför service har påbörjats.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Tillgänglighetsanpassa stadsdelsnämndens webbsidor	2015-01-01	2015-12-31	
Analys Nämndens webbsidor har uppdaterats i syfte att öka tillgängligheten för alla.			

Nämndmål:

Personer med funktionsnedsättning ska få insatser av god kvalitet som erbjuder delaktighet och stärker förmågan att leva ett självständigt liv

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Personer med funktionsnedsättning ska kunna leva ett så självständigt liv som möjligt och uppleva att de kan påverka utformningen av insatsen. Brukarna är nöjda med verksamhetens kvalitet.

Analys

Målet bedöms vara uppfyllt. Förvaltningen har ett arbetssätt där personer med funktionsnedsättning som har insatser enligt SoL och LSS ges möjlighet att medverka i upprättande och uppföljning av genomförandeplaner för den insats de beviljats. Biståndsbedömare följer kontinuerligt upp beviljade insatser tillsammans med den enskilde för att säkerställa att insatsen är relevant samt att den utförs enligt beställningen. Individuella planer enligt LSS erbjuds till alla brukare med insats enligt LSS. Samordnade individuella planer upprättas vid behov tillsammans med landstinget eller andra samarbetspartners. Insatser genomförs i enlighet med beslut samt gällande lagstiftning, riktlinjer och förordningar.

Förvaltningens dagliga verksamheter arbetar ständigt med att öka den enskildes delaktighet. Liljeholmens dagliga verksamhet har under året infört ett *Kvalitetsråd*, vilket består av representanter från alla olika verksamheter inom enheten samt av ledning. Kvalitetsråden lyfter kvalitetsfrågor och diskuterar hur brukarna kan göras än mer delaktiga i sin dagliga verksamhet.

Gruppbestäderna har fortsatt sitt arbete med att utveckla delaktighetsmodellen och har under året genomfört brukarråd på samtliga gruppbestäder. I år har även gruppbestäderna erbjudit brukare att delta enskilt vid brukarråd för de som upplever det som svårt att framföra sina synpunkter i grupp. Vid Stockholms stads årliga Goda exempel-mässa presenterade stadsdelens gruppbestäder delaktighetsmodellen.

Årets brukarundersökning som vänder sig till personer med insatser från stadsdelen med anledning av funktionsnedsättning visar i det stora hela att brukarna är nöjda med bemötandet av stadsdelens personal och med den insats som de har beviljats.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel genomförda utredningar enligt DUR inom stöd och service för personer med funktionsnedsättning (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	90 %	83 %	80 %	tas fram av nämnden	2015
Analys Enligt den genomgång som gjorts vid beställarenheten funktionsnedsättning konstateras att DUR-utredningar gjorts i 90 % av alla utredningsärenden under 2015. Detta är en ökning från 2014 då 83 % genomfördes enligt DUR.					
  Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de blir väl bemötta av stadens personal (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	87 %	89 %	85 %	85%	2015
Analys I stadens brukarundersökning för 2015 fick brukare med insats till följd av funktionsnedsättning ta ställning till påståendet "personalen respekterar mig och lyssnar på mig". Av de brukare som beviljats insats från Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning svarade 87 % ja på frågan. I staden som helhet var andelen ja-svar 88 %.					
  Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de kan påverka insatsens utformning (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	78 %	77 %	68 %	68 %	2015
Analys I stadens brukarundersökningar bland personer med insatser enligt LSS ställs frågan om personen varit med och planerat det stöd de får alternativt den dagliga verksamhet de deltar i. År 2015 svarade 78 % av brukarna med insats från Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning ja på denna fråga.					
  Andelen personer med funktionsnedsättning som upplever att de har en fungerande bostad (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	82 %	86 %	83 %	tas fram av nämnden	2015
Analys I stadens brukarundersökningar har frågor ställts om personer med funktionsnedsättning får det stöd och de hjälpmedel de behöver i sitt boende. Av de brukare som har boendeinsats beviljad enligt LSS av Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning upplever 82 % att de har en fungerande bostad, vilket är en sänkning jämfört med föregående år då 86 % svarade ja på frågan. Motsvarande siffra för staden som helhet är 87 %.					

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Brukarens upplevelse av trygghet - LSS-boende, vuxna och barn (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	93 %	95 %	89 %	89 %	2015
Analys I stadens brukarundersökning ställs frågan om brukarna känner sig trygga i sina LSS-boenden. I årets undersökning har 93 % av brukarna (vuxna och barn) med insats från Hägersten-Liljeholmen stadsdelsförvaltning svarat ja på frågan. I staden som helhet är motsvarande siffra 92 %.					
  Nöjda brukare - Daglig verksamhet (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	87 %	95 %	85 %	85 %	2015
Analys I stadens brukarundersökningar ställs frågan om brukaren är nöjd med den dagliga verksamhet som beviljats. I årets undersökning har 87 % av brukarna med insats från Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning svarat ja på frågan, vilket är en sänkning sedan föregående år (95%). I staden som helhet är 87 % av brukarna nöjda med sin dagliga verksamhet.					
  Nöjda brukare - korttidsboende (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	88 %	81 %	88 %	88 %	2015
Analys I stadens årliga brukarundersökning ställs frågan om brukare med insats i form av korttidshem är nöjda med insatsen. I årets undersökning har 88 % av brukarna med insats från Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning svarat ja på denna fråga, vilket är en ökning sedan föregående år (81 %). För staden som helhet var utfallet 87 % nöjda.					
  Nöjda brukare - LSS-boende, vuxna och barn (Stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	86 %	91 %	83 %	83%	2015
Analys I stadens årliga brukarundersökning ställs frågan om brukaren är nöjd med sitt LSS-boende. Av de barn och vuxna som bor i bostad med särskild service har 86 % av de tillfrågade angett att de är nöjda med boendet. I staden som helhet är motsvarande siffra 87 %.					

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Förvaltningen ska annonsera på webbplatsen "Fritidsnätet" för att nå ut med information om verksamheter för barn och unga med funktionsnedsättning till berörda.	2015-01-01	2015-12-31	
Analys Förvaltningen har förberett för en annonsering om den verksamhet för ungdomar med funktionsnedsättning som har startats upp på Fruängens ungdomsgård.			
 Förvaltningen ska samverka med föreningslivet angående möjlighet att skapa fler fritidsverksamheter som barn och ungdomar med funktionsnedsättning kan delta i.	2015-01-01	2015-12-31	

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Analys Förvaltningens arbetsgrupp "fritid för alla" har under året arbetat med att undersöka möjligheterna för en utvecklad samverkan med föreningslivet. Arbetet fortgår under 2016.			
Starta verksamhet på eftermiddags/kvällstid för ungdomar 13-17 år med funktionsnedsättning på Fruängens ungdomsgård.	2015-01-01	2015-12-31	
Analys Verksamhet för ungdomar från 13 år med funktionsnedsättning startades den 1 september 2015. Verksamheten är öppen på onsdagseftermiddagar och äger rum i Fruängens ungdomsgårds lokaler.			

Nämndmål:

Stadsdelsnämndens lokaler ska vara tillgängliga för alla

Uppfylls helt

Förväntat resultat

Alla ska kunna besöka nämndens lokaler utan att eventuell funktionsnedsättning ska utgöra ett hinder för detta.

Analys

Nämnden ansökte om och erhöll medel för att öka tillgängligheten i stadsdelen. Åtgärder och investeringar har genomförts i det pågående upprustningsprojektet i Aspudsparken, där lekpark och trappor renoverats och tillgängliggjorts. Förvaltningen har även renoverat och tillgängliggjort trappor runt om i stadsdelen.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att stadens inne och utemiljö är tillgänglig och användbar. (Stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	64 %	51 %	59 %	tas fram av nämnden	2015
Analys I stadens årliga brukarundersökning 2015 till personer med insats till följd av funktionsnedsättning har frågan ställts om det är lätt att ta sig fram i staden på gator, torg, affärer, stationer och färdmedel. Bland brukarna med insats från Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning svarade 64 % ja på denna fråga. Vilket är en ökning sedan föregående år då 51 % svarade ja. Genomsnittet för staden som helhet är 69 %					
Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse		
 Att i en eller några lekparker i stadsdelen genomföra åtgärder som höjer tillgängligheten. Aktiviteten är beroende av om sökta tillgänglighetsmedel erhålls.	2015-01-01	2015-12-31			
Analys Åtgärder och investeringar har genomförts i det nyligen avslutade upprustningsprojektet i Aspudsparken, där lekpark och trappor renoverats och tillgängliggjorts. Förvaltningen har även renoverat och tillgängliggjort en lekpark på Mellanbergsvägen 9 samt trappor och parkvägar runt om i stadsdelen.					

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
✓ Förvaltningen ska se till att alla nybyggda förskolor är tillgängliga.			2015-01-01	2015-12-31	
Analys Vid nybyggnation av förskolor följer förvaltningen gällande byggkrav och riktlinjer för tillgänglighet.					

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.6 Stockholm är en demokratisk stad där medborgarna har inflytande

● Uppfylls helt

Analys

Under året har nämnden arbetat med informationsinsatser och lanserat Facebook som ett led i att öka dialog och inflytande. Ett tidigt dialogmöte kring utvecklingen av Svandammsparken där invånares synpunkter har tagits till vara har genomförts under året. Invånares synpunkter har bidragit till ett brett perspektiv i planeringsunderlaget som kommer att ligga till grund för samrådet under 2016. De genomförda insatserna har bidragit till ett ökat inflytande.

Nämndmål:

Främja ungdomars (10-17 år) inflytande inom nämndens ansvarsområden

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Ungdomar upplever att de har ett större inflytande inom nämndens ansvarsområden.

Analys

Ett arbete för att ta fram en modell för att öka ungdomars inflytande tillsammans med ungdomar pågår. Intervjuer bland ungdomar har genomförts som underlag för en bredare undersökning bland elever i årskurs 7 i Hägersten-Liljeholmens skolor. Resultat av undersökningen planeras att redovisas under 2016.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
▶ Utforma en modell utifrån digitala och sociala medier som möjliggör ungdomars inflytande i nämndens ansvarsområden	2015-01-01	2016-12-31	
Analys Arbete pågår tillsammans med ungdomar och representanter från förvaltningens avdelningar samhällsplanering, social omsorg och kommunikation, i syfte att ta fram en modell utifrån digitala och sociala medier som möjliggör ungdomars inflytande i nämndens ansvarsområden.			

Nämndmål:

Förskolan erbjuder föräldrarna goda möjligheter till samverkan

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

På förskolan ska det finnas olika forum för föräldrasamverkan.

Analys

Samverkan med föräldrar är av stor vikt för barnets trivsel på förskolan. Samverkan sker på många olika sätt. Föräldramöten, föräldraråd, veckobrev särskilda aktiviteter är några exempel på förskolornas samverkan med föräldrarna. Hur föräldrarna uppfattar kommunikationen med förskolan mäts bl.a. genom stadens årliga brukarundersökning. Synpunkter och klagomål, utvecklingssamtal och dagliga kontakter är andra sätt. Stockholms stad genomför årligen en kvalitetsmätning i stadens förskolor. Dialog förs med föräldrarna och inom personalgruppen om brukarundersökningens resultat samt vilka åtgärder som ska vidtas.

Nämndmål:

Nämnden ska utveckla delaktighet, inflytande och social sammanhållning i syfte att stärka demokratin och öka valdeltagandet

Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen arbetar med olika former av kommunikationsinsatser för att sprida information om den demokratiska processen och hur invånarna kan vara med och påverka. En folder "så kan du påverka" och "Ditt Hägersten-Liljeholmen" har tagits fram. Fortsatt information om demokrati har spridits genom en "Lokal demokratiruta" i månadsannonsen och på webb. En plan, policy och rutiner för att introducera Facebook har tagits fram för förvaltningen. Facebook har lanserats.

Inom förvaltningen bedrivs projektet Respekt och Självrespekt. Målet med projektet är bland annat att minska sexuella kränkningar, trakasserier och sexbrott. Projektet syftar till att ta fram ett program kring om hur man kan arbeta med åttondeklassare kring värderingar kring sexualitet. Under 2015 har cirka 400 åttondeklassare i stadsdelsområdet utbildats enligt detta program och målet är att återstående åttondeklassare kommer att utbildas under 2016. Under We Are Sthlm genomförde projektet en miniutbildning i sitt tält. Sammanlagt utbildades 3500 unga och vuxna i tältet.

Förvaltningen har arbetat med olika former att öka invånarnas möjligheter till inflytande, bland annat genom samråd med de sverigefinska organisationernas samrådsgrupp, där insatserna kring det finska förvaltningsområdet i stadsdelen diskuteras. Förvaltningen har en pågående dialog med ungdomar kring vad de vill ha för fritidsaktiviteter. Utöver detta har en utveckling fritidsaktiviteter för ungdomar med funktionsnedsättning ägt rum i dialog med ungdomarna.

Ett stadsutvecklingsråd med representanter från nämnden och tjänstepersoner träffas regelbundet för att följa och diskutera aktuella stadsutvecklingsfrågor har inrättats. 39 brukaravtal som inkluderar stadsodling finns idag i Hägersten-Liljeholmen. Skräpplockardagar har ägt rum under våren.

Arbetet inom ramen demokratimedlen redovisas även under 4.1, 4.5 och 4.7.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Ta fram och sprid information om hur invånare kan påverka lokalt.	2015-05-05	2015-12-31	
Analys Kommunikationsinsatser för att sprida information om den demokratiska processen och hur invånarna kan vara med och påverka har genomförts.			
✓ Öka kunskapen om hur förvaltningen kan involvera och föra en meningsfull dialog med ungdomar	2015-05-05	2015-12-31	
Analys Förvaltningen har arbetat med olika former att öka invånarnas möjligheter till inflytande. En pågående dialog med ungdomar sker kring vad de vill ha för fritidsaktiviteter samt i projektet Respekt och Självrespekt då de har arbetat med att ta fram ett arbetsmaterial kring om hur man kan arbeta med sjunde- och åttondeklassare kring värderingar kring sexualitet.			
✓ Öka medborgarnas möjlighet att komma i kontakt med de förtroendevalda.	2015-05-05	2015-12-31	
Analys Politikerluncher, rådens utökade möten med politiker tillsammans med informationsinsatser ger ökade möjligheter till kontakter.			
✓ Öka ungas möjligheter till inflytande och delaktighet i nämndens verksamheter och på fritiden	2015-05-05	2015-12-31	
Analys En enkätundersökning och intervjuer med ungdomar har påbörjats. Resultatet av undersökning med ungdomarnas synpunkter kommer att sammanställas och analyseras tillsammans med ungdomar under 2016.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.7 Alla stockholmare har nära till kultur och eget skapande

● Uppfylls helt

Analys

Förskolorna har arbetat utifrån stadens styrdokument för kultur och utsett kultur/läsombud. Årets prioritering kultursatsning har varit läsning och böcker i samarbete med bland annat biblioteken. De minsta barnen har deltagit i aktiviteter på förskolan och de äldre barnen har fått möjlighet att möta kultur utanför. Ett utvecklingsarbete har pågått mellan förvaltning och kulturproducenter för att göra kulturen mer tillgänglig för barnen i stadsdelen.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
● Andel ungdomar (10-17 år) som upplever att de har tillgång till meningsfulla kulturaktiviteter	76,51 %		74 %	72 %	2015
Analys Stadsdelens skolelever i åldrarna 10-17 år har besvarat en enkät med frågor om bland annat deras möjlighet att delta i kulturaktiviteter, såsom musik, teater, sång, bild, låna böcker. Av 1077 svarande elever är 76 % nöjda eller mycket nöjda med kulturutbudet.					

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Stadsdelsnämnderna ska göra en inventering av träffpunkter och verksamhet som riktar sig till flickor ta fram förslag på nya verksamheter i de stadsdelar där det finns ett behov.	2015-01-01	2015-12-31	
Analys Avdelningen för social omsorg har kartlagt vilka aktiviteter de olika ungdomsgårdarna och parklekarna har inom sina verksamheter som är riktade till flickor. Kartläggningen har skett under hösten i samband med verksamhetsuppföljning med entreprenaderna som driver stadsdelens ungdomsgårdar och parklekar. Aspuddens parklek har inga särskilda aktiviteter riktade enbart till flickor men i princip samtliga aktiviteter som parkleken erbjuder är attraktiva för just flickor. De två övriga parklekarna har inga särskilda aktiviteter för flickor, tidigare har parklekarna haft en tjejgrupp men det är inget man ser något behov av i nuläget. Aspuddens ungdomsgård samarbetar med RFSU och anordnar sexualundervisning för tjejer. En av personalen har kompetens inom färg och form och kommer att ha riktade aktiviteter till en grupp tjejer. Hägerstens ungdomsgård har tjejkvällar ca 2 ggr per år samt även gruppträning bara för tjejer. Fruängens ungdomsgård har självförsvarskurs för tjejer. Radiusgården har haft en kväll med övernattninng endast för flickor och planerar att ha en till under hösten.			

Nämndmål:

Varje barn får under sin förskoleperiod möta och själv prova olika former av kultur

 Uppfylles helt

Analys

Förskolorna har arbetat utifrån stadens styrdokument för kultur, "Kultur av med och för barn".

Förskolorna har utsett kultur/läsombud som deltar i nätverk för ökad kompetens och samverkan.

Årets prioritering kultursatsning har varit läsning och böcker i samarbete med bland annat biblioteken. Föreläsningar och studiecirkel har genomförts för att inspirera personalen till att utveckla arbetet. Förskolorna har själva bokat in sig på evenemang eller besök på kulturinstitutioner. Förskolorna har erhållit en "kulturpeng" per inskrivet barn och år om 51 kronor. De minsta barnen har deltagit i aktiviteter på förskolan och de äldre barnen har fått möjlighet att möta kultur utanför. Det har varit ont om tillgängliga lokaler för att arrangera barnkultur inom stadsdelen, vilket har påverkat det lokala utbudet. Ett utvecklingsarbete har pågått mellan förvaltning och kulturproducenter för att göra kulturen mer tillgänglig för barnen i stadsdelen.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Förskoleavdelningen tillsammans med förskolecheferna utformar en plan för vad ett barn bör få erfarenhet av och prova under sin förskoleperiod vad gäller kultur och skapande.	2015-01-01	2015-12-31	

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Analys Arbetet pågår med att utforma en strategisk plan för vad ett barn ska få pröva och ta del av under sin förskoleperiod. Fortsatt arbete sker under 2016. Skapande verksamhet är ett naturligt och integrerat inslag i förskolornas verksamheter. Många barn har fått besöka bibliotek, muséer och föreställningar med professionella aktörer. I år har ett stort antal barn erbjudits att se dans och själva få pröva, tack vare ett generöst samarbete med DIS (Dans i stan).			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning

 Uppfylls helt

Analys

Miljökrav har beaktats vid alla upphandlingar där sådana är tillämpliga. Miljö- eller hälsofarliga ämnen får inte ingå i upphandlade produkter.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2014	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel relevanta upphandlingar av varor och tjänster där krav ställts på att miljö- och hälsofarliga ämnen inte ingår	100 %	100 %	100 %	tas fram av nämnd/styrelse	2015

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Stadsdelsnämnderna ska tillsammans med trafiknämnden utveckla en gemensam modell för upphandling och uppföljning av avtal med externa entreprenörer.	2015-01-01	2015-12-31	

Uppföljning av ekonomi

Analys av resultaträkning – uppföljning av driftbudget

Netto					
	Budget netto	Utfall	Avvikelse prognos budget	Prest-förändr	Avvikelse budget efter prestförändr
Nämnd- o. förvaltningsadmin.	48,8	42,5	6,3	0,0	6,3
Individ- och familjeomsorg	129,2	148,8	-19,6	0,0	-19,6
varav socialpsykiatri	45,7	46,1	-0,4	0,0	-0,4
Stadsmiljöverksamhet	12,8	13,2	-0,4	0,0	-0,4
Avskrivningar	10,2	10,0	0,2	0,0	0,2
Internräntor	1,9	1,3	0,6	0,0	0,6
Förskoleverksamhet	622,1	614,9	7,2	0,0	7,2
Äldreomsorg	564,3	579,5	-15,2	0,0	-15,2
Stöd o. service till personer m. funktionsnedsättning	286,2	277,1	9,1	0,0	9,1
Verksamhet för barn, kultur och fritid	22,5	20,3	2,2	0,0	2,2
Arbetsmarknadsåtgärder	9,0	7,2	1,8	0,0	1,8
Ekonomiskt bistånd	61,5	73,5	-12,0	0,0	-12,0
varav handläggning	20,6	19,0	1,6	0,0	1,6
Övrig verksamhet	20,0	0,2	19,8	0,0	19,8
Summa sdn	1 788,5	1 788,5	0,0	0,0	0,0
Förändring av fond (- ökning, + minskning)					3,9
Avvecklad resultatenhet/ avrundning					-3,3
Summa sdn efter resultatdispositioner					0,6

Nämnden har fördelat medel till verksamheterna i enlighet med kommunfullmäktiges prioriteringar, utan några omfördelningar. Ett avdrag har gjorts med 3,48 % för att finansiera den gemensamma administrationen och övrig verksamhet inklusive en förvaltningsgemensam buffert.

Nästan alla nämndmål har uppfyllts och nämnden redovisar ingen avvikelse före resultatöverföring. Det finns underskott inom vissa verksamheter. Förvaltningen har analyserat ekonomiskt utfall och måluppfyllelse, men inte hittat några tydliga samband mellan dessa.

Nämnden redovisar ingen avvikelse mot budget före resultatöverföring och redovisar efter resultatdispositioner ett överskott med 0,6 mnkr.

Resultatenheterna hade vid årets början en ingående fond om 17,9 mnkr. Skillnaden mellan den ingående och utgående resultatfonden är en minskad fond om 0,6 mnkr. Förvaltningen överför en resultatfond om 17,3 mnkr till 2016. Under 2015 har nämnden även fått täcka 3,3 mnkr underskott från avvecklad resultatfond.

Administration

Mnkr	Budget netto	Utfall netto	Avvikelse
Nämnd och förvaltningsadministration	48,8	42,5	6,3
Summa verksamheten	48,8	42,5	6,3

Utfallet för den gemensamma administrationen i årsredovisningen för 2015 visar ett nettoöverskott med 6,3 mnkr jämfört med budget. Överskottet består av ökade intäkter för sålda tjänster, lägre IT-kostnader än beräknat, vakanshållning och budgethållningsåtgärder.

Individ- och familjeomsorg

Mnkr	Budget netto	Utfall netto	Avvikelse
Individ- och familjeomsorg	129,2	148,8	-19,6
Summa verksamheten	129,2	148,8	-19,6

Utfallet för individ- och familjeomsorg (insatser för barn- och ungdom, missbruksvård och socialpsykiatri) visar ett sammantaget nettounderskott med 19,6 mnkr före resultatöverföringar jämfört med budget.

Barn- och ungdomsenheten visar på ett nettounderskott med 18,4 mnkr. Underskottet beror på höga kostnader för insatser och placeringar, ökade personalkostnader för ordinarie personal som har utökats beroende på det ökade antal inledda utredningar som har ökat markant i och med flyktingströmmen, samt försiktighetsprincip vad gäller periodisering av intäkter från Migrationsverket. Även antalet utredningsärenden vad gäller små barn har ökat kraftigt de senaste åren beroende på inflyttningen i området, vilket genererar kostnader för insatser såsom placeringar av barn respektive för föräldrar och barn. Kostnaderna är höga för placeringar på SiS-institution och HVB för ungdomar med svår och sammansatt problematik. Enheten har vidare mycket höga kostnader för jourhemsplaceringar då lämpliga permanenta familjehem är svåra att finna. Insatsdelen inom barn- och ungdomsenheten har ett överskott på 1,5 mnkr beroende på bl.a. vakanshållet vikariat och ökade intäkter. Enheten har under året gjort en omfattande satsning på öppenvårdsinsatser och förstärkt familjevård.

Vuxenenheten visar ett nettounderskott med 3,2 mnkr. Underskottet beror på höga kostnader för placeringar på behandlingshem och LVM-placeringar. Enheten har haft höga kostnader för boende och behandlingsinsatser för bland annat unga med samsjuklighet. Andelen hemlösa har varit hög och kostnader för olika boendeformer är en betydande andel av kostnaderna för enheten.

Socialpsykiatrin visar ett underskott på 0,4 mnkr. Underskottet avser utförarsidan inom sysselsättningsverksamheten och boendestödet. Beställarsidan för socialpsykiatri visar ett överskott 0,7 mnkr, som kan hänföras till flertalet placeringar som varit förmånligare än förväntat. Antalet brukare inom sysselsättningsverksamheten har varit lågt, vilket medfört minskade intäkter. Boendestödet har haft minskat ärendantal och därmed lägre intäkter än förväntat.

Underskott på 1,1 mnkr finns inom övrig verksamhet där bl.a. verksamhet för stöd till personer som utsätts för våld i nära relation finns vilken har haft en del kostsamma placeringar.

Stadsmiljöverksamhet

Mnkr	Budget netto	Utfall netto	Avvikelse
Stadsmiljöverksamhet	12,8	13,2	-0,4
Summa verksamheten	12,8	13,2	-0,4
Kapitalkostnader	12,1	11,3	0,8
Summa kapitalkostn inom parkinv.	12,1	11,3	0,8

Utfallet för stadsmiljöverksamhet visar ett underskott med 0,4 mnkr. Underskottet avser parkskötsel.

Utfallet för kapitalkostnader är 0,8 mnkr lägre jämfört med budget. Detta beror huvudsakligen på att projekten inte har blivit klara enligt tidplan.

Förskola

Mnkr	Budget netto	Utfall netto	Avvikelse
Förskola	622,1	614,9	7,2
Summa verksamheten	622,1	614,9	7,2

Utfallet för förskoleverksamheten visar ett nettoöverskott med 7,2 mnkr före resultatdispositioner. Efter resultatdispositioner visar förskoleverksamheten ett nettoöverskott med 9,0 mnkr. Överskottet beror i huvudsak på ökade intäkter för statsbidrag från skolverket för mindre barngrupper inom förskolan, medel för låglönesatsning samt lägre kostnader än beräknat för lokaldrift. Förskolans resultatenheter har ett underskott med 1,8 mnkr. Resultatenheterna förde över ett överskott från 2014 med 7,0 mnkr. Under 2015 har förskolorna disponerat 1,8 mnkr av resultatfonden vilket innebär att 5,2 mnkr förs över till 2016. Två förskoleområden har ett överskott i sina fonder och ett förskoleområde har underkott i fonden.

Äldreomsorg

Mnkr	Budget netto	Utfall netto	Avvikelse
Äldreomsorg	564,3	579,5	-15,2
Summa verksamheten	564,3	579,5	-15,2

Utfallet för äldreomsorgen redovisar ett underskott med 15,2 mnkr jämfört med budget före resultatöverföringar. Efter resultatdispositioner med 2,3 mnkr redovisas ett underskott med 12,9 mnkr.

Underskottet inom beställarsidan beror i huvudsak på ett förhållandevis stort antal personer placerade på vård- och omsorgsboenden med demensinriktning vilket innebär höga kostnader. Snittet för antalet placeringar inom vård- och omsorgsboenden har legat högre år 2015 i jämförelse med år 2014. En översyn av hemtjänstinsatser har utförts vilket har gett resultat i form av minskade kostnader. De beställda medeltimmarna inom hemtjänsten har succesivt minskat sedan januari i år. I jämförelse med det ekonomiska utfallet år 2014, har beställarenheten äldre totalt sett minskat sitt underskott med 4,2 mnkr.

Den större delen av underskottet finns inom utförarsidan. Fruängsgårdens servicehus har i snitt haft ca 24 tomma lägenheter per månad där det under första kvartalet var något färre tomma medan den resterande delen av året har varit fler tomma lägenheter. De tomma lägenheterna har inneburit ett stort intäktsbortfall. Inom hemtjänsten har flera äldre önskat bo kvar i hemmet med ökade behov av omsorg vilket har inneburit ökade kostnader genom dubbelbemanning av hemtjänsten och ökade insatser på nätterna. Hemtjänsten har under året delats till två enheter och har från och med december två olika geografiska placeringar vilket är ett steg mot att minska kringtiden och därmed även kostnader. Axelsbergs vård- och omsorgsboende har under året haft många tomma platser på korttidsboendet, det har varit ett högre antal tomma platser under 2015 i jämförelse med 2014. I syfte att effektivisera verksamheterna har enheterna sett över sina schemaläggningar under året. I jämförelse med det ekonomiska utfallet år 2014, har utförarna ökat underskottet med 5,3 mnkr. De största ökningarna av underskottet finns inom Fruängsgårdens servicehus samt Axelsbergs vård- och omsorgsboende.

**Stöd och service till personer med
funktionsnedsättning**

Mnkr	Budget netto	Utfall netto	Avvikelse
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	286,2	277,1	9,1
Summa verksamheten	286,2	277,1	9,1

Utfallet för stöd och service till personer med funktionsnedsättning visar ett nettoöverskott med 9,1 mnkr före resultatöverföring. Efter resultatöverföring redovisas ett överskott med 8,9 mnkr. Staben visar ett överskott med 3,0 mnkr som i huvudsak avser budgethållningsåtgärder hos utförarenheterna. Utfallet för beställarsidan visar ett nettoöverskott med 2,0 mnkr.

Resultatenheterna och utförarverksamheterna redovisar sammantaget ett nettoöverskott på 3,9 mnkr vilket beror på ökad försäljning av platser och att enheterna haft lägre kostnader än förväntat, även lägre personalkostnader för vikarier, samt ett antal nya brukare inom daglig verksamhet och boende.

Barn, kultur och fritid

Mnkr	Budget netto	Utfall netto	Avvikelse
Barn, kultur och fritid	22,5	20,3	2,2
Summa verksamheten	22,5	20,3	2,2

Utfallet för barn, kultur- och fritidsverksamhet visar ett nettoöverskott med 2,2 mnkr jämfört med budget. Överskottet beror bl.a. på minskade kostnader för fritidsverksamhet och sommarkoloniverksamhet (kollo). Alla barn som sökt kollo har fått plats. I barn, kultur- och fritidsverksamheten ingår verksamheter för barn- och ungdom (avdelningen för social omsorg), kolloverksamhet (förskoleavdelningen) samt kultur- och föreningsbidrag (samhällsplaneringsavdelningen).

Arbetsmarknadsåtgärder

Mnkr	Budget netto	Utfall netto	Avvikelse
Arbetsmarknadsåtgärder	9,0	7,2	1,8
Summa	9,0	7,2	1,8

Utfallet för arbetsmarknadsåtgärder visar ett överskott med 1,8 mnkr jämfört med budget. Överskottet beror på lägre kostnader för köp av utredningar om arbetsförmåga och lägre kostnader för visstidsanställningar och OSA-anställningar än förväntat. Enheten för ekonomiskt bistånd har haft svårt att få remitteringar till OSA godkända av arbetsförmedlingen vars beslut har tagit osedvanligt lång tid, vilket har lett till att antalet personer i OSA och visstidsanställning inte har kommit upp i förväntat antal. Enheten har köpt interna arbetsträningsplatser på Nätverket, Hägergruppen och Droppen/Bruket.

Ekonomiskt bistånd

Mnkr	Budget netto	Utfall netto	Avvikelse
Ekonomiskt bistånd	61,5	73,5	-12,0
Summa verksamheten	61,5	73,5	-12,0

Utfallet för ekonomiskt bistånd visar en avvikelse på 12,0 mnkr mot budget, där underskottet främst bedöms bero på kostnader för tillfälliga boenden samt ökat medelbidrag per hushåll.

Övrig verksamhet / omstrukturering

Mnkr	Budget netto	Utfall netto	Avvikelse
Övrig verksamhet / omstrukturering	20,0	0,2	19,8
Summa verksamheten	20,0	0,2	19,8

Under övriga verksamheter har medel reserverats för extraordinära kostnader som omstruktureringskostnader samt en förvaltningsgemensam buffert. För omstrukturering av lokaler har 0,2 mnkr använts.

Kostnads- och intäktsutveckling

(-) = minskade nettokostnader

(mnkr)	Netto				
	Prognos på årsutfall		Utfall	Differans	
	Tertial 1	Tertial 2	Bokslut	Tertial 1/ Bokslut	Tertial 2/ Bokslut
Nämnd- och förvaltningsadministration	44,5	44,1	42,5	-2,0	-1,6
Individ- och familjeomsorg	148,6	144,5	148,9	0,3	4,4
<i>varav socialpsykiatri</i>	45,5	45,0	46,1	0,6	1,1
Stadsmiljöverksamhet	13,0	13,5	13,2	0,2	-0,3
avskrivningar	4,0	10,2	10,0	6,0	-0,2
internräntor	1,9	1,9	1,3	-0,6	-0,6
Förskoleverksamhet	616,6	616,3	614,9	-1,7	-1,4
Äldreomsorg	582,7	584,1	579,5	-3,2	-4,6
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	287,1	284,3	277,1	-10,0	-7,2
Barn, kultur och fritid	19,5	20,1	20,3	0,8	0,2
Arbetsmarknadsåtgärder	8,5	7,8	7,2	-1,3	-0,6
Ekonomiskt bistånd	70,7	71,2	73,5	2,8	2,3
<i>varav handläggare</i>	10,3	9,3	19,0	8,7	9,7
Övrig verksamhet	0,0	0,0	0,2	0,2	0,2
Summa stadsdelsnämnd	1 803,3	1 798,0	1 788,3	-15,0	-9,7

Årsutfallet för nettokostnaderna för 2015 är 15,0 mnkr lägre än prognosen i tertialrapport 1 och 9,7 mnkr lägre än prognosen i tertialrapport 2. Avvikelsen mellan prognosen på helårsutfall i tertialrapport 1 och utfallet i bokslutet uppgår till 0,83 % och i prognosen i tertialrapport 2 endast 0,54 %, att jämföra med stadens årsmål om 1 %. Under året har förvaltningsledningen infört budgethållningsåtgärder till samtliga verksamheter och nämnden beslutade även att alla utförarenheter åläggs ett budgethållningsbeting utom förskoleverksamheten som undantogs. Bedömningen är att resultatet har förbättrats av budgethållningsåtgärderna, vilket bland annat har ökat delaktigheten och förståelsen för månatliga uppföljningsmöten. Månatliga ekonomiska avstämningar har skett på enhetsnivå för att noggrant följa den ekonomiska utvecklingen. Eventuella avvikelser från budget har analyserats. Vissa verksamheter har en större prognososäkerhet än andra beroende på verksamhetens art vilket är en viktig parameter att ta hänsyn till. Arbetet med att förbättra prognos säkerhet har påbörjats med uppdaterade rutiner. Detta utifrån att skapa en mer tillförlitlig redovisning om mer rättvisande månadsprognoser. Utbildningar och information har getts under året i syfte att förbättra enheternas kunskap om nya ekonomisystemet och även prognosarbetet.

Administration

Inom administrationen har nettokostnaderna minskat med 2,0 mnkr jämfört med prognosen i tertialrapport 1 och minskat med 1,6 mnkr jämfört med prognosen i tertialrapport 2.

Individ- och familjeomsorg

Nettokostnaden har ökat med 0,3 mnkr jämfört med prognosen i tertialrapport 1 och 4,4 mnkr jämfört med prognosen i tertialrapport 2. Skillnaderna beror huvudsakligen på högre kostnader än förväntat inom barn- och ungdomsenheten och vuxnenheten. Inom barn och ungdomsenheten finns familjerätten som utökat sin verksamhet under året.

Inom socialpsykiatri har nettokostnaden ökat med 0,6 mnkr i jämförelse mot tertialrapport 1 och 1,1 mnkr mot tertialrapport 2. Ökningen beror på ökade kostnader inom stöd- och aktivitetsenhetens socialpsykiatriverksamhet.

Stadsmiljöverksamhet

Nettokostnaderna har ökat med 0,2 mnkr jämfört med tertialrapport 1 och minskat med 0,3 mnkr jämfört med tertialrapport 2. Förändringen beror bl.a. på osäkerhet på kostnaden för det nya avtalet för parkskötsel som började gälla i september och att medel som avsattes till snöröjning inte behövde nyttjas.

Utfallet för kapitalkostnader har ökat med 5,4 mnkr jämfört med prognosen i tertialrapport 1 minskat med 0,8 mnkr jämfört med tertialrapport 2. Skillnaden mot tertialrapport 1 beror på att komponentavskrivningar fick göras först i maj, i det nya ekonomisystemet. Skillnaden mot tertialrapport 2 beror på att projekt inte har blivit klara i tid.

Förskoleverksamheten

Nettokostnaderna har minskat med 1,7 mnkr jämfört med prognosen i tertialrapport 1 och minskat med 1,4 mnkr jämfört med tertialrapport 2. Skillnaden mellan prognoserna beror i huvudsak på ökade intäkter för bland annat statsbidrag från skolverket för mindre barngrupper inom förskolan och medel för låglönesatsning.

Äldreomsorg

Nettokostnaderna har minskat med 3,2 mnkr i tertialrapport 1 och 4,6 mnkr jämfört med prognosen i tertialrapport 2. Minskningen beror i huvudsak på att utförarenheterna beviljades stimulansmedel för utökad bemanning under hösten 2015 samt att Fruängsgårdens vård- och omsorgsboende har visat sig få ett överskott vilket inte kunde prognostiseras förrän sent på året då boendet övergick till egen regi den 1 oktober 2015.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Nettokostnaderna har minskat med 10,0 mnkr jämfört med prognosen i tertialrapport 1 och minskat med 7,2 mnkr jämfört med prognosen i tertialrapport 2. Detta beror främst på lägre kostnader än förväntat både hos beställarenheten funktionsnedsättning och hos resultatenheterna. Inom assistansenheten har kostnader ökat för övertalig personal.

Barn, kultur- och fritidsverksamhet

Nettokostnaderna ökade med 0,8 mnkr jämfört med prognosen i tertialrapport 1 och ökade med 0,2 mnkr jämfört med prognosen i tertialrapport 2. Ökningen finns huvudsakligen inom sommarkoloniverksamhet.

Arbetsmarknadsåtgärder

Nettokostnaderna har minskat med 1,3 mnkr jämfört med prognosen i tertialrapport 1 och med 0,6 mnkr jämfört med prognosen i tertialrapport 2. Minskningen beror huvudsakligen på lägre kostnader för köp av utredningar om arbetsförmåga samt svårighet att få remitteringar till OSA godkända av arbetsförmedlingen.

Ekonomiskt bistånd

Nettokostnaderna har ökat med 2,8 mnkr jämfört med prognosen i tertialrapport 1 och med 2,3 mnkr jämfört med tertialrapport 2. Detta beror främst på en ökning av det genomsnittliga försörjningsstödet och högre boendekostnader.

(-) = minskade kostnader/ökade intäkter

(mnkr)	Kostnader			Intäkter			Netto		
	2014 Utfall	2015 Utfall	Diff	2014 Utfall	2015 Utfall	Diff	2014 Utfall	2015 Utfall	Diff
Nämnd- och förvaltningsadministration	47,8	44,8	-3,0	-3,1	-2,2	0,9	44,7	42,5	-2,2
Individ- och familjeomsorg	165,6	194,0	28,4	-25,1	-45,1	-20,0	140,4	148,9	8,5
varav socialpsykiatri	54,8	55,8	1,0	-7,3	-9,7	-2,4	47,6	46,1	-1,5
Stadsmiljöverksamhet	13,8	13,3	-0,5	-0,1	-0,1	0,0	13,6	13,2	-0,4
avskrivningar	3,9	10,0	6,1			0,0	3,9	10,0	6,1
internräntor	1,8	1,3	-0,5			0,0	1,8	1,3	-0,5
Förskoleverksamhet	654,0	684,7	30,7	-63,0	-69,8	-6,8	591,0	614,9	23,9
Äldreomsorg	684,0	713,7	29,7	-112,7	-134,3	-21,6	571,3	579,5	8,2
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	326,2	338,3	12,1	-60,3	-61,2	-0,9	266,0	277,1	11,1
Barn, kultur och fritid	22,8	22,3	-0,5	-1,5	-2,1	-0,6	21,3	20,3	-1,0
Arbetsmarknadsåtgärder	9,1	10,3	1,2	-5,4	-3,1	2,3	3,7	7,2	3,5
Ekonomiskt bistånd	72,6	76,8	4,2	-2,5	-3,2	-0,7	70,1	73,5	3,4
varav handläggare	20,6	19,0	-1,6	0,0	0,0	0,0	20,6	19,0	-1,6
Övrig verksamhet	1,9	0,2	-1,7	0,0	0,0	0,0	1,9	0,2	-1,7
Summa stadsdelsnämnd	2 003,5	2 109,7	106,2	-273,7	-321,2	-47,5	1 729,8	1 788,5	58,7

Nettokostnaderna 2015 har ökat med 58,7 mnkr jämfört med 2014. Kostnaderna har ökat med 106,2 mnkr jämfört med 2014. Ökningen finns till större delen inom förskoleverksamheten, individ – och familjeomsorg, äldreomsorg och inom stöd och service till personer med funktionsnedsättning och avser huvudsakligen prestationsökningar och pris- och löneökningar. Intäkterna har ökat med 45,7 mnkr jämfört med 2014. Ökningen finns främst inom förskoleverksamheten, äldreomsorgen samt individ- och familjeomsorg och avser främst ökade avgiftsintäkter och projektmedel.

Administration

Kostnaderna för administrationen har minskat med 3,0 mnkr jämfört med 2014. Minskningen beror huvudsakligen på budgethållningsåtgärder. Intäkterna har minskat med 0,9 mnkr. Minskaningen beror huvudsakligen på mindre sålda tjänster till andra stadsdelsförvaltningar.

Individ- och familjeomsorg

Kostnaderna har ökat med 28,4 mnkr jämfört med 2014 och intäkterna har ökat med 20,0 mnkr. Kostnadsökningen beror på högre kostnader för fler ärenden inom barn- och ungdomsenheten, bl.a. för ensamkommande barn samt inom vuxnenheten. Även familjerätt Sydväst som inrättades under våren 2013 har utökat sin verksamhet och finansieras gemensamt av Hägersten-Liljeholmens, Skärholmens och Älvsjöes stadsdelsförvaltningar. Andra kostnadsökningar finns inom barn- och ungdomsenheten, vuxnenheten samt en mindre ökning inom beställarsidan inom socialpsykiatrin. Intäktsökningen beror främst på statsbidrag från Migrationsverket avseende ensamkommande barn.

Stadsmiljöverksamhet

Kostnaderna har minskat med 0,5 mnkr och intäkterna är oförändrade jämfört med 2014.

Förskoleverksamhet

Kostnaderna för förskoleverksamhet har ökat med 30,7 mnkr och intäkterna har ökat med 6,8 mnkr jämfört med 2014. Förändringen av kostnaderna beror i huvudsak på prestationsökningar och kostnader för lönerörelsen. Ökningen av intäkter avser i huvudsak ökade föräldraavgifter, statsbidrag från skolverket samt stimulansbidrag för utbyggnad av förskolor.

Äldreomsorg

Kostnaderna har ökat med 29,7 mnkr och intäkterna har ökat med 21,6 mnkr jämfört med 2014. Kostnadsökningen beror huvudsakligen på övertagandet av Fruängsgårdens vård- och omsorgsboende som skedde den 1 oktober 2015 men även på ett ökat antal placeringar i vård- och omsorgsboenden samt kostnader för lönerörelsen. Intäktsökningen beror i huvudsak på övertagandet av Fruängsgårdens vård- och omsorgsboende som har en stor del placeringar från andra förvaltningar samt på projekt- och stimulansmedel som beviljats till både utförarsidan och beställarsidan. Fruängsgårdens vård- och omsorgsboende övergick till egen regi den 1 oktober 2015.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Kostnaderna har ökat med 12,1 mnkr i jämförelse med 2014 och intäkterna har ökat med 0,9 mnkr. Kostnadsökningen beror främst på ökade prestationer inom boende och daglig verksamhet enligt LSS. Kostnadsökningen beror även på en ny servicebostad som öppnades. Intäktsökningen beror på ökad försäljning av platser och ett ökat antal ärenden.

Barn, kultur- och fritidsverksamhet

Kostnaderna har minskat med 0,5 mnkr och intäkterna har ökat med 0,6 mnkr och finns huvudsakligen inom sommarkoloniverksamheten.

Arbetsmarknadsåtgärder

Kostnaderna har ökat med 1,2 mnkr i jämförelse med 2014 och intäkterna har minskat med 2,3 mnkr. Kostnadsökningen beror framför allt på högre lönekostnad på grund av fler feriearbetare. Minskningen av intäkter beror på att 2014 erhöles medel för feriearbete som en intäkt medan det 2015 erhöles som budgetmedel. Därutöver minskade statsbidraget för OSA 2015.

Ekonomiskt bistånd

Kostnaderna har ökat med 4,2 mnkr jämfört med 2014 och intäkterna har ökat med 0,7 mnkr jämfört med 2014. Ökningen av intäkterna beror på ökad återbetalning för återkrav av ekonomiskt bistånd. Kostnadsökningen beror främst på att medelbidraget för ekonomiskt bistånd har ökat samt höga kostnader för tillfälliga boenden.

Personalkostnadsutveckling

(-) = minskade kostnader

(mnkr)	2013/2014 2014/2015				
	Utfall 2013	Utdall 2014	Utdall 2015	Förändring	Förändring
Nämnd- och förvaltningsadministration	24,4	26,8	24,7	2,4	-2,1
Individ- och familjeomsorg	80,8	84,3	96,9	3,5	12,6
Stadsmiljöverksamhet	1,5	1,5	1,4	0,0	-0,1
Förskoleverksamhet	436,1	460,2	484,1	24,1	23,9
Äldreomsorg	183,2	191,4	214,2	8,2	22,8
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	130,0	136,3	145,6	6,3	9,3
Barn, kultur och fritid	4,1	4,9	3,0	0,8	-1,9
Arbetsmarknadsåtgärder	8,9	8,9	8,8	0,0	-0,1
Ekonomiskt bistånd	14,1	14,5	14,7	0,4	0,2
Övrig verksamhet	2,7	1,0	0,0	-1,7	-1,0
Summa stadsdelsnämnd	885,8	929,8	993,4	44,0	63,6

Personalkostnaderna har ökat med 63,6 mnkr jämfört med 2014. Ökningen består av volymökningar främst inom förskoleverksamheten och barn- och ungdom, övertagande av vård- och omsorgsboende samt effekter av lönerörelsen.

Inom administrationen har personalkostnaderna minskat med 2,1 mnkr genom av vakanshållning av tjänster och ökad fördelning av fackliga kostnader.

Inom individ- och familjeomsorg beror ökningen med 12,6 mnkr på utökat antal personal inom barn- och ungdomsenheten p.g.a. stor ärendemängd samt effekter av lönerörelsen. För övriga verksamheter är det effekter av lönerörelsen.

Inom förskoleverksamheten har personalkostnaderna ökat med 23,9 mnkr till följd av prestationsökningar och effekter av lönerörelsen.

Inom äldreomsorgen har personalkostnaderna ökat med 22,8 mnkr jämfört med år 2014. Ökningen beror i huvudsak på övertagandet av Fruängsgårdens vård- och omsorgsboende samt effekter av lönerörelsen.

Inom stöd och service till personer med funktionsnedsättning har personalkostnaderna ökat med 9,3 mnkr som beror på effekterna av lönerörelse samt övertagande av servicebostäder.

Inom barn, kultur och fritid har personalkostnader minskat med 1,9 mnkr som bl.a. beror på vakanshållning av tjänst.

Inom ekonomiskt bistånd beror ökningen med 0,2 mnkr på effekter av lönerörelsen.

För övriga verksamheter avser förändringarna omstrukturering av personal.

Resultatenheter

Resultatenhetens namn (Intraprenader anges särskilt)	Resultat- enheternas bruttobudget 2015	2015 Varav 5 % av resultat- enheternas bruttobudget	2015 Varav 10 % av resultat- enheternas bruttobudget	Overskott (-) Resultat- enheternas resultat från 2014 Underskott (+)	Resultat 2015 (exkl. resultatfond) Överskott (-) Underskott (+)	Underskott (-) Ackumulerad resultatöverföring till 2016 Överskott (+)
tkr						
1	2	3		4	5	6
Sydvästra förskoleområde	205 248	10 262	20 525	-43	622	-579
Östra förskoleområde	174 458	8 723	17 446	-4 124	28	4 096
Norra förskoleområde	203 173	10 159	20 317	-2 886	1 172	1 714
Summa förskolor	582 879			-7 053	1 822	5 231

Förskolans resultatenheter har ett underskott med 1,8 mnkr. Resultatenheterna förde över ett ackumulerat överskott från 2014 med 7 mnkr. Under 2015 har förskolorna disponerat

1,8 mnkr av resultatfonden vilket innebär att 5,2 mnkr förs över till 2016. Två förskoleområden har ett överskott i sina fonder och ett förskoleområde har underskott i fonden. Resultatenheterna har disponerat fonden under 2015 för bland annat ökade lönekostnader och ökade kostnader för barn i behov av särskilt stöd.

Resultatenhetens namn (Intraprenader anges särskilt)	Resultat- enheternas bruttobudget 2015	2015 Varav 5 % av resultat- enheternas bruttobudget	2015 Varav 10 % av resultat- enheternas bruttobudget	Överskott (-) Resultat- enheternas resultat från 2014 Underskott (+)	Resultat 2015 (exkl. resultatfond) Överskott (-) Underskott (+)	Underskott (-) Ackumulerad resultatöverföring till 2016 Överskott (+)
tkr						
1	2	3		4	5	6
Liljeholmens gruppbofäder	33 454	1 673	3 345	-2 200	-142	2 342
Årstadals gruppbofäder	22 302	1 115	2 230	-1 705	883	822
Liljeholmens dagliga verksamhet	27 052	1 353	2 705	-1 815	-651	2 466
Glasade gångens dagliga verksamhet	17 582	879	1 758	-1 643	-115	1 758
Västertorps dagliga verksamhet	4 334	217	433	-388	-45	433
Gruppbofäder i Hägersten	27 860	1 393	2 786	-2 693	-94	2 787
Fruängens yrkesgrupp	3 003	150	300	-268	-32	300
Summa Social omsorg	135 587			-10 712	-196	10 908

Ett ackumulerat överskott med 10,7 mnkr fördes över från 2014. Till 2016 överförs ett överskott med 10,9 mnkr vilket är en ökning med 0,2 mnkr.

Resultatenhetens namn (Intraprenader anges särskilt)	Resultat- enheternas bruttobudget 2015	2015 Varav 5 % av resultat- enheternas bruttobudget	2015 Varav 10 % av resultat- enheternas bruttobudget	Överskott (-) Resultat- enheternas resultat från 2014 Underskott (+)	Resultat 2015 (exkl. resultatfond) Överskott (-) Underskott (+)	Underskott (-) Ackumulerad resultatöverföring till 2016 Överskott (+)
tkr						
1	2	3		4	5	6
Fruängsgårdens servicehus	34 093	1 705	3 409	-3 502	2 326	1 176
Hägersten-Liljeholmens hemtjänst avvecklat	66 433	3 322	6 643	3 322	0	0
Summa äldreomsorg	100 526			-180	2 326	1 176

Ett ackumulerat överskott med 0,2 mnkr fördes över från 2014. Sammantaget redovisar resultatenheten för 2015 ett överskott om 1,2 mnkr. Från årets resultat överför Fruängsgårdens servicehus ett underskott med 2,3 mnkr, vilket innebär att 1,2 mnkr förs över till 2015 inom äldreomsorgen. Nämnden har täckt den avvecklade resultatenhetens underskott om 3,3 mnkr under 2015.

Investeringar

I budget 2015 fanns avsatta medel om 26,3 mnkr för investeringar. Budgeten är fördelad med 8,8 mnkr till parker (7,0 mnkr avser Aspudsparken och 1,8 mnkr avser investeringar enligt parkplanen). 9,0 mnkr är fördelade till tillgänglighetsinvesteringar, 3,0 mnkr för reinvesteringar i parker och 5,5 mnkr avser maskiner och inventarier. Medel som avsatts för investeringar i parker har vad gäller Aspudsparken överskridits med 2,2 mnkr och tillgänglighetsinvesteringar med 0,5 mnkr. Av medel avsatta för maskiner och inventarier har 4,6 mnkr förbrukats, i huvudsak för utrustning till nya förskoleavdelningar.

Försäljningar av anläggningstillgångar

Ingen försäljning är aktuell.

Stora projekt som inte är investeringar

Nämnden har inga sådana projekt.

Ombudgeteringar

Nämnden begär inte ombudgeteringar.

Medel för lokaländamål

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd har under 2015 rekvirerat stimulansbidrag för utbyggnad av förskolan med 17,6 mnkr. Nämnden har erhållit 6,4 mnkr i bidrag för höga hyror inom förskolan 2015. För utbyggnad av en servicebostad för personer med funktionsnedsättning har stadsdelsnämnden rekvirerat stimulansbidrag om 0,6 mnkr.

Analys av balansräkning

Balansomslutningen har ökat med 29,5 mnkr från den ingående balansen till 211,5 mnkr i årets utgående balans.

Anläggningstillgångarna har ökat med 10,8 mnkr, vilket beror huvudsakligen på anläggningsprojekten. Inventarier har minskat med 1,9 mnkr då avskrivningarna har varit högre än investeringarna.

Omsättningstillgångarna har totalt ökat med 18,6 mnkr där den största skillnaden är fordringar hos migrationsverket på 15,0 mnkr samt förutbetalda kostnader på 2,5 mnkr för hyror då vi återtagit och utökat verksamheter. Upplupna intäkter har ökat marginellt då vi fakturerar andra förvaltningar tertialvis istället för månadsvis.

På skuldsidan har kortfristiga skulder minskat med 9,8 mnkr där leverantörsskulderna minskat med 10,8 mnkr. Detta beror på Micassas fakturor som 2014 fanns i leverantörsreskontran motsvarande 15,9 mnkr trots förfallodatum 2014-12-30 men inte 2015 då de släckts vid betalning. Avslutat projekt samt ändrar redovisning av LASS-ersättningar medför att det inte längre finns några skulder till staten. Upplupna löner har ökat relaterat till verksamheter

återtaga i egen regi. Förutbetalda intäkter har ökat med 5,8 mnkr då förvaltningen inte har förbrukat projektmedel under året. Övriga interimsskulder har minskat med 4,5 mnkr då vi hunnit få med fler fakturor innan bokföringen för 2015 stängdes.

Synpunkter och klagomål

Förskola

Förskolorna har hanterat de flesta synpunkter, klagomål och förslag, främst på respektive enhet för att snabbt åtgärdat eventuella brister. Det är viktigt att frågor som berör förskolorna hanterats lokalt inom enheten. På så sätt har eventuella fel och brister kunnat hanteras snabbt och rutiner justerats. Skriftliga synpunkter diarieförs.

Totalt har 28 ärenden diarieförts som synpunkt/klagomål och ytterligare 7 ärenden/klagomål har lämnats till Skolinspektionen. 13 ärenden har gällt budgethållningsåtgärder, ett handlar om kränkning. Övriga gäller synpunkter på information, verksamheten, miljö och bemötande.

Samhällsplanering

Under året har 576 synpunkter och klagomål från medborgare registrerats hos förvaltningen. Anledningen till det ökade antalet i förhållande till tidigare år beror på stadens ärendehanteringssystem "Synpunktsportalen" som slog igenom vid årsskiftet 2013/2014 samt den tillkopplade appen "Tyck till." Systemet har gjort det lättare för medborgare att direkt via Internet rapportera in synpunkter, klagomål mm. och har även bidragit till att inkomna ärenden besvaras och åtgärdas snabbare då rätt tjänsteman genast kan ta del av ärendet. Synpunkterna och klagomålen handlar ofta om frågor som rör nedskräpning, snöröjning, önskemål om åtgärder i parker mm.

När inkomna synpunkter har berört andra förvaltningar i staden har de vidarebefordrats omgående. Synpunkter som berör investeringar genomförs utifrån tillgängliga resurser. Avdelningen strävar alltid efter att besvara och åtgärda inkomna synpunkter så snart som möjligt. Synpunktsportalen är ett viktigt verktyg i detta arbete.

Äldreomsorg

Hantering av synpunkter och avvikelser ingår i enheternas systematiska kvalitets- och förbättringsarbete och hanteras och åtgärdas så snabbt som möjligt.

Under 2015 har 22 synpunkter/klagomål på äldreomsorgens verksamheter inkommit och registrerats, varav en synpunkt via stadens kontaktcenter Äldre direkt. Av de 22 synpunkterna har 11 synpunkter lämnats av anhöriga och nio av brukare samt personal, invånare, privat hemtjänstutförare och Synskadades riksförbund. Av de 22 synpunkterna har sex gällt biståndshandläggningen, tre den kommunala hemtjänsten och sju hemtjänst i privat regi. Vidare två synpunkter på verksamheten vid stadsdelens servicehus servicehusen och en på servicehus i annan stadsdel. En synpunkt har inkommit gällande vård- och omsorgsboende i stadsdelen samt en synpunkt gällande ett privat vård- och omsorgsboende. En synpunkt har inkommit från Synskadades Riksförbund Stockholms Stad, om att stärka rätten till äldreomsorg och ett värdigt liv.

Avvikelser gällande hälso- och sjukvårdsinsatser har rapporterats till medicinskt ansvarig sjuksköterska, MAS. De handlar främst om uteblivna läkemedel samt fall, där boende har ramlat vid egen förflyttning. De flesta fallolyckorna har inte lett till någon skada.

Fyra inkomna rapporter enligt lex Sarah från egen regi har utretts. Av dessa har en händelse bedömts som ett allvarligt missförhållande och anmälts till Inspektionen för vård och omsorg, IVO. Stadsdelsnämndens svar och åtgärder har godkänts av IVO.

Vidare har information om en lex Sarah-rapport från en privat hemtjänstutförare om uteblivna tillsynsbesök inkommit, vilket anmälts till IVO av hemtjänstutföraren.

Rapporter och utredningar enligt lex Sarah har anmälts till stadsdelsnämndens sociala delegation.

Social omsorg

Under 2015 har det inkommit 43 synpunkter, klagomål och förslag gällande verksamheter inom avdelningen. Av dessa var 24 var skriftliga och 19 var muntliga. Klagomålen har i de flesta fall hanterats vid respektive enhet och i vissa fall vid avdelningens stab.

Det har inkommit 19 rapporter enligt lex Sarah från egen regi, av dessa har två avskrivits då det varit uppenbart att rapporten inte handlat om ett missförhållande. En händelse bedömdes som ett allvarligt missförhållande och anmäldes således till IVO. Alla rapporter utom tre har rört utförarverksamheter inom funktionshinderområdet.

Det har inkommit information om åtta händelser som betraktats som missförhållande enligt lex Sarah från enskilda verksamheter och som rör brukare som beviljats insats av förvaltningen.

Samtliga beslut och utredningar gällande missförhållanden enligt lex Sarah har anmälts till nämndens sociala delegation.

Det har under 2015 inkommit 16 beslut från IVO avseende inledda tillsynsärenden. Sju av dessa tillsynsärenden har gällt ej verkställda beslut om kontaktperson inom individ- och familjeomsorgen och fyra har gällt klagomål på förvaltningens handläggning av enskilda ärenden. Tre av ärendena har gällt kommuner som ansökt hos IVO om överflyttning av ärende till stadsdelens socialtjänst. IVO har beslutat att avsluta samtliga av dessa ärenden.

Sjukfrånvaro – svar på skrivelse

Dnr 536-2015-1.2.1

Förvaltningen har genom en skrivelse från 26 november 2015 från Lars Svärd m.fl. (M), Abit Dundar m.fl. (L), Hans Tjernström (C) e.y. och Pierre Frennesson (KD) e.y. fått i uppdrag av stadsdelsnämnden att redogöra för sjukfrånvaro.

1. Vilka insatser har vidtagits och kommer att vidtas för att få ned sjukfrånvaron inom stadsdelens verksamheter?

Svar: Organisatoriska förändringar har genomförts där Hägersten-Liljeholmens hemtjänst numera består av två enheter med var sin enhetschef. Avdelningen för förskola och äldreomsorg i egen regi blir från årsskiftet två separata avdelningar under var sin avdelningschef. Därtill har ett antal biträdande avdelningschefsbefattningar tillsatts. Dessa åtgärder bör underlätta för cheferna att ta sitt arbetsgivaransvar som bl a innebär att tidigt uppmärksamma ohälsa hos sina medarbetare och att vidta relevanta åtgärder. Förvaltningens enhetschefer har också uppmärksammat på vikten att följa stadens rehabiliteringsprocess och

att göra en tydlig planering och uppföljning av varje individ med sjukfrånvaro. Dessutom ger HR funktionen extra stöd till chefer som har enheter med hög frånvaro i form av genomgång/analys av individärenden tillsammans med chefen.

2. Vilka åtgärder har vidtagits för att utreda de långsiktiga konsekvenserna av sjukfrånvaron för stadsdelen?

Svar: Förvaltningen vet redan idag att det kostar pengar, påverkar arbetsmiljön negativt och att verksamheternas kvalité inte gynnas av hög sjukfrånvaro på arbetsplatsen. Primär- och sekundäreffekterna är allt annat än positiva. Förvaltningen har inte haft möjlighet att under året ytterligare utreda de långsiktiga konsekvenserna.

3. Hur ser sjukfrånvaron ut fördelad på verksamheterna?

Svar: Sjukfrånvaron i procent av arbetstiden uppgick i den senaste mätningen: Social omsorg 6,7 %, förskola 10,2 %, äldreomsorg 9,4 % och totalt för förvaltningen 9,1 %.

4. I vilken omfattning och i vilka verksamheter har det införts restriktioner att ringa in vikarier med anledning av besparingskraven.

Svar: Restriktivitet med vikarier vid första sjukfrånvarodagen har varit ett sätt att minska kostnaderna för de verksamheter som omfattades av budgethållningsåtgärderna. Det har avsett alla verksamheter utom förskolan. Förutsättningen var att verksamheterna skulle fungera normalt och att inga brukare skulle påverkas av lägre kvalitet eller minskad säkerhet. Omfattningen har inte kunnat mätas, men förvaltningen har inte fått in några synpunkter från brukare eller anhöriga om negativa konsekvenser.

Återtagande av verksamheter - svar på skrivelse

Dnr 537-2015-1.2.1

Förvaltningen har genom en skrivelse från 26 november 2015 från Lars Svärd m.fl. (M), Abit Dunder m.fl. (L), Hans Tjernström (C) e.y. och Pierre Frennesson (KD) e.y. fått i uppdrag av stadsdelsnämnden att redogöra för återtagande av verksamheter.

1. Vilka verksamheter och enheter som till dags dato återgått till egen regi?

Svar: Fruängsgårdens vård- och omsorgsboende samt Sjövikens och Telefonplans servicebostäder.

2. Vilka verksamheter och enheter som för närvarande är på entreprenad vars kontrakt löper ut eller kommer upp till beslut om förlängning under 2015 och under 2016?

Svar:

- Hägerstens ungdomsgård och Radiusgården – beslut att återgå i egen regi under 2016
- Aspudsparkens parklek – upphandling pågår
- Öppna förskolan i Fruängen – beslut om förlängning
- Gruppboenden Broder Pehr – beslut om förlängning
- Bemanningstjänster vid tillfälliga vakanser inom Äldreomsorgen och Omsorgen om funktionshindrade – beslut om förlängning

- Parkskötsel, barmarksrenhållning och vinterväghållning på parkmark – tilldelningsbeslut
- Fruängens och Aspuddens ungdomsgårdar – förlängning
- Kontorsservice och intern posthantering – beslut att återgå i egen regi under 2016
- Kompletterande sjukskötersketjänster Trekantens och Fruängens servicehus – beslut om upphandling, upphandling pågår
- Nattpatrull och utryckning på larm inom hemtjänsten – beslut om förlängning
- Parklekarna Lugnet och Vippan – beslut om förlängning samt ny upphandling

3. Vilka förberedelser som sker inför dessa avslut eller förlängningsbeslut?

Svar: Förvaltningen tar fram förslag till nämnden om förlängning, förnyad upphandling eller återtagande i enlighet med nämndens plan för upphandling. Vi förlängning görs sedvanlig prövning av entreprenören.

4. Vilka kostnadsjämförelser som görs inför prövning och beslut om återtagande i egen regi eller upphandling?

Svar: Kostnadsjämförelser vid återtagande är svåra att genomföra eftersom det inte finns något alternativ att jämföra med. Ett antagande kan göras att lönekostnaderna inte bör skilja sig väsentligt mellan verksamheter i privat eller kommunal regi. Upphandlingskostnaderna kan vara betydande, men får enligt reglerna inte ingå i kostnadsberäkningar vid upphandling. En annan försvårande omständighet är att i kommunal regi syns effektiviseringar löpande och kostnadsökningarna för lönerörelsen framgår årsvis och bestäms från resultaten av förhandlingarna mellan arbetsmarknadens parter. För verksamheter i privat regi syns effektiviseringarna endast vid förnyad upphandling i de anbud som läggs. Kostnadsökningarna framgår av indexuppräknningar enligt avtal.

5. Vilka konsekvensanalyser som görs inför prövning och beslut om återtagande i egen regi eller upphandling?

Svar: Konsekvensanalyser vid återtagande eller upphandling är svåra att genomföra på samma sätt som kostnadsjämförelser.

6. Om eventuella kostnadsjämförelser och konsekvensanalyser öppet redovisas?

Svar: Det finns inga resultat från kostnadsjämförelser eller konsekvensanalyser att redovisa.

7. Vilka krav som kommer att ställas vid upphandling av verksamheter?

Svar: Kraven i förfrågningsunderlagen ska utformas så att den upphandlade verksamheten ska hålla minst samma kvalitet som i verksamhet i egen regi. Utformningen sker i samarbete mellan upphandlare och verksamheten.

8. Om kollektivavtal kommer att vara ett krav vid upphandling?

Svar: Inga krav om kollektivavtal får ställas vid upphandling enligt lagen om offentlig upphandling.

Övrigt

Avgångsersättningar

Elva avgångsersättningar har utbetalats under år 2015. Fördelningen per befattning är enligt följande: barnskötare (1), förskolechef (1), vårdare (1), städare (1), undersköterska (2), administrativ assistent (1), förskollärare (2) och vårdbiträde (2). Sex av dessa medarbetare har haft ohälsoproblematik och vissa har också fått karriärväxling via Arbetslivsresurs. Kostnaden för avgångsersättningarna uppgick sammanlagt till ca 1,7 mnkr (exkl. pf).

Avgångar med avtalspension

Under 2015 har nio medarbetare avslutat sin anställning efter att ha beviljats särskild avtalspension utifrån särskilda skäl, och en medarbetare har fått avtalspension på deltid. Fördelningen per befattning: socialsekreterare (1), barnskötare (2), förskollärare (2), undersköterska (1), administrativ assistent (1), ekonomibiträde kök (1), förskolechef (1) och bitr. förskolechef (1).